

PROSPERI
ALPINI
DE PLANTIS AEGYPTI
LIBER.

IN QVO NON PAUCI, QUI CIRCA
herbarum materiam irreperunt, errores, deprehenduntur, quo-
rum causa hactenus multa medicamenta ad vsum medicinę ad-
modum expetenda, plerisque medicorum, non sine artis iactura,
occulta, atque obsoleta iacuerunt.

AD IOANNEM MAUROCEVVM
*Antonij Filium Patricium Venetum
Clarissimum.*

Accesit etiam liber de Balsamo aliàs editus.

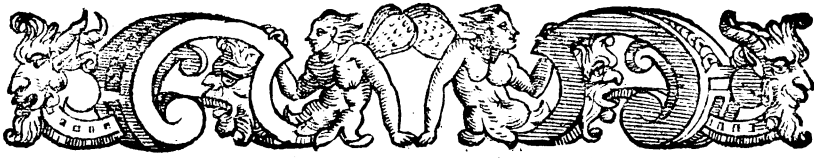
V E N E T I I S, M. D. X C I I.

Apud Franciscum de Franciscis Senensem.

SD 629

K/12/95

IOANNI
MAVROCENO
ANTONII FILIO

Patritio Veneto Clarissimo .

PROSPER ALPINVS . S . D .

PLANTARVM cognitionem, Ioannes Maurocene Clarissime , à magno illo Chirone Centauro Saturni filio , vel ab Apolline, vel denique ab Aesculapio (quos pro Dijs aliquando cœca mortalitas coluit) inuentam , cum Pythagoras sapientia clarus, tum alij prodiderunt . Posteaq; perspectis ad corporum sanitatem ipsarum apud omnes admirandis viribus , multi non solum sapientissimi Philosophi, inter quos Democritus clari nominis vir, istius scientia amore multas regiones peragrauit, verum etiam maximi Reges (quorum nomina id significantia hucusq; in aliquibus plantis conseruantur) in earum studio plurimum insudarunt . Non est itaque cur cuiquam mirum videatur , si & ipse de plantis , quas olim in locis Aegypti inspexi , ac obseruaui , librum à me conscriptum , nunc in lucem

editurus, tibi viro generis nobilitate, ac singularium virtutum claritate Illustri dicare voluerim; Cum præsertim omnium etiam disciplinarum studijs te maxime delectari sciam. Speravi enim ex hac noua stirpium historia, te non parum uoluptatis suscepturum. Accedit etiam, quod cum hic Plantarum liber, quem una cum alijs libris, de medicina Aegyptiorum uocatis, tuoq; Illustrissimo patri dicatis, nuper coniunxeram, nunc studiosorum commodo separatim sit edendus, Tibi tanquam patri, cui in primis cum alijs fuerat destinatus, propiori offerendus erat. Quod eò libentius feci, ut plurimam in te quoque ac reliquos fratres, quibus semper fui addictissimus, meam obseruantiam perspectam redderem. Accipe itaque vir Clarissime, hoc munusculum à me hilari vultu (etenim si maius quid vel præstantius, quo te dignum scio, nunc habuissem, tibi libentius adhuc obtulissem) atque ipsum ut à detractorum linguis defendas, te etiam, atque etiam rogo. Vale diu fœlix, meique memor. Venetijs Anno Salutis humanae. M. D. XCII.

LECTORI OPTIMO.

DOST libros de medicina Aegyptiorum, en tibi, optime lector, libellum exhibemus, qui est De plantis Aegypti, quem primo cum illis libris coniunxeramus, nunc verò tuis commodis consulentes, separatim imprimendum curauimus. Accipe igitur hilari animo munusculum hoc meum, in quo id saltem assequuti uidemur, ut ob rerum uarietatem, & peregrinarum stirpium historiam, atque eorundem effigies, egregie, ut opinor delineatas, non indigna penitus elegantioribus auribus scripsisse arbitremur. Vale.

I N D E X
 OMNIVM CAPITVLORVM
 QVAE IN TOTO OPERE
 CONTINENTR.

LIBER DE PLANTIS
 Aegypti Capita.

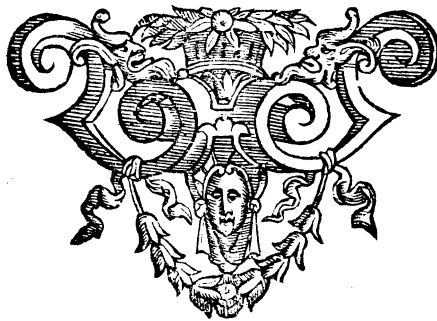

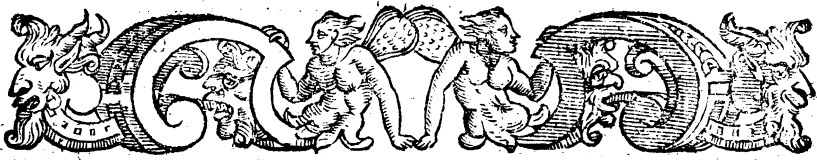
VR de plantis in Aegypti locis prouenientibus fit agendum. Cap. I.	fol. 1
De Cassia Fistula, Chairxâbar vocata. Cap. II.	fol. 1.
De Siliquis dulcibus, carub ab Aegyptijs voca tis. Cap. III.	fol. 3
De Acatia. Cap. IIII.	fol. 4
De Paliuro Athenei, Nabca appellato. Cap. V. f. 7	fol. 8
De Sycomoro Giomez uocata. Cap. VI.	fol. 10
De Palma Dachel. Cap. VII.	fol. 12
De Sebesten. Cap. VIII.	fol. 13
De Tamarisco Atlè vocata. Cap. IX.	fol. 15
De Tamarindo Derelside vocata. Cap. X.	fol. 16
De Agiahalid. Cap. XI.	fol. 17
De Vzeg, atque an sit Lycium indum, Cap. XII.	fol. 18
De Ligustro Aegyptio, elhanne, uel tamarhendî vocato. Cap. XIII.	fol. 20
De Balsamo, Balassan ab Aegyptijs uocato. Cap. XIIIII.	fol. 25
De Calaf feu Ban. Cap. XV.	fol. 26
De Bon. Cap. XVI.	fol. 26
De Baobab. Cap. XVII.	fol. 28
De Gofsipio arboreo, Gotne Mfegiar appellato. Cap. XVIII.	fol. 29
De Sambac Arab, siue Gelsimino Arabico. Cap. XIX.	fol. 30
De Phafeolo nigro lablab vocato. Cap. XX.	De

De phaeolo rubro, Abrus vocato. Cap. XXI.	fol. 31
De Mauz seu Mufa. Cap. XXII.	fol. 32
De Sesban. Cap. XXIII.	fol. 33
De Sophera. Cap. XXIII-II.	fol. 34
De Beidelfar. Cap. XXV.	fol. 35
De Achaouan Abiat, idest Artemisia alba. Cap. XXVI.	fol. 37.k
De Bammia. Cap. XXVII.	fol. 38.k
De Melochia. Cap. XXVIII.	fol. 39.k
De Zatarendi. Cap. XXIX.	fol. 40.k
De Piperelongo. Cap. XXX.	fol. 40.k
De Abfus. Cap. XXXI.	fol. 37
De Sesamo seu Sempsem. Cap. XXXII.	fol. 37
De Culcas siue colocasia. Cap. XXXIII.	fol. 39
De loto Aegyptio Nuphar vocata. Cap. XXXIII.	fol. 40
De Stratiote, Haihalem maoui uocato. Cap. XXXV.	fol. 41
De Papyro Berd vocato. Cap. XXXVI.	fol. 42
De Cypero. Cap. XXXVII.	fol. 43
De Chatè, Abdellai, & Batecha el nauì. Cap. XXXVIII.	fol. 44
De Achaouan seu parthenio inodoro. Cap. XXXIX.	fol. 46
De Neiemelm salib, siue gramine crucis. Cap. XL.	fol. 47.
De Meliloto Aegyptio Alchimelech uocato. Cap. XLI.	fol. 48
De kellù, psyllio, melanthio, cappare, vrtica, folano somnifero, coriandro, ocymo, hyosciamo albo, conyza, nuce methela, Secanonè. Cap. XLII.	fol. 49
De plantis per iter obseruatis. Cap. XLIII.	fol. 53

LIBRI DE BALSAMO CAPITA.

- D**E Balsami planta, succo, fructibus, & virgis esse loquendum. Cap. I. fol. 62
- An balsami planta, eiusque succus, fructus ac virgæ nunc reperiantur, & in quibus locis proueniat. Cap. II. fol. 63
- Plantæ, quæ ab antiquis Arabiæ medicis Balesan, à Græcis βάλσαμον, & à Latinis Balsamum uocabatur, fructuum, succique descriptio. Cap. III. fol. 67
- Veri opobalsami cognitio unde sumatur, & qui ex antiquis verè hunc succum litteris prodiderint. Cap. IIII. fol. 70
- De notis, quibus verum opobalsamum à non vero, Syncerum ab adulterato tutò cognoscitur, ac discernitur. Cap. V. fol. 92.
- Veri carpobalsami, & xilobalsami cognitio, & consideratio. Cap. VI. fol. 75
- Cur Petri Bellonij obseruationes in Aegypto circa balsami plantam factæ hic adnotatæ sint. Cap. VII. fol. 78
- Aegyptij balsami obseruatio ex Petro Bellonio in libro X. itinerariarum obseruationum, capite XXXIX. collecta. Cap. VIII. fol. 78

PROSPERI ALPINI
DE PLANTIS AEGYPTI
LIBER.

*CVR DE PLANTIS IN AEGYPTI LOCIS
provenientibus sit agendum. Cap. I.*

ALPINVS, GVILANDINVS.

QVINTA nunc agitur dies, ex qua in viridarium nos colloquendi causa conuenimus, in quo vbi medicinae eius, quae penes Aegyptios habetur, historiam ad finem perduxerimus, nihil aliud de illorum medicina dicendum nobis superfuisse, arbitror. Quare alijs nos sermonibus hac die in solito huius amoenissimi viridarij recessu, sub horum arborum vmbra sedentes, animum recreabimus. **GVILAND.** Quid? an non etiam illorum locorum plantae agnoscendae supersunt? de quibus quidem te sermonem quoque facturum aliam es pollicitus: cum ipsarum historia, ob varias in medendo utilitates, ad sermones hactenus de Aegyptiorum medicina inter nos habitos maxime pertinere uideatur? nec enim minus ex his utilitatis, atque voluptatis, quam ex illis nos esse suscepturos speramus cum à nullo hactenus illae rectè obseruatae, ac traditae sint, maximeque quo ad ipsarum veras ichones, quas nemo profectò hucusque rectè & accurate cognouit. Quod quidem ex Cassia Aegyptiaca, quam vulgus medicorum, fistulam, aut solutiuiam vocat, Paliuro Achenei, quam ij Napca appellant, ex alcanna Auicennae scilicet ligustro Aegyptio, Cypro à nonnullis dicto: ex balsamo, Acatia, Lycio, Tamarisco, Faba Aegyptia, Strathiote, at-

A que

DE PLANTIS AEGYPTI

que alijs quam plurimis nostri temporis plantarū studiosis prorsus ignotis, plane est manifestū. Itaque Aegyptiarum plantarum sic ab omnibus desiderata historia, non est à te nunc silentio prætereūda. ALPIN. Posteaquam te has plátas, quas loca Aegyptia producant, tãtopere ex me audire delectat, cur ego tui obseruatissimus, tibi plane morem gerere non debeo? Illas igitur hac die, quoad potero diligentius, tibi omnes aperire tentabo, ac præterea quos hæ ad mendum vsus apud eas gentes habeant. GVILAND. Nunquam equidem de plurima tua erga me humanitate, & benevolentia dubitare potui. Quare nihil optatius, ac gratius mihi contingere poterat. Pluresque ideo nunc tibi gratias habeo: tuaque erga me hæc animi promptitudo esset nunc multis laudibus efferenda, quod mi nime faciam, ne summam tuam modestiam offendam. At hæc nunc omittamus, neque in his hodiernum tempus conteramus. Vbi itaque in viridarij huius amico recessu, quo Solis radij pertingere nequeunt, sub istac vmbra confedimus, vt plantarum illarum historiæ principium facias tempus suadet; ac primum ab arborum narratione exordiens, de cassia fistula agito.

De cassia fistula, Chairxambar vocata. Cap. II.

A L P I N V S.

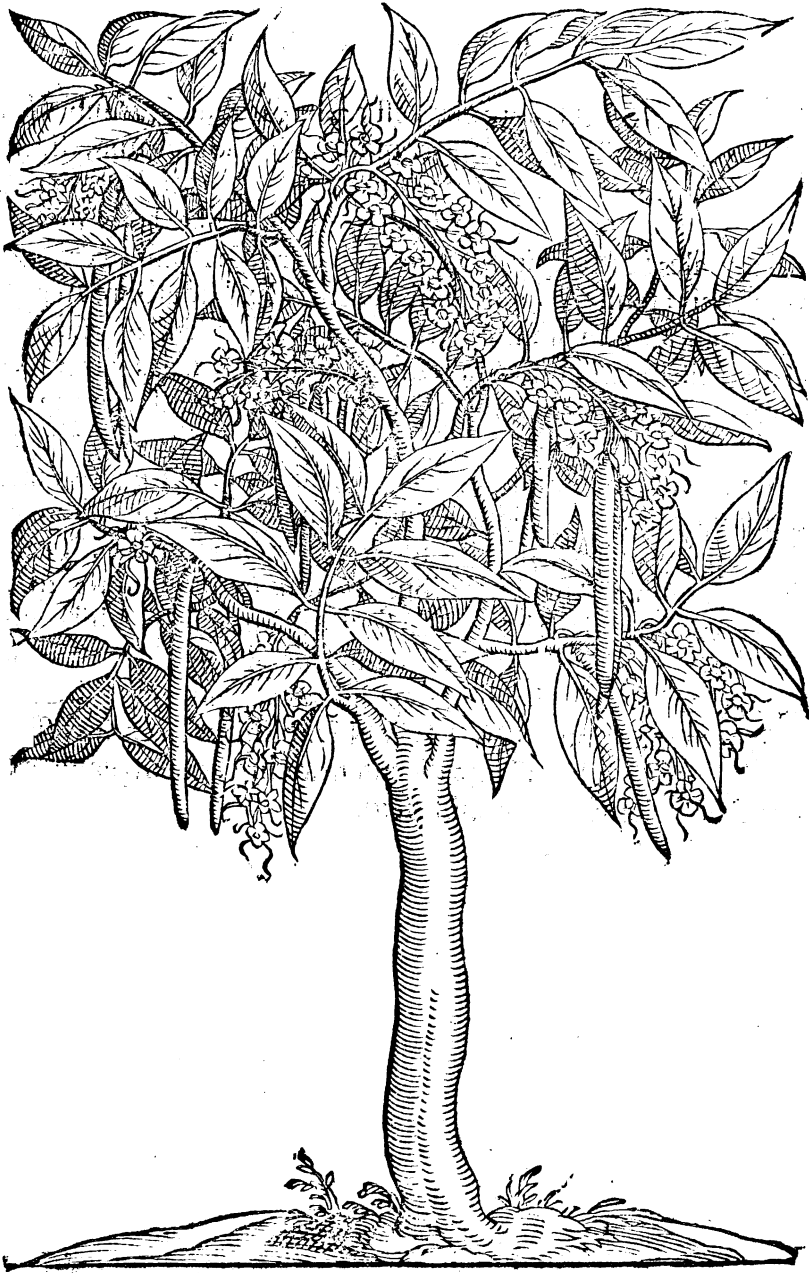
ASSIA fistula, quam Aegyptij Chairxambar appellant, est arbor nuci, trunco, ramis, folijsque proxima, truncus corticem habet planum, mollem, atque cineritium, qualis omnino in crescenti nuce spectatur. Folia multo plura quam in nuce, alæ adligata pendent, in alis folia decem spectantur: totque ex qualibet ferè ala pendere obseruantur, vtrinque ordinatim quinque posita; sunt etiam huiusce arboris folia nucis folijs duplo longiora, & in extremo aculeata. Flores fert aureos, multos, leucoijs proximos, sed multo maiores, numerosioresque, florum anagyridis instar, alæ adligatos, ac pèdentes; alæ siquidè omnes innumeris ferme floribus onustæ ac graues deorsum uergere cernuntur. sunt etiam hi valde odorati, præsertimque oriente Sole. Aegyptij diluculo per Cassiarum loca deambulare sæpius odoris causa consueuerunt: quippe aura à cassijs, eximium ac gratissimum odorem spirantibus, ad ipsos delata, oblectantur. Apud illos enim florentes arbores

arbores aer matutinus perpetuò eximium, ac suauiore odorem redolet. Flos quilibet in medium multa capillamenta, tenuissima, rosarum flosculis similia habet, quæ paulatim crescentia, in crassiores fistulas postea mutantur. spectantur primo ipsa tenuissima obliqua, ac obtorta, deincepsque magis perauicta, crassiora euadunt, ac magis recta; tandemque iustam magnitudinem adeptæ, rectissima, ut Calami fiunt. Fistulæ maiores cannæ crassioris magnitudine spectantur, atque duorum ferè cubitorum longitudine. Arbor florere incipit mense Iunio, floret toto etiam mense Iulio Alexandria & Cayri. Pelusij vero nunc Damiatæ, cassias mense etiam Septembri florere vidi. Cannæ vel fistulæ toto anni spacio maturantur, totoque anno semper hæ in arbore manent, quas Aegyptij Iunio tantum mense Cayri colligunt, quo tempore multæ, paruæ, recenter ex primis floribus productæ virides spectantur, phaescolorum siliquis ualde similes: quæ paulo post crescentes, paulatim viridem colorem in nigrum commutant. Has recentes & paruas, virides aqua in primis ebullitas saccharo illi condiunt. Quarum sic conditarum ingès copia in varias regiones asportatur. Quæ Pelusij in arboribus leguntur, corticem habet crassiorem, & parum intus substantiæ obtinent. Cayrinæ uerò, & Alexandrinæ cortice constant tenuiori, multaque substantia intus plenæ, ex quo hæ cæteris omnibus bonitate præferuntur. Quæ, ut aliàs quoque dictum est, duplicis sunt differentia: etenim aliquæ aliæ subrubræ, quas Abes vocant, à colore illiusce gentis, cernuntur: quæ sunt omnium optimæ, & aliæ nigræ. Quod de cassijs aliqui dixere, optimas cannas manibus concussas sonum non edere, ibi planè falsum obseruatur, quando omnes recentes motæ sonum edant, atque etiam in arboribus cannas à uentis motas, seminibus intus motis, multum sonum edere quotidie propè eas habitantes, audiunt. Quod etiam dulces siliquæ faciunt, quæ uerò ex cassijs nõ sonant, ab Aegyptijs vituperantur, opinantibus id ob aqueam humiditatem intus collectam, vitiata pulpa accidere. Neque immaturæ colliguntur, ut aliqui referunt. Emuntur uero sæpesæpius ab adueniis mercatoribus senio confectæ, cum ingens copia sæpè in ædibus ad eam rem paratis, annos ad usque quadraginta adseruetur. Collectas enim ex arbore continuo in opportuna loca sic ij claudunt, ut nullus aer ingrediatur, cum ex minimo aeris contactu cassiæ corrumpantur. Hincque sæpissime ad nos uetustatæ uitiatæ ac etiam acidæ mitti solent. quam ob rem rogatos esse uelim

DE PLANTIS AEGYPTI

omnes pharmacopolas, ac medicos, ne post hac se decipi finant, & semper ex illis seligant recentes, quarum substantia subdulcis est, antiquasque acidum, ponticumque saporem sapientes effugiant. Aegyptij cassijs non utuntur recentibus, sed saltem post quartum mensem: quandoquidem iuniores, recentioresque inutiles neque à noxa immunes obseruantur. Utuntur uero, atque nostri quoque faciunt, fistularum pulpa uel in bolis, uel in potione, parata. Est hæc pulpa quo ad calorem temperata, atque humida supra primum gradum, bilemque, ac etiam pituitam à stomacho, atque uenis mesenterij educit, & sanguinem calidiorem contemperat, atque puriorem reddit. Abissina uocata cæteris in urbe Cayri præfertur ad morbos biliosos, ac melancholicos, præcipueque in affectibus pectoris, à distillatione acutorum humorum concitatis, quibus mire subuenit. Pulpa hac cum saccharo candido, & liquiritia pro secreto uti solent ad renum, uescicæque uitia: renum enim extinguit immodicum calorem, humoresque ab his partibus abstergit, atque per urinam expellit: proinde ipsius frequenti usu homines se à calculis præcauent. Ea etiam utuntur ad tussim antiquam, dispnæam asthma, & orthopnæam cum agarico. pro calidis articulorum doloribus, maximeque in podagra, dolentibus partibus, emplastri modo ipsam adhibent, nec non ad calidas inflammationes eodem modo eius usum sequuntur. Siliquas uero cassiarum, proinde ac phaseoli paruas urides in aqua prius parum ebullitas, & mox in umbra ab humiditate siccatas, saccharo, uel melle condiunt, atque ad usum seruant puerorum delicatarumque mulierum; exhibent uero ad summum eas usque ad unctas quatuor, & ad unctam in pueris. Hisque utuntur ad eosdem nuper dictos affectus. GVILAND. Placuit mihi hæc cassiarum historia, sed cupio ut tu mihi & cassiæ, & aliarum, quas obseruasti, plantarum figuram ostendas, quando te probe omnes delineasse, ac pinxisse certò sciam, quod nemo antea recte id nobis præstiterit. Quamobrem prius uisa cassiæ arboris ichone, alias plantas narrare mihi pergito.

CASSIA FISTULA, CHAPARXAMRAR.

De

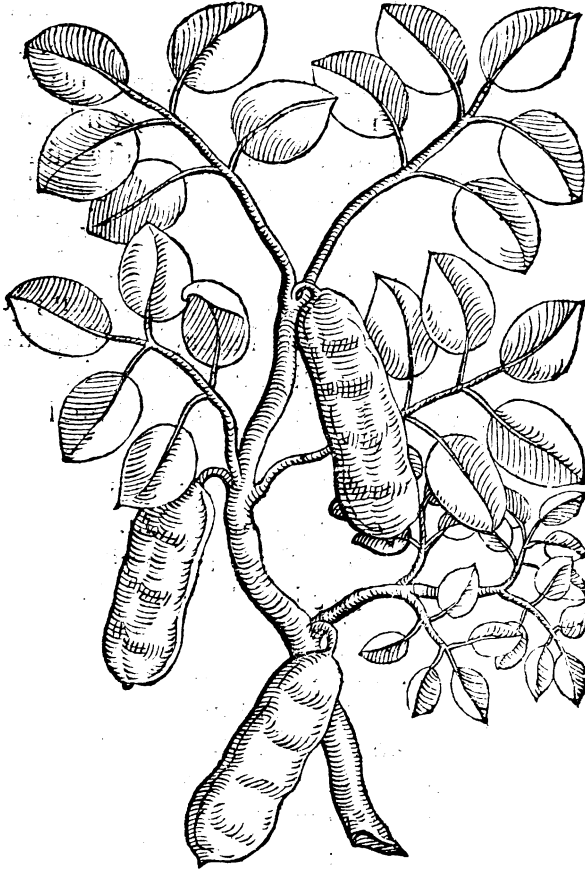
DE PLANTIS AEGYPTI

De siliquis dulcibus, carub, ab Aegyptijs vocatis.

Cap. III.

A L P I N V S.

ASSIAE proxima est arbor carub, uel carnub ab Aegyptijs dicta, quae cum in Aegypto nascatur, dicenda quoque à me erat. Arbor est nobis notissima, cum harum arborum in multis etiam Italiae locis multa sit copia, quales sunt, quae in Neapolitano agro, & Apulia cernuntur: in ijs locis etenim copiosissimi aluntur. Ex hac arbore Aegyptij siliquarum tantum usum cognoscunt; Mel quidem ex ipsis extrahunt dulcissimum, quo Arabes sacchari loco, cassias solutiuas recentes ac paruas, zinzibere, mirabolanos, Tamarindos, atque alios multos fructus condiunt. Huius quoque mellis usus est frequentissimus uice ueri mellis ad Clysteres, & aliqui etiam per os sumendum concedunt ad subducendum aluum: ipso etenim aluus non minus quam pulpa cassiae ibi ad excretionem mouetur. Utuntur etiam in renn inflammationibus eo, intus extraque apposito. Ad tussientes, asthmaticos ipsum non secus, quam cassiam exhibent, valdeque ipsos iuuat, non minus decoctum ex siliquis paratum eadem haec praestat. At modo de spina Aegyptia, acatia uocata, multis haecenus ignota loquamur. G V I L A N D. Nihil mihi carius esse nunc poterit, quante de hac planta dicentem audire, quem plane in illis locis eius ueritatem cognouisse scio.

S I L I Q V A D V L C I S C A R V B ,
& carnub uocata.

De Acacia Cap. 1111.

A L P I N V S .

A C A C I A , quam Sant Aegyptij appellant , in Aegypti locis à mare remotis nascitur : huiusq; arbores copiosissimæ in montibus Synai , pene rubrum mare positis proueniunt . Crescuntque ad mori magnitudinem , ramosque sursum latius expandentes ; quod etiam Dioscorides admonuit ,

DE PLANTIS AEGYPTI

nuit, dicens, arborem non in rectum se attollere. Caudex quanta est pruni magnitudo cernitur corticemque habet nigrum, asperum, multis acutissimis spinis munitum. Arborès, quæ in prædictis montibus spectantur, spinis albis horridissimæ existunt, asperrimoque Cortice truncus cernitur: Folia oblōga, parua minutissime incisa habet, tanacetii proxima. & Flores paruos, pallidos subflauos, atque etiã albos, rotundos, paruos lanæ floccos imitantes, platani fructibus forma planè similes, his tamen longe minores, & nihil aliud flos huic arboris uidetur, quàm mollis lanugo paruū rotundumque globulum efformans, non ingrati est odoris. Quæ Cayri aluntur, flores habent flauos uel pallidos, & quæ sunt in montibus Arabiæ, albos. Ex floribus siliquæ lupinorum amulæ proferuntur, ipsi ueruntamen minores, in primis uiridès, & mox nigrae apparent; quæ semina dulcium siliquarum seminibus sunt similia, & in siliquarum folliculis sunt conclusa. folia, flores, ac fructus gustum asperitate multa ac stipticitate feriunt. Ex immaturis siliquis, uiridibus succum expriment, quem coquant, ut indurent. Nonnulli etiam ex folijs, floribus imperfectis succum parant, sed eo est hic bonitate inferior. Cayri Coriarij ad denigrandas pelles multam copiam illiusce succi absumunt. Huius arboris mas atque foemina reperitur, Mas quidem spinis est horridus, fructus non edit. Foemina spinis paucioribus, mollioribusque referta est, eaque intra ramos non habet, sed tantum extra. Quæ arbor est fecundissima, florereque orientibus Pleiadibus, Nouembrio Mense incipit, & rursum iisdem occidentibus; scilicet mense Martio. bisque in anno fructus fert, atque maturat. Sine dubio hanc arborem esse ueram antiquorum Acaciam, uel spinam Aegyptiam, ex notis affirmandum est: præcipueque quia nulla alia arbor spinosa in Aegypto reperitur, quæ magis notis acaciæ tributis respondeat, atque multo magis quod illi Kachiam quoque nominant. G V I L A N D. Hinc ego multos non possum non uehementer admirari, qui nesciant acaciæ uerum succum huc ex Aegypto quotidie comportari. Nunc enim pauci pharmacopala existunt Patauij, ac Venetijs, qui eum succum ignorent, quem Orientalem acatiam appellant, ad illiusce succi, quem multi pro acatia substituunt, differentiam, qui ex syluestribus prunis à quibusdam paratur. Neque minus etiam miror nonnullos, quod hanc plantam non à Clarissimorum Venetorum consulum medicis, uel pharmacopolis in Aegypto multos annos uersatis acceperint, potiusquam

ex Græcia, quam acatiæ feracem fuisse nemo antiquorum dixit, veluti multi, quòd in Aegypto hæc planta viuat, spinam Aegyptiam ipsam nominarunt. Huiusmodi itaque plantæ genus nõ ex Græcia ut Andreas Mattheolus Bizantio se habuisse ait, in quo tamen non parum deceptus fuit, sed ab Aegypto foret petendum, in qua omnes scriptores acatiam copiosissime prouenire affirmarunt. Tibiq; acatiæ illam imaginem, quam Mattheolus pinsit, planè falsam esse notissimũ ex dictis puto. ALPIN. Aliud de acatia erit aduertendum, quippe multos sic etiam errasse, ut putarint gummam, quam arborem hanc ferre multi meminerunt, apud nos utique nõ reperiri, neque ex Aegypto veram comportari, quod ipsam formam vermiculari constare Dioscorides prodiderit. Gummamque hanc, quàm falso Arabicam appellant, aiunt, esse similem potius aliarum arborum, quippe cerasorum, prunorum, persicorum, pomorum, pyrorumque gummis. Quare veram Arabicam, vel Aegyptiam, quæ in Caudice, acatiæ arboris, ut scriptores herbarum prodiderunt, gigni tur, nequaquam reperiri. G V I L A N D. Quid tu ea de re sentis? ego uerò horum esse nugas puto. ALPIN. Hoc certe scio, me sæpissime hisce manibus Cayri in Viridarijs multis acatiæ arboribus refertis, ex ipsorum truncis multam collegisse: ac præsertim in Viridario propè eadẽ Veneti cõsulis posito, in quo sunt multæ arbores acatiæ; ex quibus Gũma manat, pace Dioscoridis dixerim, nõ tota, sed paucissima, quæ vermiculari forma spectetur, neq; tota alba, ac clara. Vno etenim colore, ac vna figura neutiq; omnes acatiæ arboris gumme spectantur. talemq; formam uel figuram accipit gumma, qualem motus succi è cortice manantis fit, nam interim ubi ad modum est crassus, non multum deorsum mouetur, sed statim ferè excretus coalescit, granosaque gumma tunc fit, tenuiore vero succo exeunte, multumque fluxili, aliquando oblongam gummam reddit. atque vno verbo dico, me videsse gummas acatiarum, figura atque colore plerasque cerasarum prunorum ue gummis haud dissimiles. Præterea scies quoque, totam gummarum quantitatem, quæ ad nos ex Aegypto conuehitur, esse acatiæ arborum: quando nulla ibi arbor sit hac excepta, quæ gummas educat. Aegyptus siquidem ac Arabia, prunis, cerasis, pomis, atque alijs gummosis arboribus omnino caret. ex quo non ex alia, quàm ex acatia gummas Arabes ac Aegyptij colligunt. G V I L A N D. vera loqueris, sed dic quæso etiam eius medicos vsus, quos tu apud eam gentem probè obserua-

DE PLANTIS AEGYPTI

fti? ALPIN. Aegyptij acatię arbóris utuntur succo, ex filiquis immaturis expreffo, vel etiam ex floribus, folijs, uel ex fructibus etiam. Succi huius ufus apud eos frequentiffimus eft ad oculos roborandos, atque ab inflammationibus, quę ibi funt frequentiffimę, tuendos: ad oris, auriumque omnia vlcera. nec non ad labiorum fiffuras. ad dentes collabentes roborandos, atque firmandos. succo in puluerem redacto, postablutionem ex decocto eiusdem succi, vel foliorum vel florum parato, factam, vtuntur fupra gingiuas afperfo, ac eo dentibus confriticatis. Sanguinem fpuentibus dragmam fingulomane aliquo liquore diffolutam, potandam offerunt, mirasq; ad quamcumque fanguinis fluxionem firmandam femper vires habuiffe apud eos cognitum eft. Ego fepiffime hoc folo auxilio multas mulieres ab immodico vteri profluuiio penę mortuas reuixiffe, atque fanatas fuiſſe certo ſcio. In ijs quidem, quę has immodicas patiuntur vacuationes, clyfteribus ex acatię foliorum, florumque decocto paratis, in vterum iniectis vtuntur. atque etiam succo puluerizato, prædicto cum decocto diffoluto, atque immiſſo. In alui fluxionibus eodem modo tũ clyſteres frequentāt, tũ per os ſuccum feliciter exhibent. Ad anum, vterumq; foras prociſentẽ succo diffoluto cum foliorum, florum que decocto, nihil habent præſtātius, ac frequentius, quo vtantur. Ad eos, qui ex quacumque cauſa articulos debiles habent, fomentum, ex ijsdem omnibus paratũ pro præſentaneo auxilio habent. neque imerito. cum acatia præualidiſſima adſtringendi vi prædita ſit. Omnes eius fomento vtuntur ad defendendos articulos ab humorum decuſu. atque non minus in ijsdem tumefactis, atque inflammatis, præſertim in principio dum humores adhuc in curſu exiſtunt. Hincque ufus ad podagricos dolores frequentiffimus eft, maximamque uim habet acatia, ut à podagricis incurſibus homines præferuet. Non defunt, qui ad ea mala non modo foris fomenti, uel balnei modo acatia utuntur, uerum etiam succi modicum per os ſumere ante fluxionis tempus per aliquot dies conſueſcunt, ut ipſę internæ uię anguſtiores factę minus curſui humorum pareant. Aliqui, etiam ex ſucco acatię, atque aceto linimentum parant, ad liniendos articulos debilitatos, quo ſanę mirifice eos roborant, ac firmanant. Multos noui recenter à podagra tentatos, uſu aſſiduo acatię planę conualuiſſe; qui ſinguiis diebus per horam ad minus pedes in decoctum acatię calidum detinebant; eoque fomentabatur,

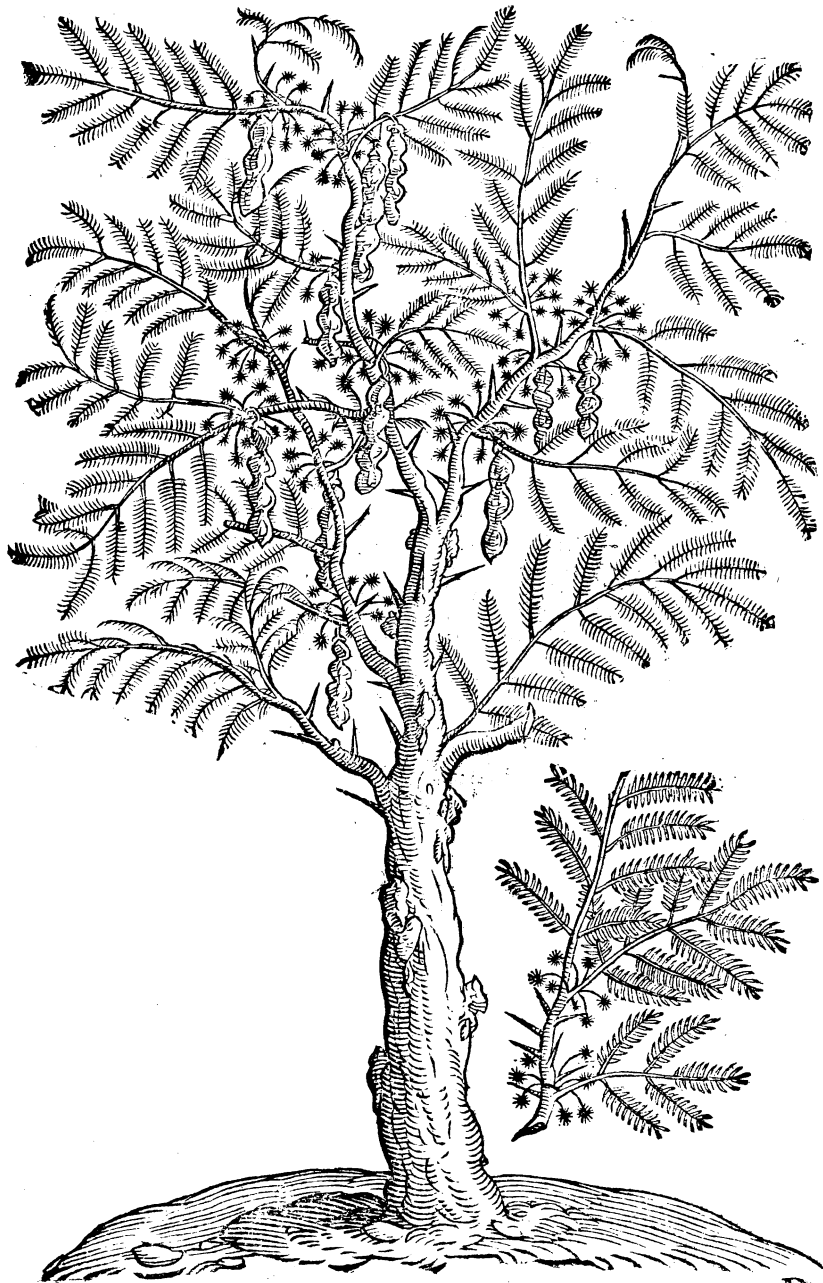
pedesque

pedesque absterfos linimento ex succo acatiæ, opobalsamo, aceto-
que parato etiam inungebant. Ad pudendorum, aliarumque debi-
lium partiũ ulcera difficilia, succi aqua pluries loti poluerizati usus
est illis familiarissimus, decocto etiam utuntur, ad exsiccan-
das pustulas omnes, præsertimque Gallicas, sed deco-
ctum parant etiam cum modico ligni Guaiaci.

In pueris etiam ad acores in capite orientes,
& decocto, & puluere utuntur, hic-
que acatiæ est usus apud eam
gentem nunc fre-
quentat-
us.

DE PLANTIS AEGYPTI
ACATIA, SANT, ET KAKIA.

De

De Paliuro Athenæi, Nabca appellato. Cap V.

A L P I N V S.

ARBOR in Aegypto, quam illi Nabca dicunt, loti magnitudine spectatur, instar acatiæ spinosa, folia ferens iuiubæ proxima, ueruntamē latiora, & flores iuiubæ floribus quoq; planè similes, albos ac paruos, à quibus erumpunt pomula rotunda, odorata, dulcia, gustuiq; ualde suauia, cerasorum maiorum Marosticensium appellatorum æmula, quæ apud primates Aegyptios, ac Turcas sunt in magno pretio. Arbor bis in anno, scilicet vere, ac autumno floret, fructusque maturat, sæcundissimaque existit, ueruntamen uere fructus non perfecte maturant, nec, ut in Autumno perficiuntur, pleriq; enim ipsorum prius putrescunt, quàm maturescant. Autumno perfectissima ac optima euadunt.

G V I L A N D. Sine dubio hanc arborem esse paliurum & conorum olim ab Alexandrinis appellatum, Athenæi scriptis constat. De qua arbore sic in lib. 14. scripsit: Meminit de ijs Agathocles Cyzicenus his uerbis libro historiarum patriæ tertio: Cum in sepulchrum fulmen irruisset, arbor ex tumulo pullulauit, quam illi conorum nominant. Est autem planta uelut piceæque magnitudine, nihilque minor. Truncos habet frequentes, & oblongos, spinasque paulum prominentes: Folium est tenerum ac viride, phyæque simillimum. Fructum bis quotannis producit, uere scilicet, ac Autumno, qui dulcis est omnino, & oliuæ, oleastrique fructui similis. Carnem osque illi simile habet: at differt, succi uoluptate, cuius fructus etiã uiridis comeditur. **A L P I N.** Sine dubio puto prædictam arborem esse canorum, siue paliurum eandem, quam Athenæus prædidit. etsi fructus osque non uideatur omnino similis Nabca fructui, ac ossi, quando ij similes pomis sint, ossaque rotunda, & non oblonga, qualia in oliuis cernuntur existant. Nusquam tamen in Aegypto ex ficcatis illis fructibus farinam fieri apud eos animaduerti. Sed precipuus usus ipsorum est recē ium, ac uiridium pro cibo. eis siquidem omnibus, atque nostris, cerasa mandere, consuetudo est. Sed nunc ad eius usum in medicina explicandum transeamus.

G V I L A N D. Fructuum usum esse uidetur, Arabibusq; notissimus, de quo Serapio sic scripsit. Sadar duæ sunt species, una est

Affri,

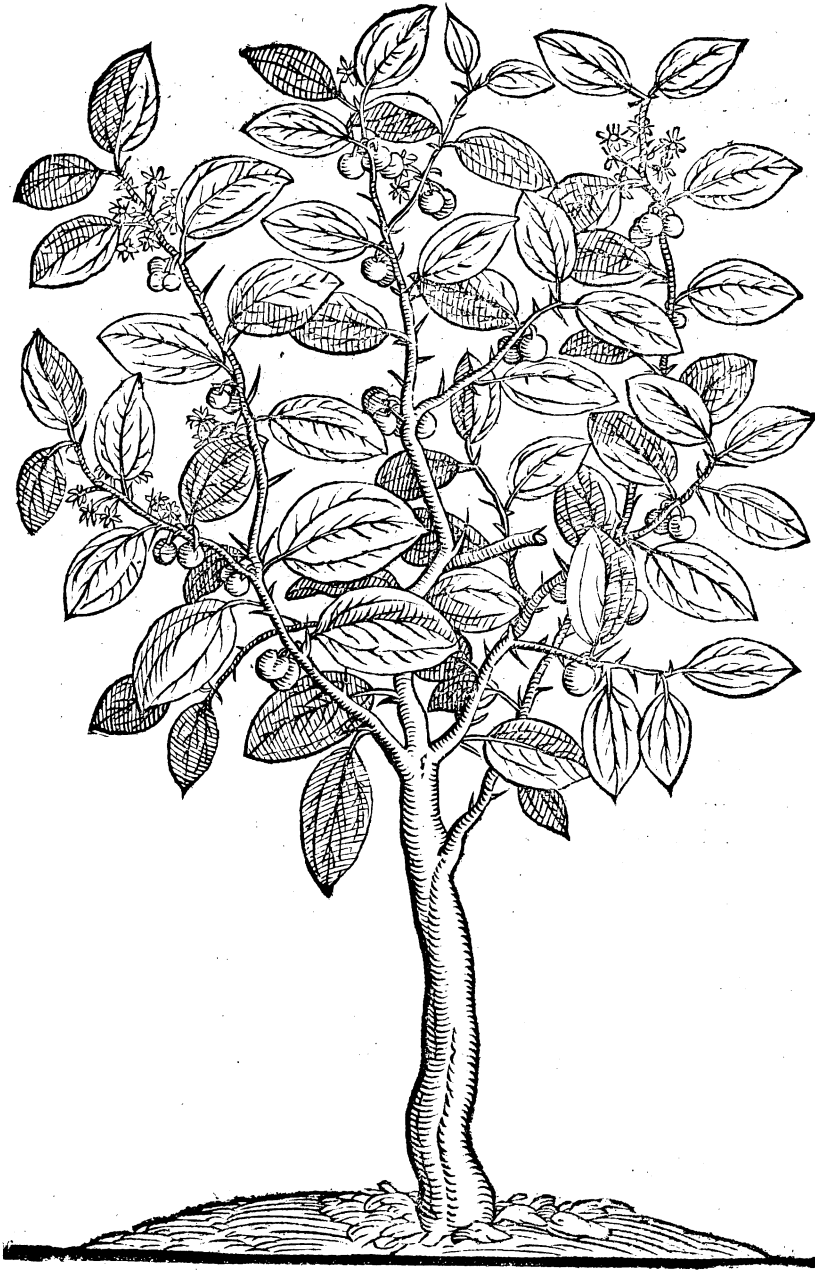
Cap. 20.

DE PLANTIS AEGYPTI

Affri, & alia est adhal: fed affri non habet spinas acutas: & folia ambarum spetierum sunt lata, & rotunda: & nabuch ex adhel sunt parui: & meliores ex eis sunt illi, qui sunt ex ea regione, & offeruntur re gibus: & sunt dulciores omnibus alijs: & melioris odoris, & aromati zant os comedentis, & indumenta, sicut alia aromata. Horum fru ctuum facultas est frigida & sicca in primo gradu, perfecte maturi aliqualem habent humiditatem, sunt omnes adstringentes ante ma turationem. quorum vsus frequens est ad stomachi aluiq; relaxatio nem firmandam: ad que mala succum etiam ex ipsis immaturis ex pressum, familiariter tum per os sumptum, tum Clysteribus iniectū sequuntur. vtuntur etiam ijsdem fructibus siccatis, atque in aqua in fufis. aqua enim infusionis ipsorum vtuntur, ut dictum est, ad relaxa tionem intestinorum, atque etiam ad ulcera intestinorum. Sed ma turorum siccatorum decoctum, uel infusio familiarissima est ad om nes pestiferas febres: aiunt enim hos fructus miram aduersus vene nosas qualitates, & putredinem efficaciam habere, corq; strenue ro borare. Succus perfecte maturorum optimus est ad purgandam bi lem à stomacho, atque à primis ductibus venarum. In omnibus putridis febribus infusione ex ipsis parata libenter ad sedandum ca lorem utuntur. Esui summe iucundi existunt hi fructus, præcipue que maturi, tamen parum nutriunt, facileque, ut cerasa, in stoma cho corrumpuntur, si immoderate ipsorum esui indulgeatur, stomachusque offenditur. **GVILAND.** Non desunt multi, qui (neque immeritò) inter iuiubas hanc arborē recensent, quo factum est, vt mirum non sit, aliquos etiam uiros doctissi mos iuiubam paliurum esse vo luisse. Sed arboris huius nunc detegas figuram.

NABCA PALIVRVS ATHENEI CREDITA

DE

DE PLANTIS AEGYPTI

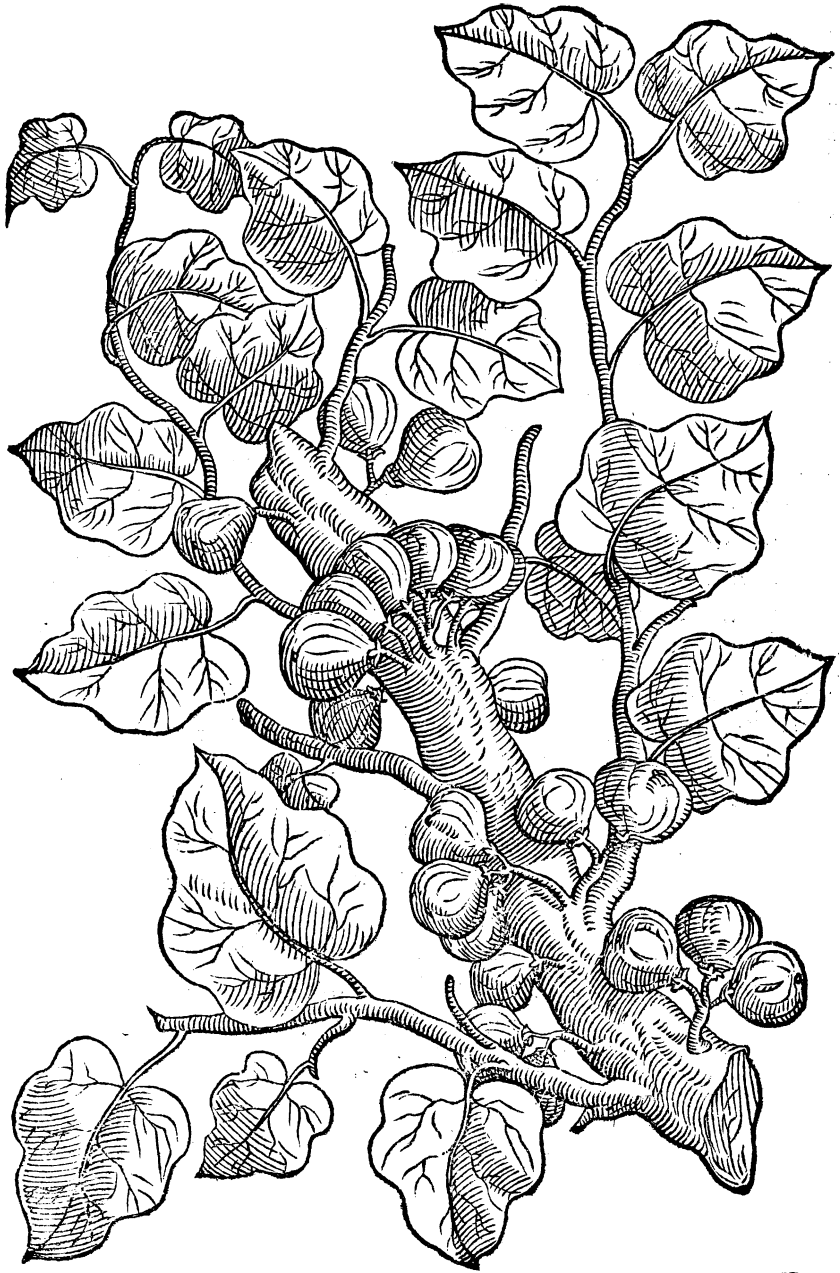
De Sycomoro Giomez vocata. Cap. VI.

A L P I N V S.

ARBOR vastissima ab Aegyptijs Giomez vocata, in Aegypto provenit, quam nostri Sycomorum, ac ficum Aegyptiam appellant. Hanc proceram arborem in arenosis, sterilibusque Aegypti locis Natura sagacissima perduxit, sub qua possent homines ab iniuria radiorum ardentium folijs aliquando se tueri. Maxima siquidem arbor est, ramosque sic latissime spargit, ut magnam umbram viatoribus præbeat, quæ in huiusmodi calidis locis, arenosis, ac ferè solis calore inflammatis, libenter expeti ab omnibus soleat. **G V I L A N D.** in lib. 2. de alim. facult. Galenus scripsit, se Alexandriæ Sycomorum uidisse parue ficui similem: quamobrem crescentis adhuc, iuuenisque Sycomori, & non adulti magnitudinem spectasse arbitror: quod tam grandem arborem, omnibus communem, ipse non animaduertit. Dioscorides melius ipsam describens, dixit. Sycomorum aliqui etiam sicaminum, idest morum uocant, cuius fructus Sycomorum, propter inefficacem gustum appellant. Arbor est magna, fico similis; frondosa, multo lacte abundans, folijs mori, pomum ter, aut quater anno fert, non ramis, ut ficus, sed caudice ipso caprifico non dissimile, dulcius grossis, sine granis interioribus: quod non maturefcit, nisi ungue aut ferro sculpatur. **A L P I N.** Hæc descriptio ueram utique Sycomori figuram exprimit, sed ubi ait, folijs mori adderem crassioribus, candidioribus, atque asperioribus, quod hæc folia non nisi magnitudine ac forma, à ficus folijs differant. **G V I L A N D.** Vnde Aegyptij dicunt tantam hanc arboré habere cum fico & moro similitudinem, in qua utriusque figura spectatur? **A L P I N.** Infitonem fici supra morum plures illorum affirmant, ueluti Musam infitam quoque fuisse canne saccharû ferentis supra radicem colocassæ aliquibus est suatum: quod tamen nondum experientia verum esse didici. Sine dubio in hac arbore, truncus, rami, cortexque ipsorum, fructus, lac, foliorum asperitas, colorque fici apparet; & foliorum figura, magnitudo moro respondet. Fructusque tarde, neque perfecte maturefcere, atque saporem aqueum & iucundum habere: hinc aiunt,
mori

mori frigiditarem impedire, quominus fructus perfectam maturationem consequantur. Hæc arbor, ut multi etiam meminerunt, sic est fecunda, ut nunquam multis fructibus careat, qui caudici adnascuntur, minimeque ramis, neque fructum hæc arbor producit, nisi prius multis verberibus sæpe laceretur, sic ut caudicis quoque cortex vulneretur, ex quibus uulneribus lac continuo exit, unde ramus paruus, ficus ferens interim ternos, interim qui nos, interim septenos, & plures etiam. Hæc arbor ex seminibus non nascitur, cum ficus seminibus careant, sed ramis insertis propagatur, estque ex ijs, quæ citò crescunt, diutissimeque, quod mirum uidetur, uiuunt. Quæpiam Sycomorus in Mattherea uisitur, quæ sic ab habitatoribus credita est antiqua, ut omnes pro certo habeant in illius trunci cauitate quadam olim Verginem beatissimam, iram Herodis Hierosolima fugientem, illuc se recepisse, & Christum puerulum Seruatorem nostrum per multos dies occultasse: ex quo ea arbor apud multos in multa est ueneratione, maximèque eius trunci meatus, qui Christum occultauit, quem ipsi Dei magni spiritum fuisse fatentur. Fabulosum est quod dicit Matthæolus, truncos ramosque huiusce arboris nunquam sicari, ni prius in aqua proijciantur, & morentur aliquantulum. Vfus ficuum in cibo est stomacho nocuus, ipsumque laxat, labefactat atque subuertit. Eos uero ficus utiliter comedunt, qui uel itinere, uel sole incaluerint, refrigerationeque opus habent, & humectatione: fructus siquidem hi frigidi temperate existunt, multumque humidi. aluum facile lubricant, atque relaxant. tumores omnes calidos, atque duros sicubus emplastri modo uisi sanant. Pauci sunt, qui succum, ut meminit Dioscorid. ex trunco vulnerato colligant: affirmant tamè præsentaneum esse auxilium ad emolliendos scirrhosos tumores, atque ad pestem non ignobilem usum habere.

DE PLANTIS AEGYPTI
SYCOMORVS GIVMEZ APPELLATA.

De Palma Dachel. Cap. VII.

A L P I N V S.

PALMA notissima est arbor non modo Aegyptijs, Arabibus, Syris, alijsquè orientalibus populis, sed Italiae quoque multis populis, de qua ob id paucis mihi agendum puto. Arbor est simplici caudice in rectum se attolens, uiginti passuum & amplius altitudine. Folia ensibus similia habet, deorsum cannarum modo decidentia. Vere floret. Ramus enim quodam inuolucro oblongo, vesicae modo, ad ver usque clauso, & tunc aperto praeditus, flores emittit paruos, albos, odoratos racematim deorsum ab inuolucro residentes, ac pendentes. Martio siquidem mense inuolucra illa suis alis adligata aperiuntur, è quibus globus filorum infinitorum profilit, floresquè his filis, vel capillamentis appensi cernuntur, à quibus dactili parui virides, uarum racemos immitantes producuntur, qui Autumno maturantur. Varij hi fructus inter se obseruatur magnitudine, figura & colore. Alij etenim oblongi magni, crassi, perinde ac pruna alba (quæ Iulio mense in agro Bassanensi maturantur) spectantur. Alij sunt parui, longi, glandibus quercuum similes, alij rotundi, crassi. Alij virides, alij albi, alij flauis, alijq; rubri, immaturi omnes gustu aspero styptico què feriunt, maturi dulcissimi, qui uero propè sunt, ut perfecte maturentur, gustum Castanearu, dulciorem, suauioremqùe reprehendant. Hæc arbor alternis tantum annis copiosiores fructus edit, neque (quod dictu ualde mirabile uidetur) foeminae concipiunt, ac fructificat, ni in ramis maris foeminae ramos aliquis permiscuerit, ac se quasi osculari permiserit. Plerique foeminas ut foecundent, non ramos, sed puluerem intra maris inuolucrum inuentam supra foeminarum ramos, atque cor spargunt, uel alij flores maris pulueris loco spargere solent. ni enim Aegyptij hoc fecerint, sine dubio foeminae uel nullos fructus ferent, uel quos ferent, non retinebunt, neque hi maturescunt. **G V I L A N.** Haud credendam istam palmarum conceptionem, quæ fit arte à te narrata, arguere uidentur innumeri dactili, qui in Arabiae desertis feruntur; in quibus syluestrium palmarum syluæ reperiuntur, quæ sine hominum cultu optimos fructus ac copiosos producunt, retinent, ac maturant, ex quo iudi-

DE PLANTIS AEGYPTI

co foeminas ad foecunditatem moueri non ramis, vel pulueribus, aut floribus marium, vt Plinius, atque alij quoque meminerunt, sed magis non fecus quam aliae arbores radicum marium, atque foeminarum contactu facere solent, se ad foecunditatem parare.

A L P I N. Arabes palmarum cultus periti respondebunt, palmarum foecunditatem in Arabiae desertis, licet arte non fiat (quando in his locis haec arbores, vt dictum est, sine vlla cultura fructus producant) adiuuare ventos, marium è ramis pulueres, floresque ad ramos foeminarum asportantes. Radicum vtriusque sexus palmarum mutuam coniunctionem esse conceptionis causam, dicendum non puto, quando sic breuioribus radicibus palmae omnes donatae sint, vt etsi ferè simul cohaereant, nullus tamen radicum contactus inter eas esse possit, mirabileque dictu, palmarum altissimos vastissimosque caudices seu truncos posse sic breuibus, tenuioribus, paucioribusque radicibus in aerem subsistere, neque sua multa grauitate, ventisque etiam vehementibus saepe ipsos quatentibus humi concidere. Accedit, quod caudicis postrema pars humi proxima, pondus totius arboris sustinens multo gracilior, atque debilior reliquo caudice existit. Hinc plures Aegyptiorum hoc miraculo ducti dixere, palmas non terra radicibus attracta, sed aere ex sublimiori arboris parte ali, ac viuere. quod hac etiam coniectura sibi ipsis persuadent. Quia si palmae sublimior pars, quam cor ipsi uocant, excidatur, vniuersam plantam ilico arescere obseruatur: quod non accidit inferiori radicum concisa parte. Non est alia vlla arbor palma humano generi vtilior, siquidem ex truncis domorum trabes faciunt, ex ramis, parietes, multaque alia lignea vasa ad vsum, quae Cuffaz nominant. ex folijs flabella & sportas, è caudicis cortice funes pro nauibus. fructuum verò vtilitas satis omnibus nota est. Sed quem ipsi ad medendum usum habeant, nunc quoque dicam. Ex fructibus tria sunt praecipue, quibus sanitatis gratia vtuntur, quippe spartum, puluis sparto, uel inuolucro contenta, atque dactili. sparti igitur membrana tum puluis facta vtuntur, tum ex ea parato decocto. Puluis maximum vsum habet per os sumpta ad Diarrhaeam, lienteriam atque dysenteriam, non minusque ad omnes alias vel sanguinis, vel alterius humoris innaturales vacationes firmandas: praecipue verò ad hepaticum fluxum, hemorrhoidum, atque vteri cruentam vacationem, atque ad sputum sanguinis. Hoc puluere quoque vtuntur ad firmanda vlcera depascentia, ad vix relaxationem, ac ad dentium

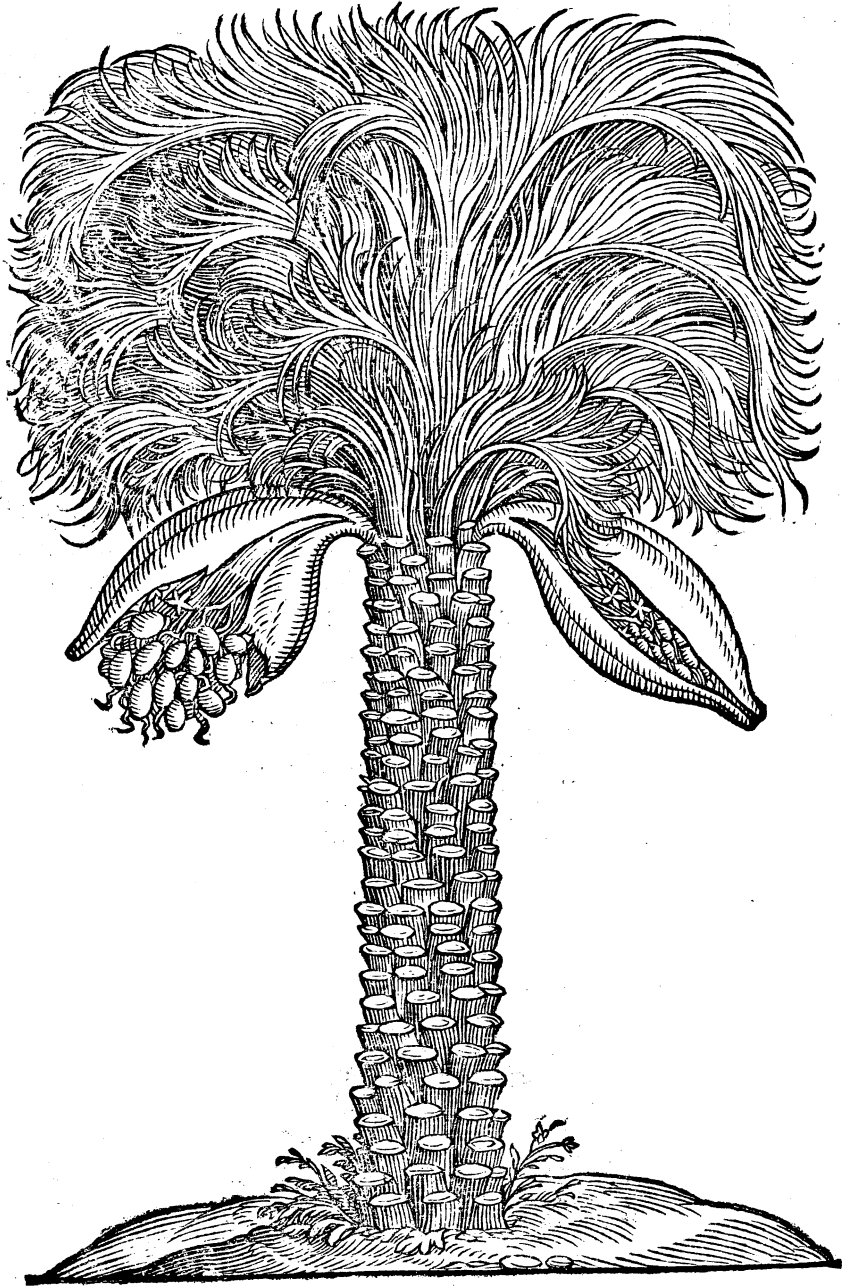
commotionem. Decocto ad omnia prædicta quoque vtuntur, sed sæpe cum eo misto prædicto puluere. articulos debiles aptosq; fluxionibus mirum in modum ipsum iuuat, eos firmando & roborando. Puluere vero albo in inuolucro veris tempore inuenta, quando scilicet palmæ florere incipiunt, vtuntur familiarissime, ad faucium raucedinem, tussim, & opthalmias cū saccharo misto. Estque ipse dulcis subadstringens, mulieres eum habent familiarissimum, ad firmandos menses retinēdumq; foetum. Eundem vtique vsum habent dactili immaturi tum in cibum vsitati, tum ipsorum decoctū, ad sputum sanguinis, & quācumq; sanguinis vacuationē cohibendā: & ad lienterias, diarrhæas, & dysenterias: ad uomitū sanguinis, hæmorrhoidas exiccandas, atque ad vlcera vulnera que simplicia persananda. in frequentissimo vsu ad nuper dictos affectus habent syrupum ex dactilis immaturis confectum. iisdem dactilis vtuntur probe maturis, qui tunc admodum dulces existūt, cum obscura adstrictione idcirco eos frequentant ad faucium raucitatem, tussim, dispnæam, pleuritim, ac peripneumoniam. nō minusque ipsorum decoctum frequentatur ad adiuuandas variolarum in pueris excretiones.

Vocant arborem Dachel, & ramum cui appensi sunt dactyli Samarrhich, dactylorumq; inuolucrum, dux, ac dactylum recenter enixum prorsus immaturum talla, & grandiolem factum nim, & ramich perfectionem siue penè maturum, Maturumq; bellan.

Siccos maturos tamar, &
qui fere putridi sunt
rotob, foliaq; ar
boris Zaaf.

DE PLANTIS AEGYPTI
PALMADACHEL.

De

De Sebesten. Cap. VIII.

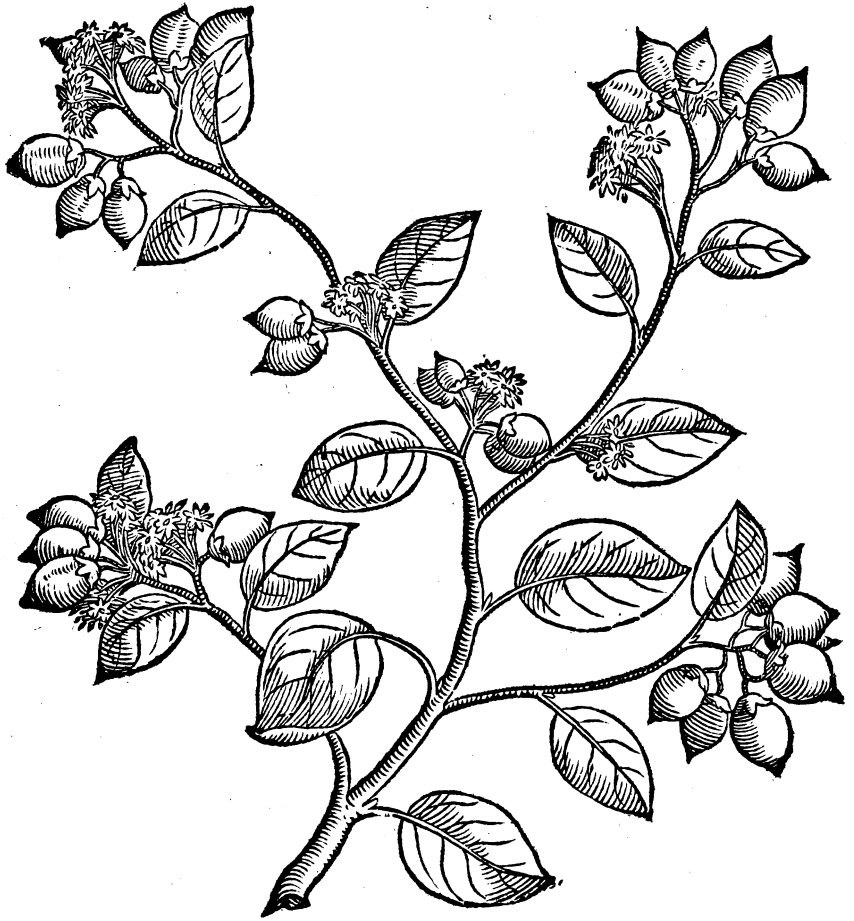
A L P I N V S.

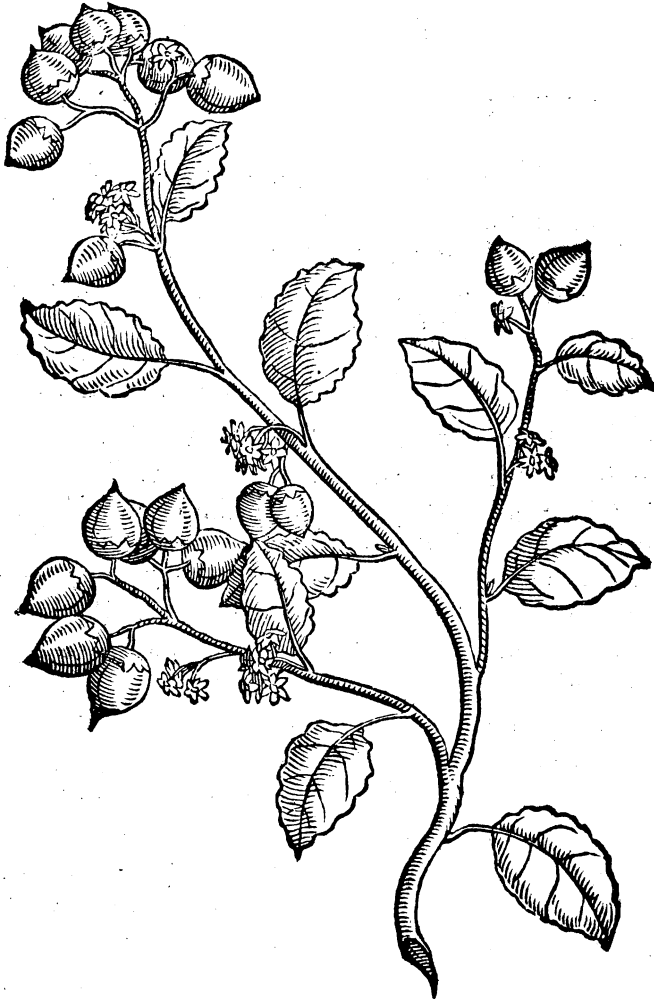
SEBESTEN arboris in Aegypto nascentis duplex genus reperitur, alterum sylvestre pruno simile, atque domesticum alterum folijs latioribus, crassioribus a seluestri differens. Vtraque arbor flores fert albos, paruos, geranii proximos, à quibus fructus crescunt paruis prunis rotundisq; similes. quorum nuclei tricostrati cernuntur. Illa arbor fert fructus minores, tarde maturescentes, imperfectiores, ijs, quos domestica Sebesten profert, qui sunt maiores, melioresque. toto autem anno in arbore fructus cernuntur. Vere florent, Autumnoque fructus maturant. ex pulpa ipsorum optimum uiscum conficiunt, quippe Sebesten maturos contundentes, atque lauantes. Sunt aliqui, qui mastichando, pulpam ab osse lingua expuentes, viscum parant; quantitatem horum fructum in uase collectam, parum quoad aqua humiditas absumat, bullientes. Visco vtuntur omnes emplastri modo ad omnes scirrhosos tumores. ipse quidem calidus est in primo gradu, atque humidus in secundo, vimque habet attractoriam attenuatoriam, & resoluentem; resoluit omnes tumores, & emollit omnem duritiem. Aliqui ad tussim ex eo paratos bolos cum saccharo candido, & radicis liquiritiæ puluere multis diebus fumunt. Fructuum vsus familiarissimus est ad tussim, dyspneam, orthopneam, pleuritim, peripneumoniam; & ad vocis raucedinem, parato ex ipsis decocto, quo etiam ad multas febres vti consuescunt, præsertim pectore aliquam noxam patiente. Sed nunc de Tamarisco loquamur.

DE PLANTIS AEGYPTI
SEBESTEN DOMESTICA.

S E B E S T E N S Y L V E S T R I S .

DE PLANTIS AEGYPTI

De Tamarisco, atle vocata. Cap. IX.

A L P I N V S.

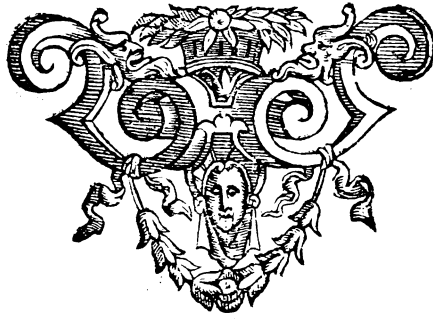
TAMARICI, quem miricam & tamaricem Dioscorides nuncupat, sylvestris genus. Italiae est notissimum nasciturque propè fluminum ripas, aridaque & saxosa vel arenosa loca, potiusque apud stagnantes aquas, ut docuit Dioscorides. de hoc non loquimur, quando ipso Aegyptus plane careat. Alterum vero tamarici domesticum genus in Aegypto spectatur, proceritate figuraque admodum à sylvestri diuersum, quod ad magnæ oliuæ magnitudinem crescat. audioque etiam supra Aegyptum in loco sahita ab ijs populis vocato, crescere ad magnæ quercus magnitudinem, cuius ex lignis carbones faciunt, quibus tota Aegyptus, & Arabia utitur. ex eoque ligno multa vasa conficiunt, ad multorum egrotantium vsus. Folia fert sylvestris tamarici folijs proxima, tamen longiora, & graciliora, apparentque multa capillamenta viridia, qualia in aliquibus equisetis visuntur, ramo appensa, semper virentia, fructus fert paucos, raros, virides, nucum magnitudine, duros, lignosos, sine nucleo, & videntur eiusdem substantiæ esse cum gallis: omnes vero figura inter se differunt, quamquam in omnibus aspera & inequalis obseruetur, quando alij longi, alij breues, alij rotundi, alij lati, alij crassi, alijque graciles existant. Vsus Tamarici tum in Aegypto, tum magis supra Aegyptum, ubi horum arborum copiosus est proventus, est, ad ignem maior, quando nulla ferè alia ligna ad comburendum habeant. Folia huiusce arboris usum habent ad lienem induratum, obstructum, & refrigeratum. Vasaque ex ligno, ut dictum est, conficiuntur, quo lienosi uti consuescunt: ob eiusque multam, quæ ex hoc ligno habetur, ad id morbi genus utilitatem, mirari non debemus si Plinius (quod tamen fabulosum est) dixerit, suos assuetos cibum capere in uasis è ligno tamarici confectis, liene carere. Mulieres decocto ex Cortice parato utuntur per os sumpto, ad sistendas menstruas purgationes, ex quo parant etiam infusiones, & clysteribus in uterum injiciunt decoctum. idem quoque fructus facere aiunt. ijs siquidem utuntur in sputo sanguinis, in henterijs, & in mensuris plus iusto fluentibus, atque hæmorrhoidarum.

darum immodico fluffu . dentes etiam commotos, atque collabentes ipforum decocto firmant : atque in ijs concitatum dolorem demulcent . Utuntur etiam ad oculorum lippitudines incipientes , in colirijs, atque ad oris ulcera . Cinis quoque corticum & fructuum ulcera curat . De ligno uero multi decoctum, non fecus quam noſtri ex ligno Indo ad curandam luem gallicam facere ſoleant , parant , quod exhibent leproſis, ſcabioſis, atque alijs multis, puſtulis & ulceribus affectis, feliciori cum ſucceſſu.

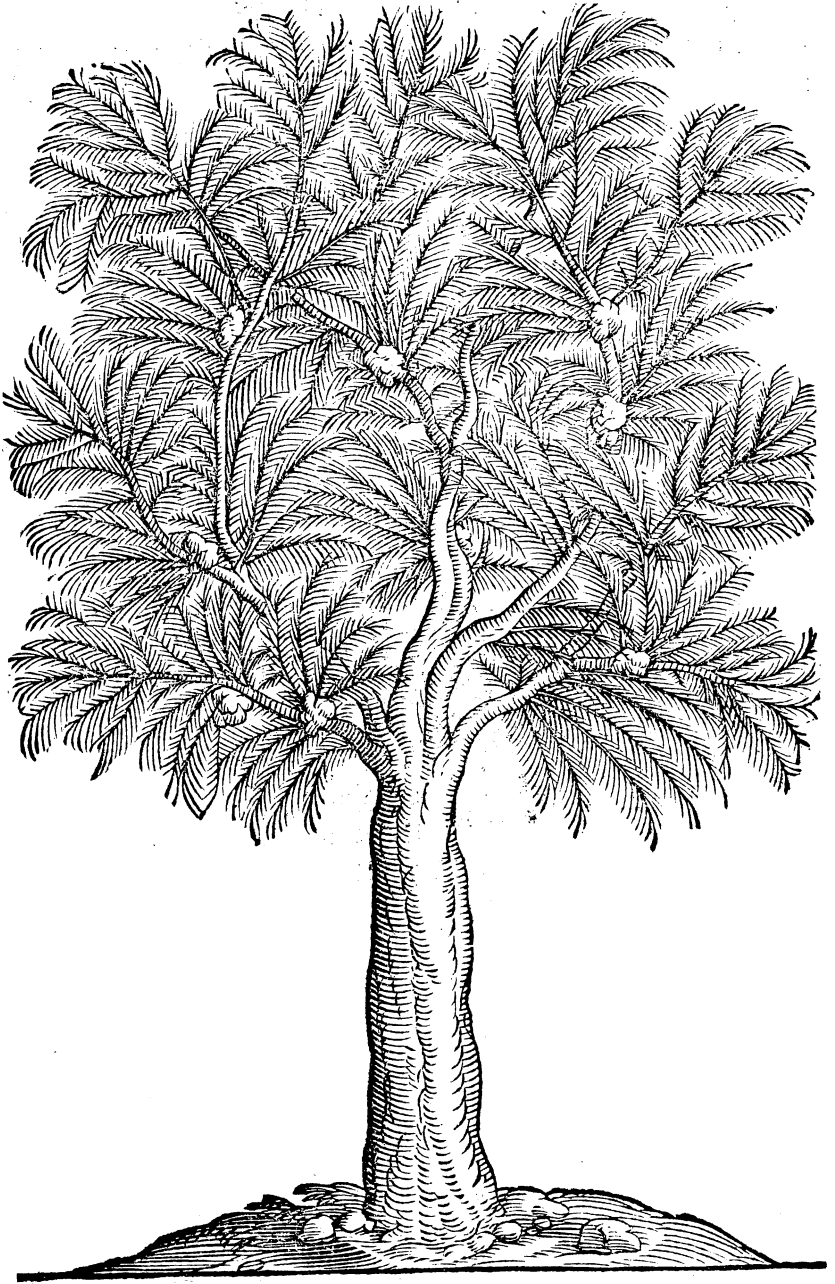
Idemque faciunt in melancholicis, ictericis
nigris , & hydropicis ex refrigerato
obſtructo , ac indurato liene
concitatis. arborem

illi uocant

Atle .

DE PLANTIS AEGYPTI
T A M A R I S C V S A T L E .

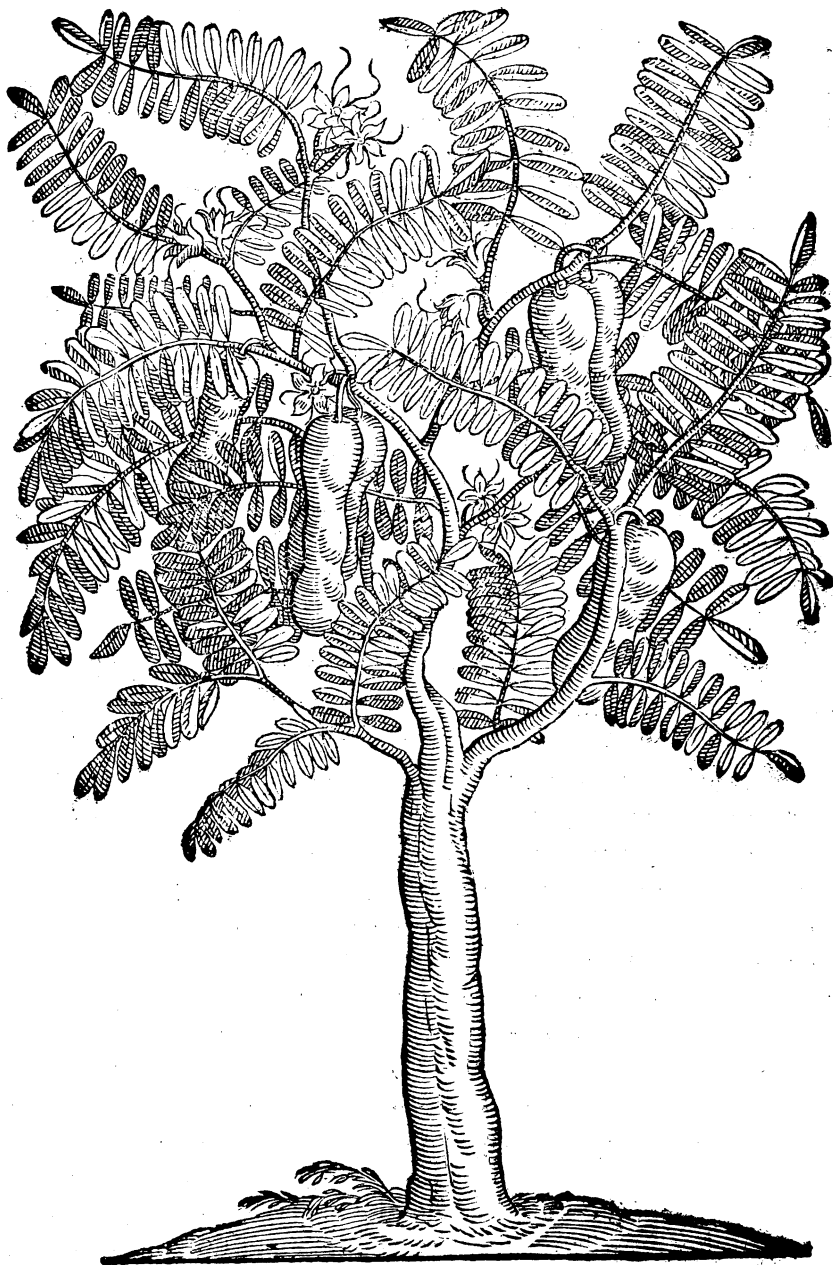
DE

A L P I N V S.

AMARINDVS, quem derelside appellant, arbor est pruni magnitudine, ramis densis: myrthi folijs sesbā proximis prædita: flores fert albos mali aurācij floribus perquam similes, è quorum medio exeunt quatuor filia alba, & tenuissima, ex quibus siliquæ crassæ, producuntur primo uirides, tandem maturæ cineritiæ, quæ intus nõ nulla semina crassa inæqualia, duraquè, atq; pulpam nigram gustui acidam, continent. In Aegypto non sunt admodum hæ arbores copiosæ, neq; sunt patriæ: ex foelici etenim Arabia atque Aethiopia illuc conuehuntur, in uiridarijsq; seruantur. Miraculi loco habetur, quod dicitur, unam arborem in deserto Diui Macharij, propè monasterium Assiriorum, uiuere, in quo solo nulla alia planta uiuit. Hæc planta hoc mirabile habet, quod eius folia solem semper sequuntur, solisq; sequia dicuntur: nã ipso occidente omnia in se clauduntur, eodemq; oriente aperiantur, atq; hæc motio tantam uim habere in ijs obseruatur, ut siliquas dum habent occidente Sole, easdem folijs in se arctissime claudant, & retinere spectentur. eodemq; oriente, aperiantur, siliquasque relinquunt. Hanc foliorũ conuersionẽ pluribus Aegyptijs alijs plantis communẽ animaduerti, quippe acatiæ, Abrus, ablus, Sesbā, atq; Tamarindo. Utuntur folijs Tamarindi in pueris ad uermes necãdos, atq; etiam ipsorum uel infuso, uel decocto ad soluendũ aluũ. acida sunt folia atq; gustui non insuaui. Arabes cõdiũt siliquas seu cannas huius arboris paruas ac uirides saccharo, uel melle carnub, tũ etiam grandiores factas atq; maturas. condiunt ipsarum pulpam saccharo, quam per itinera, quæ in desertis Africæ locis conficiũt, secũ uiatores deferũt. Qua sæpe, calefacti, ac ex calore itinereq; inflãmati ualde sitientes refrigerantur, atq; sitim rēstingunt, per aluum plurimũ calidorũ humorũ subducẽtes atq; vacuantes. In febribus uerò pestilentibus, atque omnibus alijs ex putridis, exurentibus, aquã, in qua multa copia Tamarindorum infusa fuerit cum saccharo ebibunt: potus si quidem sitientibus ex calore iucundissimus est, maximeq; refrigerat, & sitim extinguit. Ad omnes deniq; febres putridas à biliosis, exustisq; humoribus concitatas, & ad hepatisq; atq; renũ calefactiones ac inflammationes, præterea ad gonorrhæam vsum Tamarindorum frequentant; uocant derelside.

DE PLANTIS AEGYPTI
TAMARINDVS DERELSIDE APPELLATA.

De Agihalid. Cap. XI.

A L P I N V S.

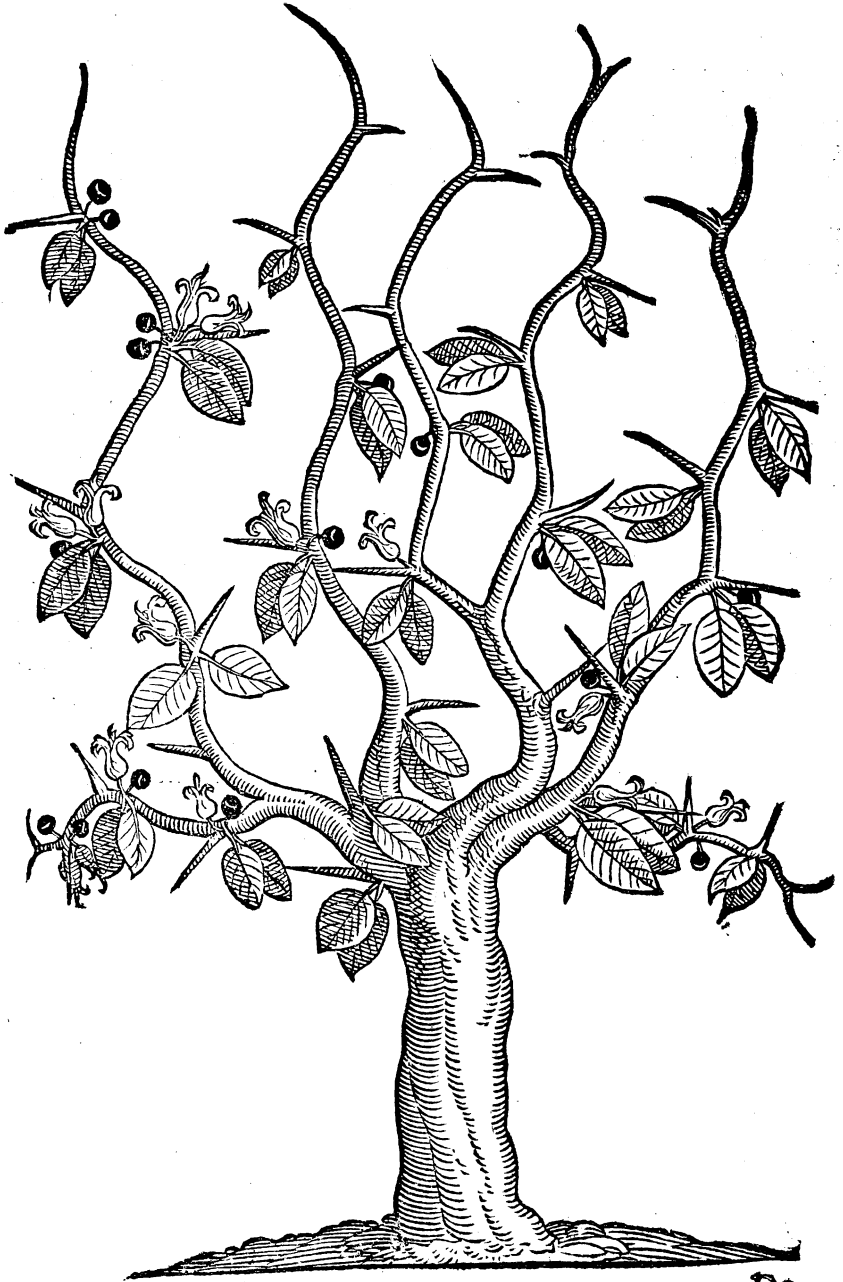
ARBOR cernitur in medio cuiusdam Eunuchi Turcæ uiridario, quod parum ab æde Veneti Consulis distat ex Aethiopia asportata, magnitudine piri syluestris, ramis raris non multis, in rectum inæqualiter delatis, ordinatim acutissimis, multis spinis obsita, folia præferens buxi proxima, tamen latiora, pauca, rara, singula, bina æqualibus interstitijs adnata. Flores habet paruos, albos, Hyacinthi orientalis floribus similes, sed minores, à quibus prædeunt fructus nigri ebuli similes, gustu subamaros ac adstringentes. Folia gustum acido sapore feriunt, cū aliqua adstrictione. Huius arboris foliorum usum ad pueros vermibus vexatos, in Aethiopia audiui esse familiarissimum. Quid? an non licium hanc arborem esse putandum est, cum Dioscorides de hoc sic scripserit: Licium, quod aliqui pixacantham uocant, arbor est spinosa, ramis trium cubitorum, aut longioribus, folijs buxi, densis, fructu piperis, nigro, læui, amaro, densoque cortice, pallido, non dissimili lycio madefacto, radicibus multis obliquis lignosis.

GVILAND. Agihalid, ut ex tua descriptione, quam uidi, non frutex, sed arbor uidetur. Lycium uero fruticem potius esse, quam arborem, ex Dioscoride didicimus. Præterea hic frutex folijs densis

& non raris cernitur, qualia
in tuo agihalid
existuat.

DE PLANTIS AEGYPTI

A G I A H A L I D.

De

De Vzeg; atque an sit Lycium indum. Cap. XII.

A L P I N V S.

FORTASSE arbor illa agihalid vocata, pro Lycio aspernanda non esset. Sed nunc verum Lycium Indum tibi prodam: quem fruticem longe ab Alexandria Ciuitate supra ripas rami Nili calig vocati, decem millia passuum inueni: quem incolæ Vzeg appellant. est igitur frutex multis tamis rectissimis, ab radicibus multis, duris, liguosis oblique incedentibus, longitudine trium cubitorum & plus obseruatis, sursum assurgens, ramisque spinę acutissime, & longę multęque insunt, quorum quędam foliolis vestita spectantur. Folia vero huiusce fruticis sunt oliuę similia, ijs tamen candidiora & angustiora, vel minus lata. Flores Agihalid planè similes habet, quippe paruos albos, Hyacinthi orientalis forma & magnitudine æmulos: à quibus fructus nigri parui producuntur, bu'i fructibus prorsus similes, leues gustu amari & adstringentes. **G V I L A N D.** Cui dubium hanc arborem Lyciū Indicum fore iudicandum, modo Dioscoridi credendum sit; qui ipsum his profectò verbis descripserat, dicens: Tradunt Indicum fieri Lycium ex frutice Lonchitide appellato: id spinarum generi ascribitur, ramos rectos habens ternum cubitorum longitudine, maioresuè, rubo crassiores a radice numerosos. fractus cortex rubescit folio oleę similis. Ex huius fruticis radicibus forsitan verum succum à nobis desideratum illi colligunt, ipsumque pro vsu illis non deesse puto. **A L P I N.** Quamquam ibi multa copia Lycij circumferatur, tamen nescio an ex hoc illum frutice conficiant. quando neque hanc plātam copiose in Aegypto prouenire cognouerim, neque scio illis esse notā. Siquidem Lycium ab illis vsitatum falsum ac adulteratum esse arbitror. Hic enim succus, qui ex Arabiæ locis asportatur, durus est, nigerque exterius, acatię succo valde similis. fractus intus colorem aloes præferre videtur, odore obscuro, non ingrato, sapore subduci, adstringente, nullius amaritudinis particeps: viscosusque est, digitisque contrectatus adheret. ex quibus verus Lycius à me is non creditur, præsertimque cum neq; amaritudinem habeat, neque igne succensum, siue ignitum, rubescens edere spumam, ut multi de uero Lycio tradiderunt, obseruamus.

E G V I L.

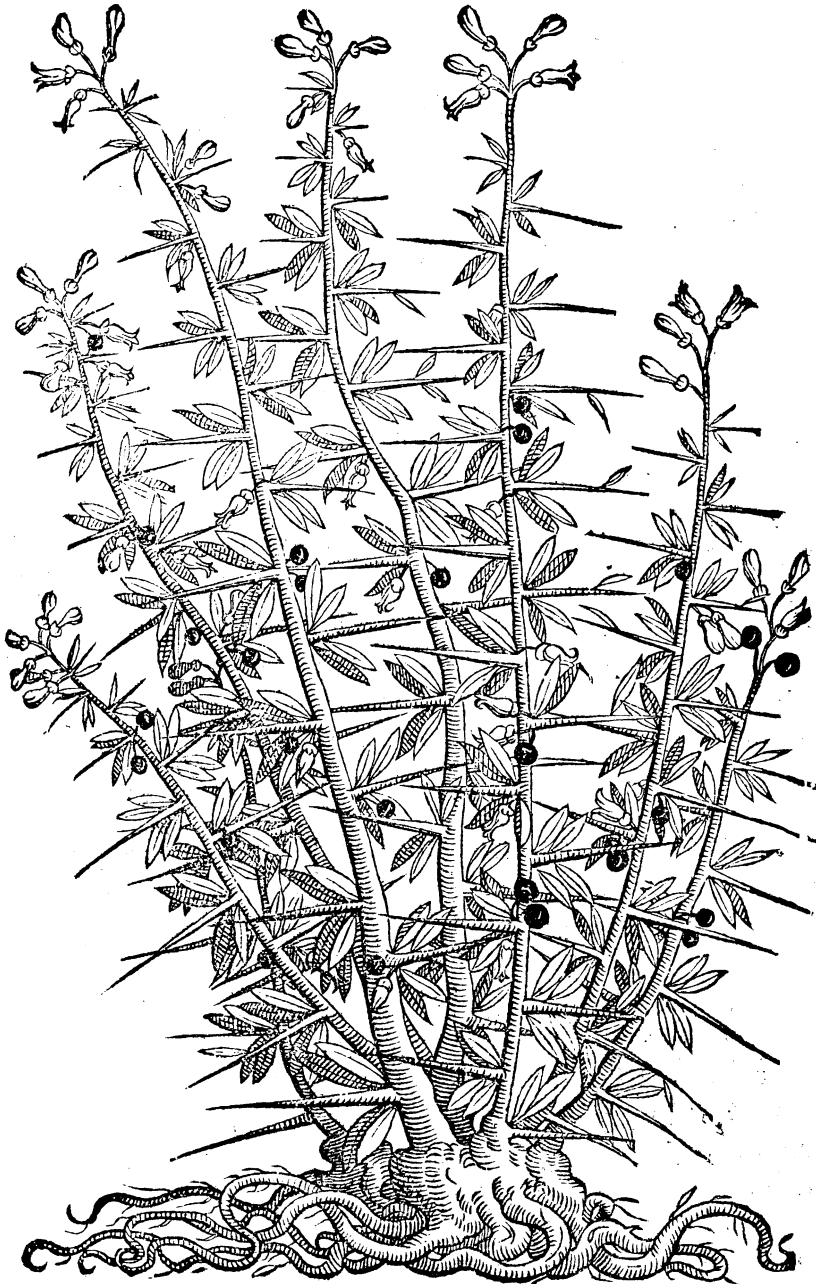
DE PLANTIS AEGYPTI

G V I L. Sed cur tu verum succum ex Vzeg perquirere non studuisti, eaque via certam Lycij succi cognitionem venatus non es.

A L P I N. Hanc plantam tantum vbi in patriam redirem mihi spectasse contingit, quando ex vrbe Cayri Alexandriam per Nilum flumen nauigans, propè hanc urbem supra eiusdem fluminis, vt iam dictum est, ripas, nonnullòs frutices ferè sæpem facientes, cum floribus & fructibus iam maturis inspexerim. Ex quibus ramum decerpſi, atque mecum Alexandriam detuli. Quo frutice satis considerato, Lycium esse ipsum cognoui. neque ipso cognito tempus mihi superfuit ad experiendum eius succum à radicibus expressum. quippe coactus, quamprimum Alexandriam peruenerim, nauim nos pro itinere ibi morantem conscendere, experiri non potui succum, qui pro Lycio circumfertur. inter calidum & frigidum medium constituunt: sed supra primùm gradum siccum. stipticum, proinde omnibus vlceribus loto vtùtur, præsertimq; ad oris, aurium, narium, ani, intestinorumq; vlcera. vsus maximus est in colirijs ad opthalmias arcendas, mulieres enim paratum linimentum ex Lycio. & antimonio habent, quo quotidie oculos liniunt, vt oculos defendant ab humorum fluxionibus. eo etiam illi ad ventris fluxum vtùtur, non minusq; ad dysenteriam. Ad sputum sanguinis eo maxima spe vtuntur, non minusq; ad vteri profluuium cohibendum, eo pessimo modo intromisso: ad vlceraque pudendorum, præsertim ad caries illum frequentant, ad gingiuas corrosas & ulceratas, nec non ad dentium commotionem. in lienterijs dysenterijs, atque in fluxu hepatico, clysteribus eo vti consueſcunt, atque non minus ipso aliquo liquore dissoluto atque ebibito.

Nulli dubium quod illitum quamcumq; partem à cursu humorum valenter defendit. ex quo ipsum podagricos dolores retardare, compertum est. Vzeg appellant.

VZEG LYCIVM INDICVM CREDITVM.

DE PLANTIS AEGYPTI

De Ligustro Aegyptio, elhanne, veltamarhendi vocato.

Cap. XIII.

G V I L A N D I N V S:

V IDISTI ne tu ibi ligustrum Aegyptium, quod Aegyptij elhanne, ac tamarhendi appellant. Ibi siquidem ipsorum maximum esse reditum audio. ALPIN. Sapissime inspexi, ibique ea arbor tum copiosissima, est, tum etiam omnibus notissima: etenim ex folijs magna ibi fiunt comercia, etenim ijs vtuntur ad tingendum aureo colore. Vere hæc arbor ligustro similis apparet, floribus fructibusque exceptis, in quibus videtur aliqua dissimilitudo inter elhanne, & ligustrum, nam & si flores racemarim perinde atque ligustra spargant, tamen & colore, & figura, & odore ab his differunt. florum siquidem elhanne non albus color, sed cineritius est, floresque figura sambuci floribus proximi apparent, illis tamen sunt minores. odor etiam elhanne est admodum acutus, & ligustri suavior. Fructibus non minus inter se differunt, quando ligustri sint baccae iuniperi similes, & elhanne semina rotunda coriádros imitantia existant. Fert etiam folia ligustro minus lata, angustioraque & candidiora. Fructus, vt iam dixi, semina nigra, parua, multa folliculo concludunt, qualia in granis vuarum cernuntur. **G V I L A N D.** Quid? dubitas, esse hunc arbutum ligustrum? certe inter ligustrum, & hunc aliquam esse differentiam, negandum non est. quæ soli diuersitate etiam accidere possent; quando omnibus constat, quantum eadem plantæ in diuersis locis natæ inter se differant figura, atque etiam sæpe facultate. vt in rhabarbaro, & rhapsontico videtur, quorum radices, visu, gustu, eadem videntur, nihilominus facultate manifeste differre compertum est. At de elhanne quanquam aliquo pacto fruticis figura, floribus, & fructibus à ligustro differat, tamen ad eisdem valere morbos cognitum est, quibus ligustrum subuenire Dioscorides, atque alij prodiderunt. sed quid plura? cum apertissime Dioscorides voluerit hanc arborem esse ligustrum. vt ex ipsius verbis planè constat, quæ hæc existunt. Ligustrum arbor est, quæ circum ramos folia fert oliuæ proxima, sed latiora, teneriora, & magis viridia

&

& flores albos muscosos, atque odoratos. eius fructus est niger sambuci fructui similis. Nascitur electissima in Ascalone & Canope. Folia adstrictoriam vim habent, quare commanducata vlceribus oris medentur, illita, feruidis inflammationibus, carbunculisque profunt. decoctum eorundem igne ambusta, capillum ruffant trita folia, quæ in radicula succo maduerint. Flos ex aceto fronti illitus capitis dolorem sedat. Et de elhanne, quam Alcanna Auicennas vocat, hæc ferè eadem prodidit, dixit quidem, folia habere adstrictoriam facultatem, in vulneribusque eandem vim cum draconis sanguine habere, conferreque decoctum foliorum, calidis inflammationibus, & exustis ab igne particulis, & oris vlceribus: & cum aceto conferre capiti dolenti. ALPIN. Verè elhanne Aegyptiorum ligustrum esse Dioscoridis, constat, multo magis, quod nunquam in Aegypto Italicum ligustrum inueniatur, in Canopeque tantum elhanne reperiatur, quæ ibi est copiosissima. differt vero hic locus ab vrbe Alexandria decem millibus passuum. G V I L A N D. Hinc quoque apparet hanc arborem esse Cyprum Plinij, de quo ipse lib. naturalis historiae xxiiij. sic scripsit: Ligustrum eadem arbor est, quæ in oriente Cypros, atque in Aegypto nasci etiam his verbis libro 12. Cyprus in Aegypto est arbor ziziphi foliis, femine Coriandri, flore candido, odorato. Coquitur hoc in oleo, premiturque postea, quod Cyprus vocatur. prætium ei in libras quinque optimum habetur è canopica in ripis Nili nata, secundum Ascalone Iudææ. Tertium Cypro Insula odoris suauitate. Quidam hanc esse arborem dicunt, quæ in Italia ligustrum vocatur. ALPIN. Flores sunt in vsu frequentissimo dolenti capiti appositi, non tamen cum aceto, vt Dioscorides, atque alij meminerunt. quod si fecissent, manifestius, vt arbitror ijs floribus iuuarentur, intus medicamento vi aceto penetrationem adiuuante, deducta. Ex foliis puluerem conficiunt, quem archenda illi appellant. Hac mulieres vtuntur ornatus gratia, manus ac pedes colore aureo tingentes. non autem in succo lanariæ, vel struthij, vt ait Dioscorides, sed simplici aqua eam miscentes, aquam auream faciunt, quæ aureo colore tingit, quod arcanum nostræ mulieres si agnouissent pro deaurandis ipsarum capillis, nil haberent, quo securius vterentur, neque sub radijs solis se urerent, varijsque modis caput læderent. ex hac puluere,

cum

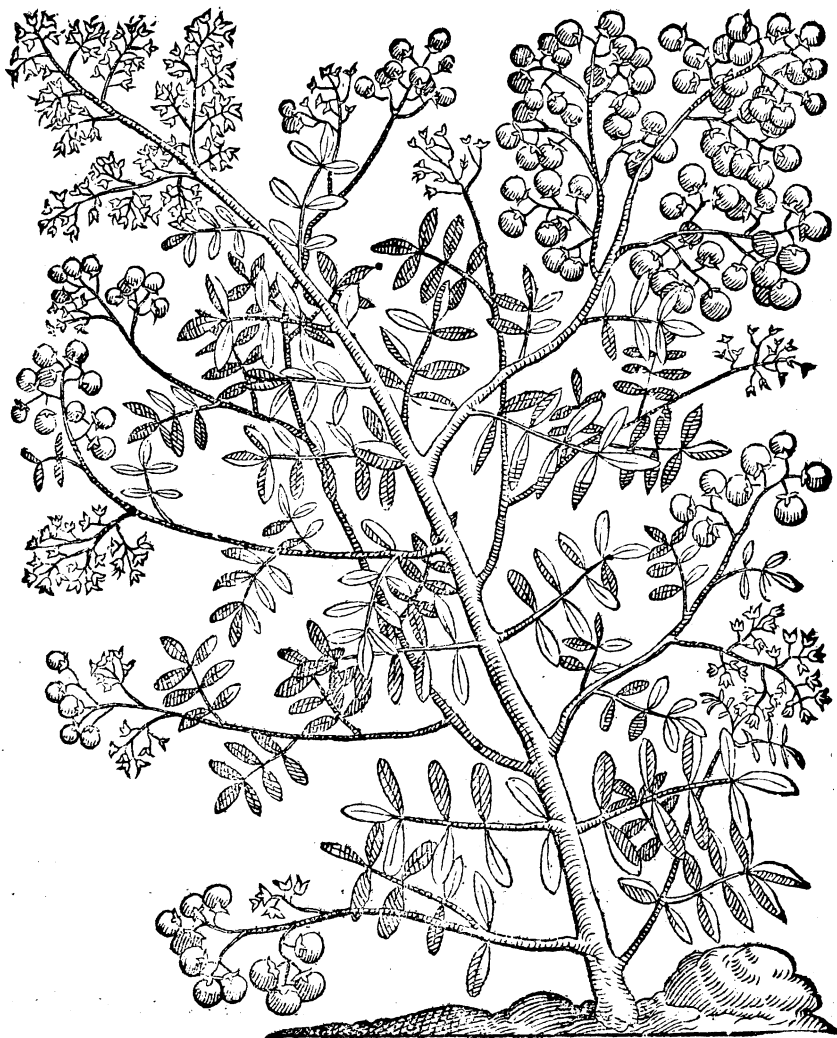
Cap. 10.

Cap. 24.

DE PLANTIS AEGYPTI

cum aqua mulsa parata vtuntur, ad humidos pedes fluxionibus obnoxios, ac multum exudantes foetentesque emplastrum modo pedibus ipsis apposita, ac per horam reteta. maxime enim pedes, & quascumque alias partes corporis, apposita exsiccat, ac adstringit. Nihil habet, quod exudantes pedes plus exiccet, quam praedicta istaemassa apposita, & aliquandiu retenta: puluere etiam hoc ad ulcera oris, gingivarumque, & pudendorum maxime utuntur.

LIGVSTRVM AEGIPTVM ELHANNE SEV
Tamaharendi uel Alcanna Auicennae.

De

De Balsamo , Balassan ab Aegyptijs vocato .
Cap. XIII.

G V I L A N D I N V S .

NVNQVID balsami planta amplius in Aegypto viuit? ALPIN. Nequaquam, sed in Arabia scelici, quam Balsami feracem omnes tum Aegyptij, tum Arabes praedicant. GVILAND. Igitur Dioscorides, Theophrastus, Plinius, Iustinus atque alij ex antiquis scriptoribus permulti, qui Balsamum tantum in Aegypto & in Iudea olim vixisse prodiderunt, decepti sunt. ALPIN. Sine dubio illos non modo de loco Balsami patrio, sed etiam de arbore quoque, succo, fructibus atque aliis deceptos fuisse arbitror, ex quo etiam dubitandum esset ipsos balsami arborem uiuentem nusquam uidisse. GVILAND. Rem ualde admirabilem praedicas, de qua tibi non ita facile medici certam fidem adhibebunt; quaeso an non Dioscoridi, Teophrasto, Plinio, serapioni atque alijs grauissimis scriptoribus de Balsamo magis quam tibi credendum putas, qui in docenda herbarum stirpiumque materia, ceteris praeferruntur, ac fide digniores habentur? ALPIN. Etsi in dialogo olim Cayri co scripto Balsami veritate plane manifestam me reddidisse puto, nihi lominus quando me nunc ut veram Balsami historiam narrem prouocasti, ut tecum de ipsa colloquar, atque comenter effugere nunc non possim. quare iterum eadem, quae olim scripsi nunc repetere, cum res agatur tanti momenti, non me pigebit, & ne longius rem producam, dico. Arabiam felicem Balsami locum patrium perpetuo fuisse, ac nunquam Aegyptum, ac Iudeam Balsami terram patriam fuisse, facile hinc conijcitur, quod omnes, qui de planta Balsami mentionem fecerunt, eam in viridarijs solum custoditam, minimeque in alijs incultis locis sponte natam, prodiderunt, ut Theophrastus, Plinius, Solinus & Strabo sigillatim meminerunt. Plinius ait: sed omnibus odoribus praefertur Balsamum vni terrae Iudaeae concessum, quondam in duobus tantum hortis, utroque regio, altero iugerum viginti non amplius, altero pauciorum. & Strabo: de Balsamo Vallis Hierici scribens, dixit: Vbi & regia est, & Balsami viridarium, quae arbor aromatica est & fruticosa, cytiso
&

DE PLANTIS AEGYPTI

& terebintho persimilis. Nulli dubium est plantas peregrinas in viridariis tātū summa cura custodiri, & patrias nō solum in viridarijs vel hortis, sed multis alijs in incultis locis spōte natas obseruari. sed cur studeo tibi persuadere Balsami plantas in Iudea aduenas fuisse, cum Ioseph lib. 5. de antiquitatib. Iudaicis rem planè claram effecerit, qui ibi meminerit, Sabam reginam primam ex Arabia Balsami plantam in Iudeam dono Salomoni Regi tulisse; ex qua postea aliæ propagatæ fuerunt. De Balsamo Aegypti eadem dicenda sunt, cum eam plantam ibi in viridario prope locum el Mattharia vocato, summa diligentia perpetuò custoditam vixisse, omnium Aegyptiorum relatione liquido constet: quod omnes antiqui ac iuniores scriptores fatentur, minimeq; in alio Aegypti loco inculto vnquam viuere inuentam fuisse, nō semelq; ibi perijsse, atq; ex Arabia rursū asportatam insertamq; ac renouatam fuisse, omnes Cayrini affirmant. Anno à partu Virginis Beatissime MDLXXV. Aegypti præfectus Eunuchus Messinor nominatus, dum quasdam partes Aegypti uiseret, præsertimque el Mattharia, quem locum ob Virginis Beatissimæ honorem ac obseruantiam singulis hebdomadi die Veneris, quē diem isti, ac nos dominicum sanctificāt, adire ac uisere, in ipsoque loco orare consueuerat. proxime cum esset in viridario, videns omnes plantas Balsami exaruisse, ac perijsse è Meccha quadraginta plantas afferendas curauit, quæ sane in eodem viridario insertæ fuerunt, paucisque annis rursū curatorum negligentia periere. Quamobrem Aegyptii Balsamum semper ex Arabia habuerunt. quæ res scitu ibi non est difficilis, cum sæpius multi è Meccha per rubrum mare Cayrum veniant. Iter quidē à Cayro in Meccham est facillimum, & frequentatissimū. verum nō esset inutile nunc me historiam peregrinorum, qui annis singulis illa loca religionis causa, adeunt, atque uisitant, subnectere, sic enim certiora de loco, ex quo veniat nunc Balsamum, habere poteris. nec non vnde Rex Turcarum multum opobalsami habeat.

G V I L A N D. Perplacuit mihi ex te audiuisse Arabiam foelicem nunc, perpetuòque fuisse Balsami feracem, ex Aegyptiorum Arabumque testimonio. Quod uerissimum existimo, quando Dioscorides, Theophrastus, Plinius, Solinus, Serapio, Sethus, atque alij scriptum reliquerint, solum Aegypto ac Iudeæ fuisse olim Balsamum cōcessum. Quibus scriptoribus plena fides fortasse haud omnino, me iudice, erit adhibenda, cum permulti alij ex antiquis Arabiam

Arabia olim quoque Balsami feracem fuisse testatum reliquerint. Diodorus etenim Siculus in 2. libro suarum historiarum, Balsamum in quadam Valle Arabia nasci, & non alibi memoriae prodidit. & Strabo in 16. lib. Geograph. ait: His proxima est foelicissima Sabeorum terra, quae maxima natio est, apud hos thus & myrrha, & cinamomum nascitur, in ora etiam Balsamum, & alia quaedam herbula valde odorata, & Pausanias lib. 9. De Viperis vero ijs, quae in Arabia inter Balsami arbores versantur, diuersum quidem accipi. Sed cur nos magis Dioscoridi, Theophrasto, atq; aliis de Balsamo quam Aegyptiis & Arabibus propè Balsameta natis credere debemus, praecipue quia incertus sum illos vnquam viuentem Balsamum offendisse, ac inspexisse, & hi in Balsami locis nati (quando omnium cum priscorum, tum huius ætatis scriptis firmissime constet, Aegyptum Balsami plantas aluisse) quam facile potuerunt has plantas vidisse, ac vere agnouisse, à quibus cum constet Aegyptum has ex Arabia habuisse, cur amplius dubitabimus Arabiam esse patrium Balsami solum? quae res apud Aegyptios & Arabes demonstratione nulla opus habet, cum hi omnes certò sciant non modo superiori, sed praesenti quoque ætate Balsami innumeras plantas in Arabia adductas viuere, atque omnes, quas hactenus Aegyptus habuit, exinde exportatas & saepesæpius eo modo renouatas fuisse.

Apud me itaque amplius dubium non erit, Dioscoridem, atque alios Balsamum solo Aegypto, ac Iudæa concessum olim fuisse afferentes, plurimum deceptos, idque ex aliorum relatione magis, quàm ex vera scientia litteris prodidisse. Sed tu tamen ne obliuiscaris iam propositam peregrinorum Aegyptiorum historiam nunc recedere: quae mihi gratissima erit. ALPIN. In Arabia foelici ciuitas est primaria Meccha dicta, quae est ad mare rubrū sita: ab ipsaque altera Medina vocata, distat itinere octo dierum, in qua est sepulcrum Mahemetis ipsorum pseudoprophetae. ad quod singulis annis ex Aegypto duodecim vel quindecim millia peregrinorum se conferunt, sacrificaturi, & holocaustum oblaturi. His praeficitur Dux quidam, qui trecentorum militum praesidio illòs omnes peregrinos Meccham, Medinamque conducat, & mox Cayrum reducat incolumes ab iniuriis Arabum, qui non raro in his desertis, eos inuadunt, & occidunt, ac depredantur. Viuunt enim Arabes hi rapina victum quaeritantes, suntque ferocissimi, atque audacissimi, habentque equos velocissimos, quibus vtantur, legeque sancitum etiã

F habent,

DE PLANTIS AEGYPTI

habent, vt alicubi nunquam consistere queant, sed continuo equitent, degentes subtentorijs. Peregrini itaque duce illo, quem Hamirag appellant, recta Meccham pergunt, deinde redentes profici scūtur ad sepulchrum Medinæ, quod iter perficiunt diebus quadraginta: Medinæ & Mecchæ per alios viginti morantur. Turcarum Rex Medinam mittit duos præfectos, quorum alter sacris præest, & alter prophanis & militibus. Mecchæ vero, quæ Turcarum imperio non omnino obedit, præest quidam Arabum princeps, quem Seriph appellant, hoc nomine vocant omnes, qui à Mahemet oriūdi sunt, & se illius cognatos scripto ostēdunt. Habet hic princeps equitum armatorum decem millia, & viginti quoque millia peditum: quibus timens à Turca sibi hac itineris occasione insidias fieri, statim cū audit peregrinos ad sua loca appropinquare, recedit à Meccha & in montes se recepit, vbi usque dum abierint peregrini, moratur, quibus quotidie minatur, nisi discedant post viginti dies, se aquas intercepturum, quando aquæ omnes defluunt ex montibus. Mittit Rex Turcarum huic Seriph munera hæc, quippè chlamydē auratam, eiusq; filijs & fratribus centum & quinquaginta millia aureorum singulis annis, pro quibus muneribus ipse Regi Turcarum dono mittit quadringentas petias lineas Indicas subtilissimas, cuiusmodi esse bissum, de quo meminere sacræ litteræ, existimari potest. Amplius cum eo bissō mittit etiam Regi opobalsami tres quatuorue libras, & præfecto Cayri libram, atq; Hamirag peregrinorū semilibram. Sunt etiam alij duo duces siue Hamirag cum multis peregrinis, scilicet alter è Damasco, & alter ex Arabiæ foelicis locis, Meccham & Medinam uisitatam venientes, quibus omnibus donat parum opobalsami. Postquam omnes Aegypti, Damasci, Arabiæque peregrini Meccha discedunt, ad montem quendam proficiscuntur, quem appellant Arafat, ad cuius radicem est locus, quem Maure vocant, vbi sacrificant in memoriam sacrificij, quod fecit Abraham, credentes illum esse locum sacrificij. In medio uero itinere, quod redeundo conficitur, mons est arenosus, in quo multas balsami plantas viuere affirmant, quas miraculo Mahemetis in sterili illo monte natas affirmant. Cæterum ne ex hac historia dubites, tantum opobalsami habere Seriph, scito, ibi à Seriph opobalsamum solere locari, soluuntque, ut audio, aliquot millia aureorū in singulis annis, & qui habent ab ipso conductum, quibus volunt vendūt opobalsamum, atque hæc est historia de peregrinorum ad eas urbes itinere

nerere, ut ex ea etiã scias vnde ad Turcas tatum opobalsami accedat, atque vt etiam tuam hac de re retineas sententiam, quippè Arabiam foelicem esse proprium balsami solum, Aegyptum vero peregrinum. **G V I L A N D.** Quam gratissimum mihi fuit, ex te diligenter peregrinorum Aegyptiorum peregrinationis historiam audivisse, nec non ex Arabia solum Regem Turcarum opobalsamum habere; nunc vero illius planta est à te describenda. **ALPIN.** Balsamum arbusculum est viticosum, quod crescit ad altitudinem elhanne, seu ligustri, uel cytisi, folia paucissima gerens rutæ proxima, non tamen, ut dicebat Dioscorides, ijs candidiora, sed potius lentisci folijs similia cernuntur, scilicet colore viridi, subalbido, perpetuoque virentia, Eius lignum gummosum, lenique apparet colore exterius subrubro, cuius ramuli eodem colore cõspicui sunt, longi, recti, graciles, paucis folijs inordinatim referti, foliaque simul terna, aut quina, aut septena alæ adnata aliquo pacto lentisci foliorum æmula. . . Sunt ramuli odorati, gummosi, digitisque contrectati eis tenaciter adhærentes. Flores fert paruos albos acatiæ floribus proximos, ternos singulis alis appesos, quasi in umbellæ forma, summe odoratos, odor paululo temporis resoluitur, à quibus semina promanant flava folliculis nigris subrubescensibus conteta, valde odorata, intusque humorem flauum melli persimilem habentia, sapore subamaro parumque acri linguam ferientia, opobalsamumque redolentia, terebinthi fructuum figuræ & magnitudinis æmula, extrema aculeata & me dium crassum obtinentia. opobalsamum æstate a scarificato cortice caudicis distillat, statimque eductum colore albescit, & postea in uiridem, tertio in aureum, atque demum melleum mutatur. stillatum etiam est clarum, quod mox turbatur, crassescit, & tertio tenuissimum atque clarissimum fit, tandemque senio confectum, vt terebinthina crassescit. olet in principio recentissime distillatum acutissimo atque eximio odore, quod multis capiti dolorem cõcitare solet, & aliquibus etiam sanguinem ex naribus promouere. odoris vero illa acuties ac vehementia ac in Zebet fit, tempore obtunditur, & gravior euadit, senio vero confectum uix sentitur in eo aliquis odor, & ob id Dioscorides dixerat inutile esse antiquum. Est etiam in principio leuissimum, & dilui facillimum, ita ut si in aqua uel lacte ex alto distillet, in inum uasis residere nõ patiatur. clarum uero aureumque redditum, ac ab omni fece purgatissimum medio cri leuitate præditum est, ita vt instillatum in aqua, etsi fundum pe-

DE PLANTIS AEGYPTI

tat, tamen citò rursum in superficiem aquæ feratur, cum eaque citò resoluatur. quæ omnia quo annosius, eo obscurius habet. Hincque meritò dicebat Dioscorides, optimum Balsami succum esse recentem, validi odoris, syncerum, non ad acorem vergens, dilui facilem, læuem, adstringentem, ac modice mordentem gustū. **GVILAN.** Dubium in colore natum est, cum tu dixeris in primis opobalsamū statim eductum colore albescere, atque hunc colorem brevi tempore in viridem oleosum mutari, & mox in aureum, & tandem in mel leum, & Dioscorides, quem tu haud negabis verum opobalsamum inspexisse, dixerit ipsum colore lactescere. **ALPIN.** Succum Balsami in aqua instillatum & liquatum colorem lactis accipere Dioscorides scriptum reliquit. quod verissimū est. quinimo hoc est signū in separabile proprium, quod fidelius ostēdit verum succū balsami ab alijs vitiatis pro opobalsamo à multis receptis. Multa de opobalsami synceri & adulterati notis, essent à nobis dicēda, nō minuscq; de carpobalsamo, & xilobalsamo, de quibus medica mētis dubij sunt fere omnes recētiore medici, sed quia aliàs de his omnibus fusissime à nobis in Dialogo de Balsamo scriptum est, quæ omnia cum te iam pridem legisse & cōsiderasse, certo sciam, nolo tempus amplius in ijs cōsumere, sed sermonē nostrum ad alia traducere, proinde qui absolutam ac perfectam plātæ, succi, fructuum, & uirgarum rationē audire, ac agnoscere cupiunt, dialogum illum legere nō grauentur, ad quem te quoq; pro alijs quæ de balsamo superessent, dicenda, remitto, Balsami plātā apud me viuentē verissimam Iacobus Cōtarenus Senator Clariss. Ioannes Vothus nobilis Anglus, Fran. Ferrius Gallus, Ioachimus Iungermanus Germanus, Marcus Fenarius Venetus pharmacopola & plures alij viderūt, uerumq; etiam opobalsamum ab eius foliorum alis dissectis instillauisse. quod multis maxime mirum fuit, cum aliàs Italiā hāc plātā habuisse, nusquā appareat. usus tamē in medicina, quos apud Aegyptios habeat opobalsamum, carpobalsamum & xilobalsamum, tibi quoq; detegere, ac referre nunc conabor. ab opobalsami dotis desumpto principio. **GVILAND.** Gal. paucos usus Balsami in medicina hinc nouisse putādū erit, quod ipse in lib. 6. de simpl. med. facult. omnium simplicium medicamentorum usus copiose docēdo, de balsamo nihil ad hanc rem protulerit, ut ex eius his uerbis cōstat, Balsamum desiccatur & excalfacit secundo excessu. est autem tenuium partium adeo, ut odoratum sit. Sed liquor eius subtiliorum etiam partium est, quàm ipsa

ipſa planta, non tamen adeo calidus, vt quidam exiſtimant, tenuitate partium falſi. Porro fructus eius perſimilis genere facultatis eſt, cæterum longè in ſubtilitate partium inferior. Sed age tu dic vſus illius apud Aegyptios frequentatos. ALP IN. Nullum certe ibi eſt medicamentum, quo magis, ac frequentius gens illa medendo vtatur, quàm opobalfamum, quod quidem illi fere ad omnes morbos, ac ſymptomata adhibent ad oſq; maxime, qui vel ex ſimplici temperie frigida & humida, uel à frigidis humidifque ſuccis, uel à uenenis, concitantur. ſumma cum laude eo utuntur ad omnia uulnèra, quo mirifice curantur. quod ego experientia in Petro Mariano Veneto mercatore, in capite à Turcis nocte quapiam uſq; ad oſ per ſine lignis vulnerato, didici: balfamo ſiquidem inuncta ea uulnera per diem tantum, fere omnino coaluerunt, & eo quam pauciſſimis diebus; ut is teſtis eſſe poteſt, perfectè ſanatus eſt: utuntur etiam ipſo ad ulcera fordida, quæ eo mundantur, atque ſanantur. In uenentis, & demorſis à ſerpentibus, atque icctis à ſcorpionibus tum epotū, tum illitum maxime iuuat. In peſte, vt ab eius contagio defendantur, nihil maius habent, quo utilius & tutius utantur, ſingulis diebus eius ſemidragmam deglutientes. Multasque etiam putridas febres eo epoto illi ſanant, largiori ab ipſo erumpente ſudore. In chronicis febribus à crudis frigidifque humoribus, obſtructionibusque uiſcerum, nihil utilius ac præſtantius experiuntur, quam opobalfamū binos ſcrupulos, uel dragmam per os quotidie exhibere, liberat enim ualenter uiſcera ab obſtructionibus, caloremque naturalem fouèdo crudos humores concoquit, ac digerit. Hincque eius uſus ad omnes frigidos morbos, ac ſymptomata, apud eos eſt frequentiffimus. Oculis uiſum deperditum, atque auribus auditum inſtillatum: reſtituit, auriumque dolores ſanat. præterea ad conuulſos ex humiditate ac frigiditate, ad uertiginofos, epilepticos, reſolutos, trementes, ad tuſſimque ex frigido humore, orthopnæam, & omnem ſpiræ di difficultatem, pulmonum fluxiones, humiditates, & dolores, ad ſtomachique frigiditatem, cruditates, atque ad omnes flatuum moleſtias, ad uteri frigidam humidamque intemperiem, ad præſocationes, dolores, ſterilitatem, albos, fluores, ad interceptam urinam ex frigiditate, flatu, uel lapidibus, ad calculoſque in renibus ualenter frangendos, ac abſtergendos, uſus opobalfamī eſt apud omnes illos populos notiſſimus, & ad hæc omnia mala præſtatiſſimū illi auxiliū experiuntur. Mulieres uero Aegyptiæ ſteriles eo tum epoto tum ſuppoſito,

DE PLANTIS AEGYPTI

supposito, tum suffito foeliciori successu saepe ad remouendam sterilitatem utuntur. Non minori in usu etiam habent, ad pulchram faciem efficiendam, quando eo ipsa illita à rugis defendatur. audio etiam aliquas eo ad conseruandam faciei pulchritudinem ac iuuentutem non inutiliter usas fuisse. GVILAND. Sed quomodo hæc illo ad conseruandam iuuentutem utuntur. hic enim usus quamquam in ore multorum fit, nihilominus a nullo id discere potui. ALPIN. Vt mulieres faciei cutem, dū iuuenes sunt, perpetuò conseruare possint, opobalsami usum in hunc modum sequuntur Balsamanda enim mulier (ut sic loquar) in balneum calidum in primis moratur quousq; multum incaluerit, quo tempore cutem opobalsamo multoties copiose illinit, à qua linitione per horam & amplius in balneo ualde calido, quousq; recte cutis opobalsamo imbibatur & arefcatur, morata, balneū egreditur, solitaq; munia exercet, pmanetq; sic, facie atque pectore opobalsamo inuncta per tres ad minus dies, in quibus nunquam perunctam cutim abluit, uel mundat; ac tertia die ab inunctione rursus in balneum eodem iam dicto modo se confert, faciemque ac pectus ualde calefactum copioso opobalsamo multoties perungit: aliquæ sunt, quæ uel decies una die cutem inungunt, obseruantes commodum interuallum, quo recte cutis peruncta totum opobalsamum imbibat, atque paululum arefcatur, ut promptius succum intimius haurire queat. Quam opobalsami unctiorem hoc modo præstitam multoties moliuntur; saltem diebus triginta. In quibus cutem nunquam lauant, uel mundat à quibus quindecim & etiam amplius, sic cute opobalsamo inuncta quiescunt, quousq; nihil liquoris ostēdat, probeq; ab eo siccata fuerit. quo tempore aqua fabarum stillatitia, prius ad eas partes præmissa modica olei amigdalorum amararum inunctione se lauant, cutemque multis diebus abstergunt. atq; hæc de uiribus opobalsami sint dicta. Semen atq; uirgarum quoq; recentium usus apud illos est familiaris. Eis siquidem ad omnia ferè, ad quæ opobalsamo, utuntur. præsertimq; ad robur stomacho conciliandū, eius enim puluerem cū decocto specæ nardi, ad binas dragmas exhibent. idē præstat decoctū, quo maxime colorē naturalē fouent, augent, & roborant. utuntur & ipso in spirandi difficultate, tussi frigida, atque alijs morbis à frigiditate nascentibus. Vsum frequentissimū habet puluis, & decoctū ad humiditates uteri exsiccandas, eiusq; calorē uiuificandū. suffitū ex his frequentant ad morbos omnes uteri à causa frigida

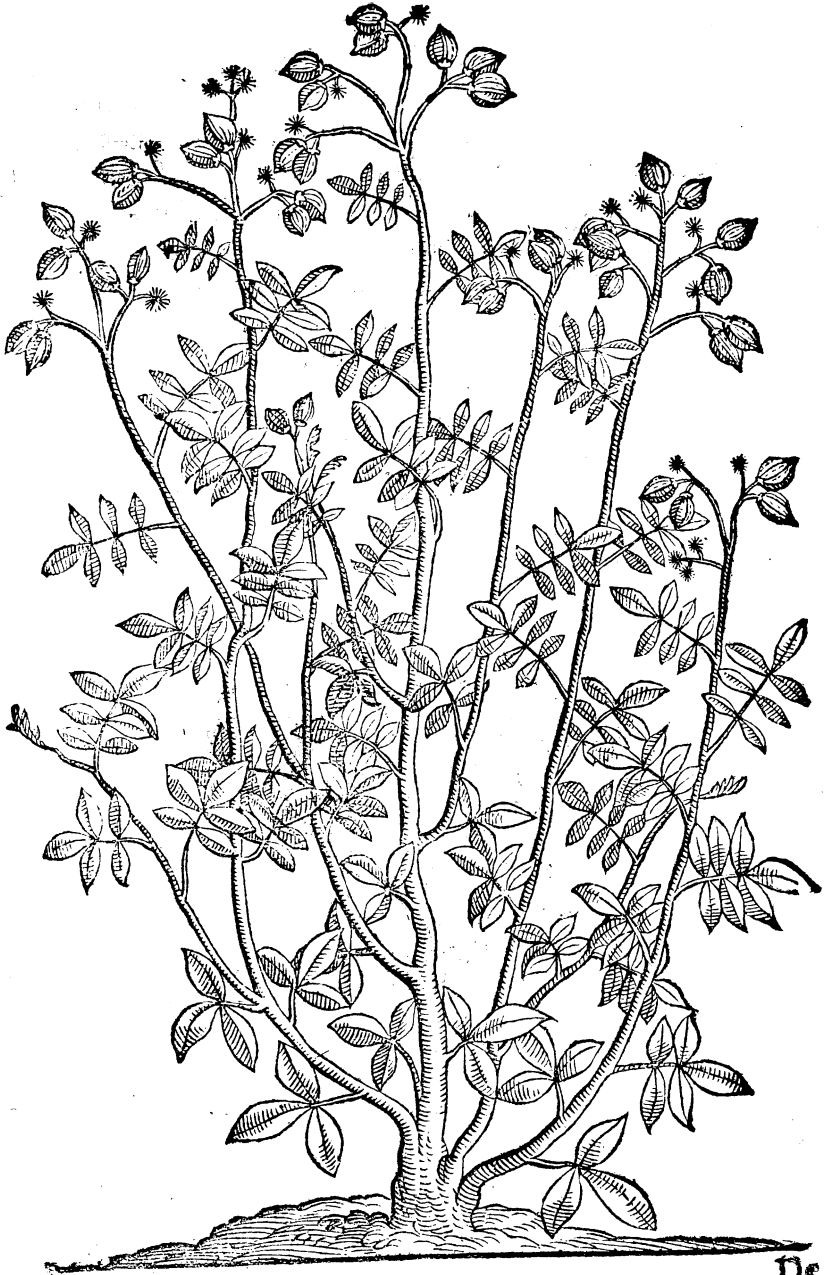
frigida concitatos. eodem modo & ligni usus est. Succus enim, femina, ac lignum iisdem facultatibus donata sunt; a di eademq; usum habent. verū tamen opobalsamum efficacius potest, eoq; minus carpopobalsamum, omniumq; minime xilobalsamum. at tempus est, vt finito hoc sermone, nos ad alias plantas narrandas transeamus.

G V I L. Istorum trium medicamentorū vsus omnes etiā Dioscoides, Auicenas, atq; alij multi præclarissimi medici docuerāt, ex quo mirum non est, si ijs adhibitis ad multa mala uotij compotes Aegyptij fiunt. Sed de Calafampus est vt loquaris, prius tamen balsami uera uisa ichone, quam à Peruis Bei tuo familiari amico Turca Sangiach receptū, aliàs ex te audiui, atq; ex tua uiuente planta describere potui sti.

DE PLANTIS AEGYPTI

BALSAMVM AB AEGYPTIIS BALESSAN.

De

De Calaf seu Ban. Cap. . XV.

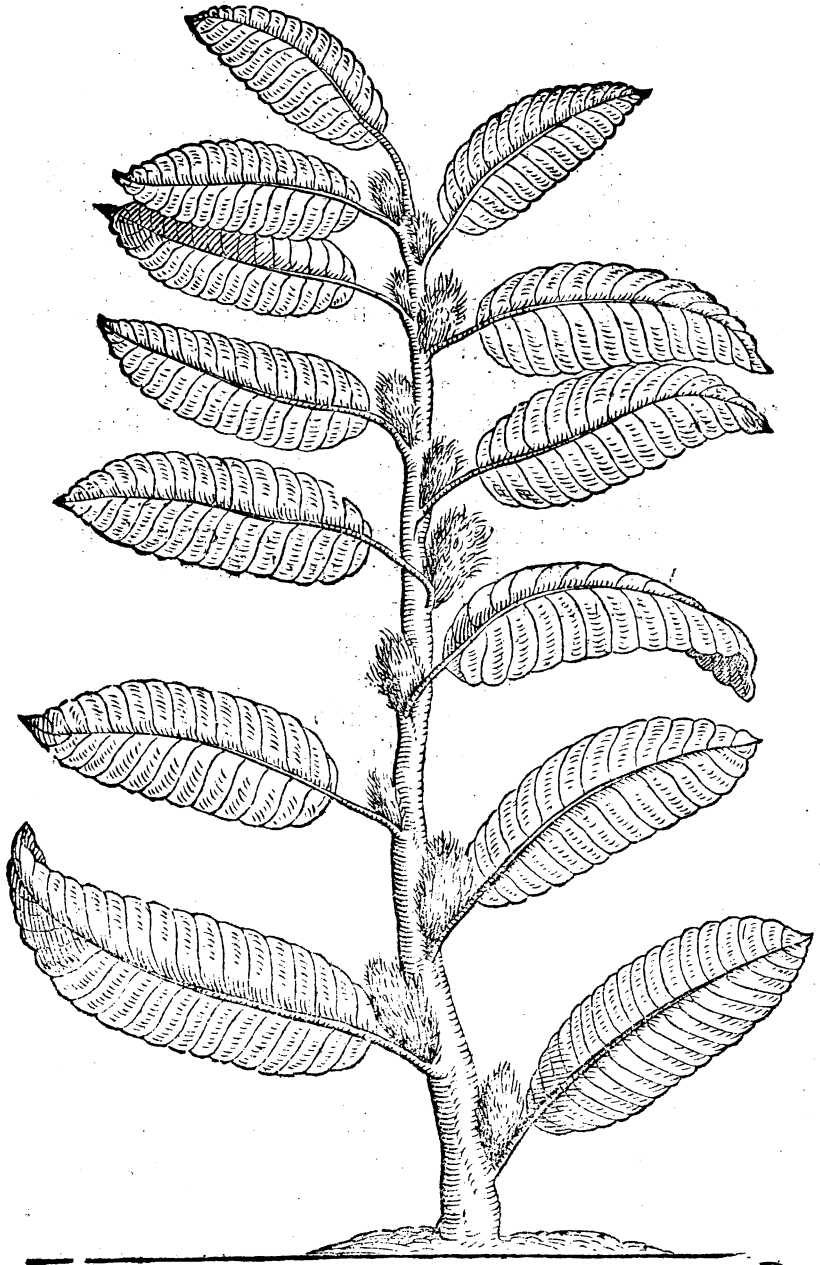
A L P I N V S.

ARBVSCVLVM fruticosum in Aegypto reperitur, quod mea quidem sententia, Salicis genus existit, nasciturque in locis humidis, foliis aliquatenus Salici proximis, sed multo maioribus; quippe longioribus, ac latioribus. Floresque eius sunt quidam globuli oblongi, albi, lanuginosi, caudici pene foliorum radices nascentes, quotaque in arbore folia existunt, tot flores emittit. crescit arbusculum hoc ad viticis magnitudinē ramis multis, siue stolonibus rectis: ex floribus, ut audio distillant aquam macahalef vocatam, quam insignes vires ad exciscandam putredinem, atque ad venena, & cor recreandum habere, illi prædicant. in febribusque pestilentibus ipsa pro secreto auxilio apud illos habetur. Aquam etiam, in qua multi flores infusi aliquandiu manserint, uel in qua ebullierint, exhibent ad dolores capitis, atque ad virium recreationem, quam & ipsam valide putredini ac venenis obsistere experti sunt, estque ipsorum decoctum, ac infusio in aqua parata, ad quoscumque febricitantes, apud illos in maximo usu.

G CALAE

DE PLANTIS AEGYPTI
C A L A F, E T B A N.

De

De Bon. Cap. XVI.

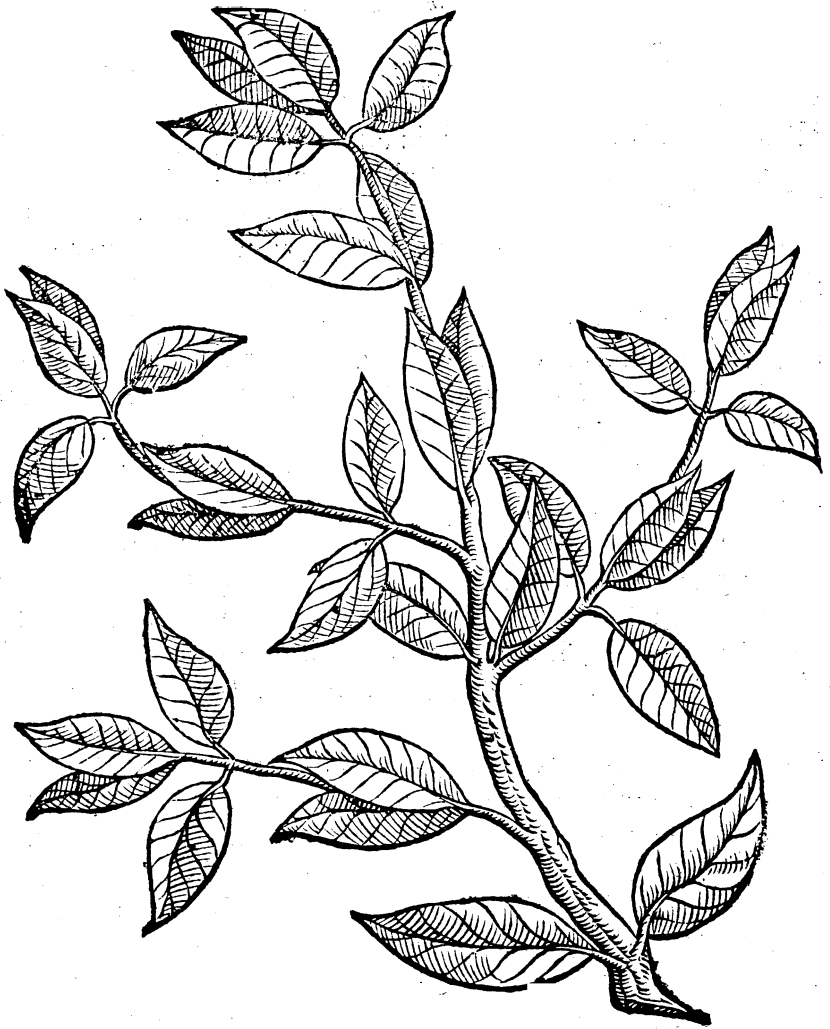
A L P I N V S .

ARBOREM uidi in uiridario Halybei Turce, cuius tu-
 ichonem nunc spectabis, ex qua semina illa ibi uulgatif-
 sima Bon, uel Ban appellata, producuntur: ex his omnes
 tum Aegyptij, tum Arabes parant decoctum uulgatif-
 simum, quod uini loco ipsi potant, uediturque in publicis oenopo-
 lijs, non secusquam apud nos uinum: illique ipsum uocant Cao-
 ua. Hæc semina ex foelici Arabia asportantur. Arbor, quam me in-
 spexisse dixi, euonomo similis obseruata est, sed tamen folia crassio-
 ra, durioraque habebat, uiridiora, perpetuoque uirentia. Vfus est il-
 lorum seminum omnibus notissimus, ad parandum iam dictum de-
 coctum, quod quo pacto ab illis paretur, aliàs à me dictum est,
 Vtuntur tamen eius decocto ad roborandum ventriculum fri-
 gidiorem, adiuuandamque concoctionem, & non minus ad au-
 ferendas à uisceribus obstructions; in tumoribusque hepatis
 lienisque frigidis, & antiquis obstructionibus, foeliciori cum suc-
 cessu decoctum multos dies experiuntur. Quod etiam utrum
 maxime respicere uidetur, ipsum enim excalfacit, obstructio-
 nesque ab eo auferit, sic enim in familiari usu est apud omnes
 Aegyptias, Arabasque mulieres, ut semper, dum fluunt menses, ip-
 sorum vacationem, huius decocti feruentis multum paulatim sor-
 billantes, adiuuent. ad promouendos etiam, in quibus suppressi
 sunt, usus huius decocti, purgato corpore multis diebus, utilissimus
 est. GVIL. Auicennas de his feminibus meminit, similesque uel eos-
 dem usus à te narratos de his feminibus memoriæ prodidit. ipsum-
 que semen calidum in tertio, & siccum in secundo gradu cõstituit,
 quod tamen uerum non uidetur, quando semen sapore dulcescat,
 cum paucò amarore nullamque acrimoniam præferat. Nihilom-
 minus ipsum obstructionibus uiscerum, frigidisque tumoribus hepa-
 tis, uel lienis multum conferre docuit. Sed ait, stomacho nauseam
 concitare, pituitamque purgare, atque multa alia hæc semina præsta-
 re, experientia penes Aegyptios didici. atque hæc est arbor, quam
 Cayri olim inspexeram.

G 2 BON

DE PLANTIS AEGYPTI
B O N.

De Bahobab. Cap. XVII.

A L P I N V S.

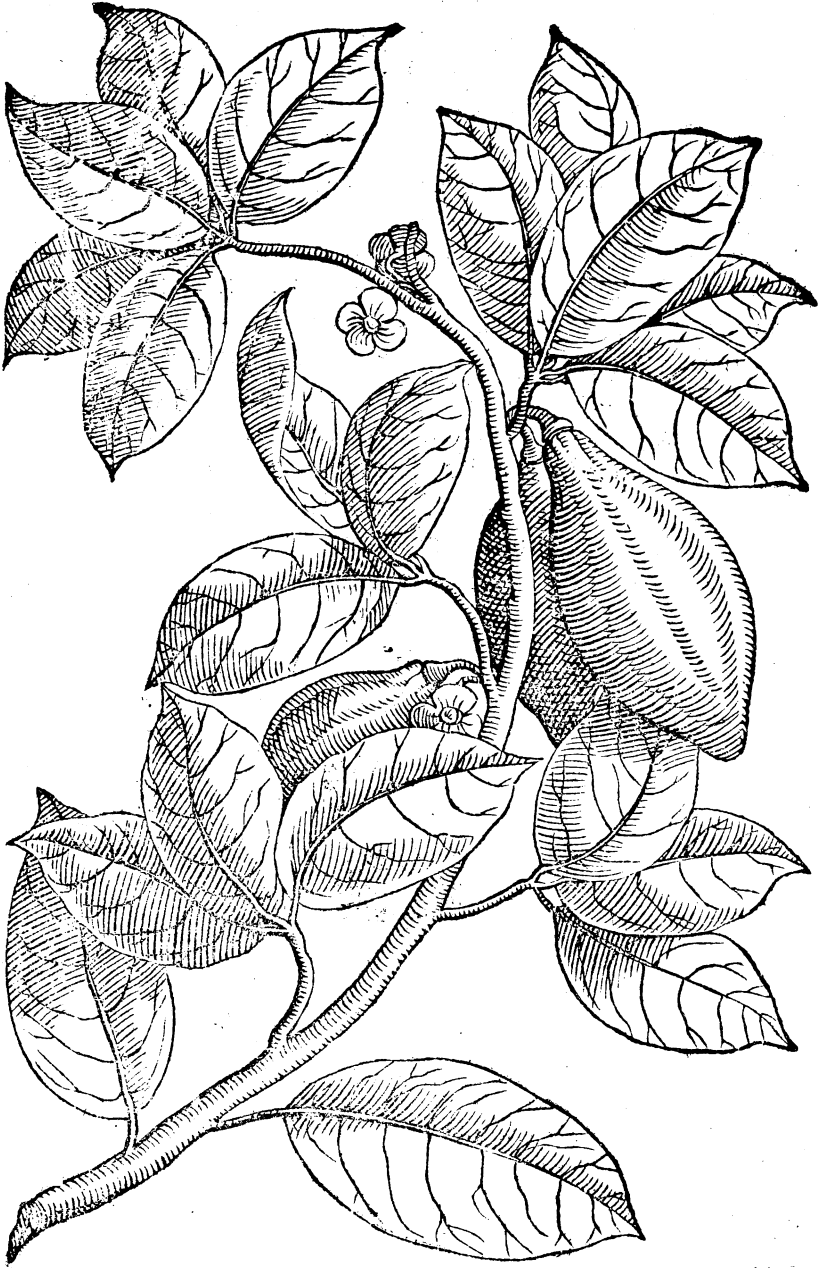
BAHOBAB est fructus magnitudine mali citri, cucurbitæ similis, intus semina nigra, dura, extremis in unum semine miarum quasi inclinantibus, & substantiam cucurbitarum, simile in habent, quæ in recentibus est humida, rubra, sapore acido
non

non ingrato ; Fructus recenter ab arbore excifus, gustui admodum gratus est, in Aethiopiæ inflammatis locis, acido sapore, quem con- temperant diuites saccharo, sitim valenter extinguit, multumque re- frigerat. Ibi, vt audio, eo vtuntur ad omnes calidos affectus, febres- que omnes putridas, præcipueque ad pestilentes, tum eius pulpam cum saccharo comedentes, tum succum expressum cum saccharo potantes, vel ex eo paratum syrupum accipiētes. Cayri etiam, quo loco recens fructus non habetur, eius pulpa in puluerem parata ij vtuntur, quæ est terra rubra, adstringenti, acidoque sapore gustum feriens qualis in terra lemnia obseruatur: estque apud multos fami- liarissimus illiusce terræ vsus ad pestiferas febres, tum ad sputum sanguinis, ad lienteriam, dysenteriam, cruentumque hepaticum fluo- rem, nec non ad uteri menses firmandos. alij eiusce terræ in subtilissimum puluerem redactæ dragmam cum a- qua plantaginis dissolutam, ad eadem exhibent, alij decocto, alij infuso vtentes. Arborem quæ hos fructus fert, vidi ego in quo- dam viridario, folijs magni- tudine ac figura, au- rancijs valde similes.

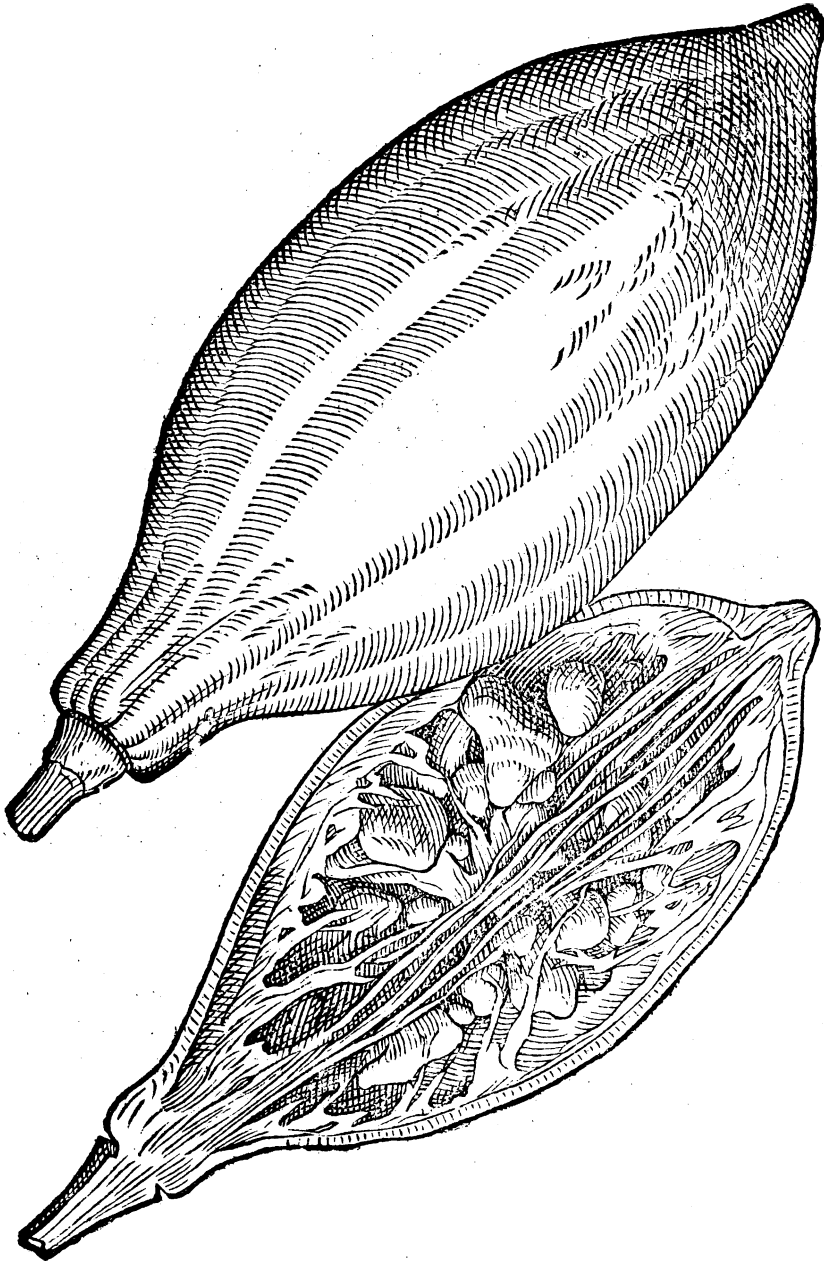
DE PLANTIS AEGYPTI

B A O B A B.

FRUCTVS

F R V C T V S B A O B A B .

D:

DE PLANTIS AEGYPTI

De Gossipio arboreo, Gotne Mfegiar appellato.

Cap. XVIII.

G V I L A N D I N V S.

MULTAM ne ibi gossipij copiam Aegyptij colligunt? Syria etenim, atque Cyprus huius plurimam copiam producit. **ALPIN.** Gossipium Aegyptij ad ipsorum usum aliunde aduehant, neque enim apud ipsos herbaeceae illa planta, ex qua Syri, uel Cypri Gossipium colligunt, adnascitur, sed tantum quæ arboreus frutex est, quæque in quibusdam tantum uiridarijs prouenit, pluribus annis uiuens, dissimilis ab herbaeceae tantum proceritate, caudicis, ramorum, atque foliorum figura. Crescit autem ad decem usque cubitorum altitudinem, stipite, ramisque duris lignosis. **G, V I L.** Quid audio? arboreum Gossipiū ibi spectari? noua certe omnibus herbarijs planta, nusquam hactenus uisa, aut cognita. Sed dic quæso multæ ne ibi illius Gossypij plantæ nascuntur, ex quibus, queant usum illius usitatissimæ lanuginis explere? **ALPIN.** Paucæ, & non nisi in uiridarijs, Gossipij arbores illæ spectantur, quæ eandem, quam herbaeceum, ferunt lanuginem: quæ (ob modicam penes ipsos quantitatem) in usu non est, sed aliunde aduecta. Utuntur Aegyptij, linearum petiarum loco, quibus nostri tantum utuntur ad ulcera, uulneraque omnia sananda: quando lineis petijs, apud nostros ad uulnera ulceraque frequentata, illi non utantur. adhibent & ipsa, uti nostri faciunt, ad fluentē sanguinem sistendum. Seminum quoque mucylaginis usus est frequentissimus ad omnes febres exurentes, atque uenena erosionem uentriculo, & intestinis inferentia. Ad tussientes ex acrium, salforūque humorum distillationibus, gossipij plurimus est apud eos usus. In Arabia ex hac xilini lanugine telas illas tenuissimas (quas fessa illi appellant, atque multis byssum antiquorum esse persuasum est) parant, quæ utique ob pulchritudinem ab omnibus comendantur.

G O S S I P I V M

GOSSIPIVM ARBOREVM GOTNEMSECIAR.

H De

DE PLANTIS AEGYPTI

De Sambac Arab. siue Gelsimino Arabico. Cap. XIX.

A L P I N V S.

CAYRI est frutex sarmentosus, qui sarmentis serpen-
do altius se extollit, folijs mali aurancij proximis, flo-
res albos, octonis folijs præditos, omnino similes vul-
garibus iesmini floribus, à quibus differūt numerosio-
ribus folijs, magnitudine odoreque præualidiori, ac suauiori. vsus
florum est magis ad ornatum corporis, quàm ad sanitatem. nihilo
minus parant oleum, quo vtuntur mulieres in balneis ad vterum
calesciendum & laxandum, eius enim scirrhosis tumoribus maxi-
me conferre expertæ sunt, vt partum etiam faciliorem reddant,
oleum hoc & bibunt calidum, & ipso liniunt extrinsecas uteri par-
tes. Vtuntur quoque eo exterius inungentes thoracis regionem,
tum per os ipsum calidū bibentes, ad tussim, anhelitusque difficul-
tatem, & ad pleuritim lethalem, in qua sputum maxima cum diffi-
cultate educitur, & ad peripneumoniam, atque ad dolores
vehementes stomachi, intestinorum, atq; vteri; Parant
hoc nostri vnguentarij ex dulcibus amygdalis
atque vel sesami feminibus, ex quibus
odore florum iesmini imbutis
oleum exprimunt val-
de odoratum.

SAMBAC

SAMBAC LESMIN ARABIGVM.

DE PLANTIS AEGYPTI

De phaseolo nigro lablab vocato. Cap. XX.

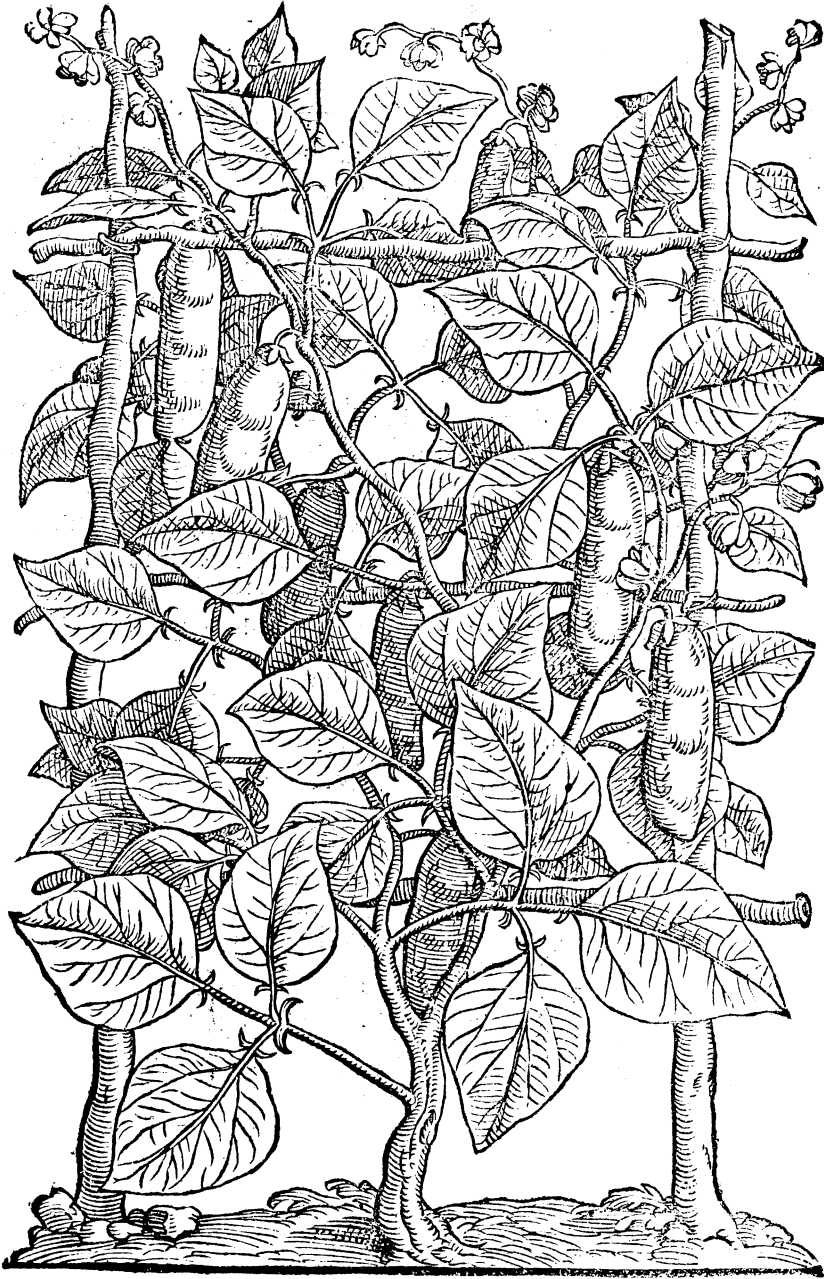
A L P I N V S.

EST arbor sarmentosa, quæ crescit ad vitis magnitudinem, sarmentisque vitis modo extenditur, ac expanditur folijs, figuraque similis est omnino vulgari phaseolo, flores fert bis in anno, vere, ac autumno, phaseolorum floribus aliquatenus similes, à quibus siliquæ longæ, instarque fabarum latissimæ cernuntur, quæ semina nigra phaseolis planè similia continent, quorum alia nigra, alia subrubra cernuntur. Hæc arbor uiuit annos centum, & amplius perpetuoque viret. Aegyptij phaseolos illos in cibo frequentant, nostrisque non minus gustui suaves existunt. Mulieres utuntur decocto cum croco ad excitandos menses. præterea utile est ad tussim, & dispnæam, & ad urinam suppressam mouendam.

PHASEOLVS

PHASEOLVS NIGER LABLAB.

De

DE PLANTIS AEGYPTI

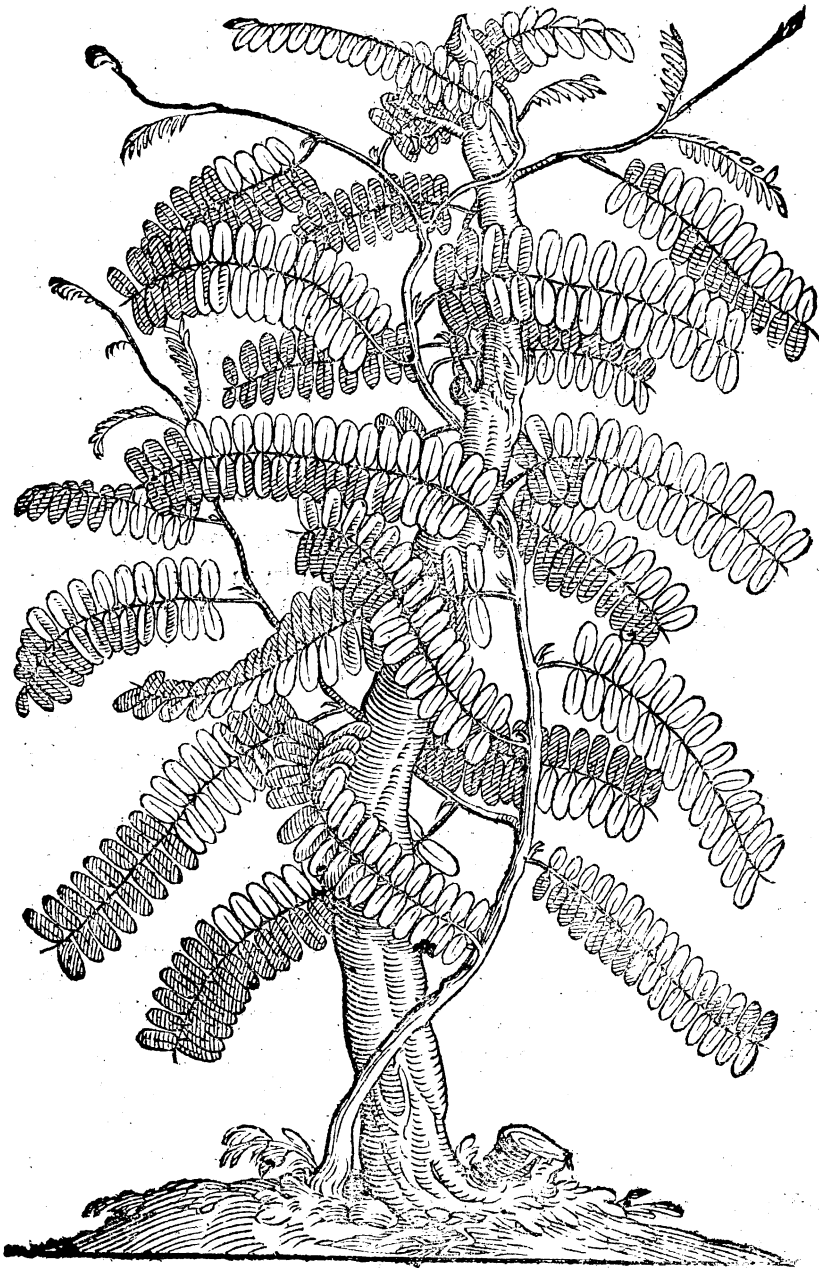
De Phasiolorubro, *Abrus vocato.* Cap. XXI.

A L P I N V S.

HET etiam arbor fruticosa, sarmentosa, uolubilis, atque lahlab modo serpens, ac altius se extollens, latiusque se expandens, folijs derelide uel Tamirindi, planè similibus, sed longe minoribus: mouenturque etiam non secus, quam de tamarindi folijs dictum est, ad Solem: Occidente quippe Sole clauduntur, totaque clausa manent, quousque Sol denuo oriatur, quo tempore rursus aperiuntur. Flores audio ferre hanc arborem phaseolis proximos, atque siliquas, quæ in tus habent semina parua, rotunda, rubra, dura, phaseolis omnino similia: quæ quidem corallorum uniones, quas collo puellæ gesture solent, omnibus plane videntur. phaseolorum gustum & ipsa habent, quorum vsus est ad cibum, ijsque Aegyptij in iure elixis uesci consueuerunt. Sunt vero cæteris omnibus difficiliora, ex quo stomacho maxime infestè sunt, flatuq; multos concitant, & hypochondria eis valde noxia obseruantur, egerrime que in stomacho concoquuntur, & prauum succum etiam generant.

ABRVS.

De

DE PLANTIS AEGYPTI

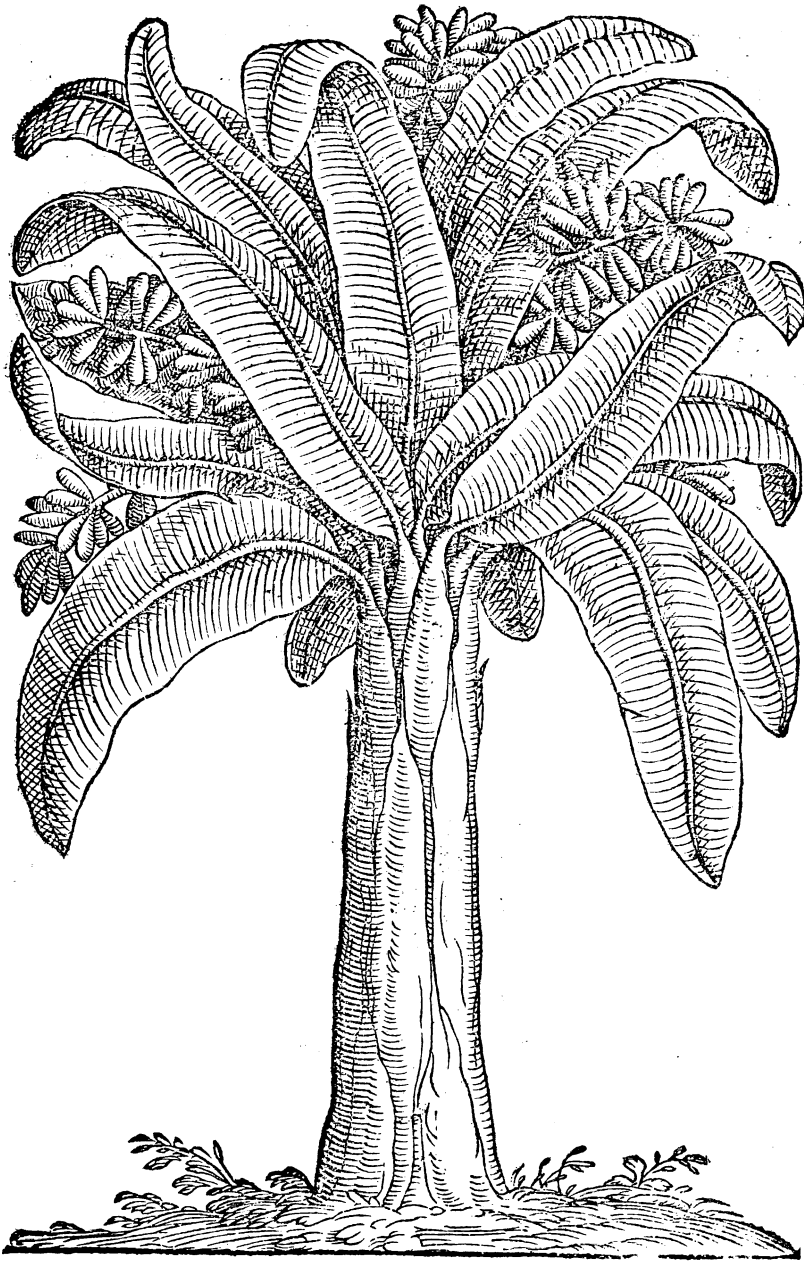
De Mauꝛ seu musa. Cap. XXI.

A L P I N V S.

MAVZ arbor apud Aegyptios vocata, crescit in multis locis Aegypti, praesertimque Damiatæ, olim Pelusij, ad mali punici magnitudinem, sed ramis caret; nam instar cannæ folia sua spargit, quæ sic longissima sunt, & latissima, ut sex, septemque cubitorum in quibusdam uisa sit longitudo, & latitudo fere duorum. aiunt multi insitam hanc plantam olim fuisse cannæ saccharinæ supra culcassæ radicem, uereque imago utriusque in ea cernitur, longitudinem cannarum, & latitudinẽ culcassæ in folijs adepta perpetuo uiret, nunquam folia decidunt. Hæc planta fructus fert multos, paruis cucumeribus similes sed racematim multos appensos. Color ipsorum exterius aureus cernitur, corticesque suauissimum odorem, atque aromaticum spirant. substantiæ ipsorum cucumerorum persimilis aliquatenus existit, sed est tamen mollis, pinguis, lenta, dulcis, atque ad prime suavis, eam comedere assuetis, feminum, uel nucleorum experts. Stomachum grauat, difficulter concoquitur, multum nutrit, succumque crassum ac lætum generat, quo uiscera obstruuntur, praesertimque hepar: est tamen auxilio tussientibus, suspiriosisque ex calore factis. eiusque decocto utiliter utuntur, ad tussim ex calidorum humorum destillatione genitam, atque ad pleuræ & pulmonum inflammationem, atque ad renes inflammatos, & ad eos, qui mingunt difficulter. aiunt etiam fructum esum, uel decoctum assumptum, uenem augere. Fructuum cortices exiccatos multam uim habere ad roboranda omnia uiscera illi affirmant, cordique opem ferre ex ipsis paratum decoctum in aqua calaf. Vfusque huius decocti ad febres pestilentes apud eos dicitur valde utilis: puluerẽ quoque ipsorum corticum in cordis passionibus cum aqua calaf dissolutam epotat. GVIL. Planta hæc Theophrasto sub nomine palmæ fuit nota, atque Serapioni, qui de ipsa ea, quæ ad hominum salutem ex te recitantur, eadem fere dixerunt. Neminem uero noui, qui, quod tu nunc ex Aegyptiorum relatione prodidisti, affirmarit, quippè hæc plantam ẽ canna saccharum gignente, supra radicem culcassæ insitam esse: quamquam folia longitudine atque latitudine, utriusque plantæ, foliorum imaginem referre uideantur, de qua hæc sufficiant.

M A V Z

M A V Z M V S A.

I De

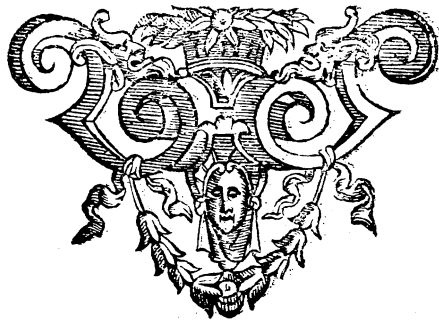
DE PLANTIS AEGYPTI

De Sesban. Cap. X X I I.

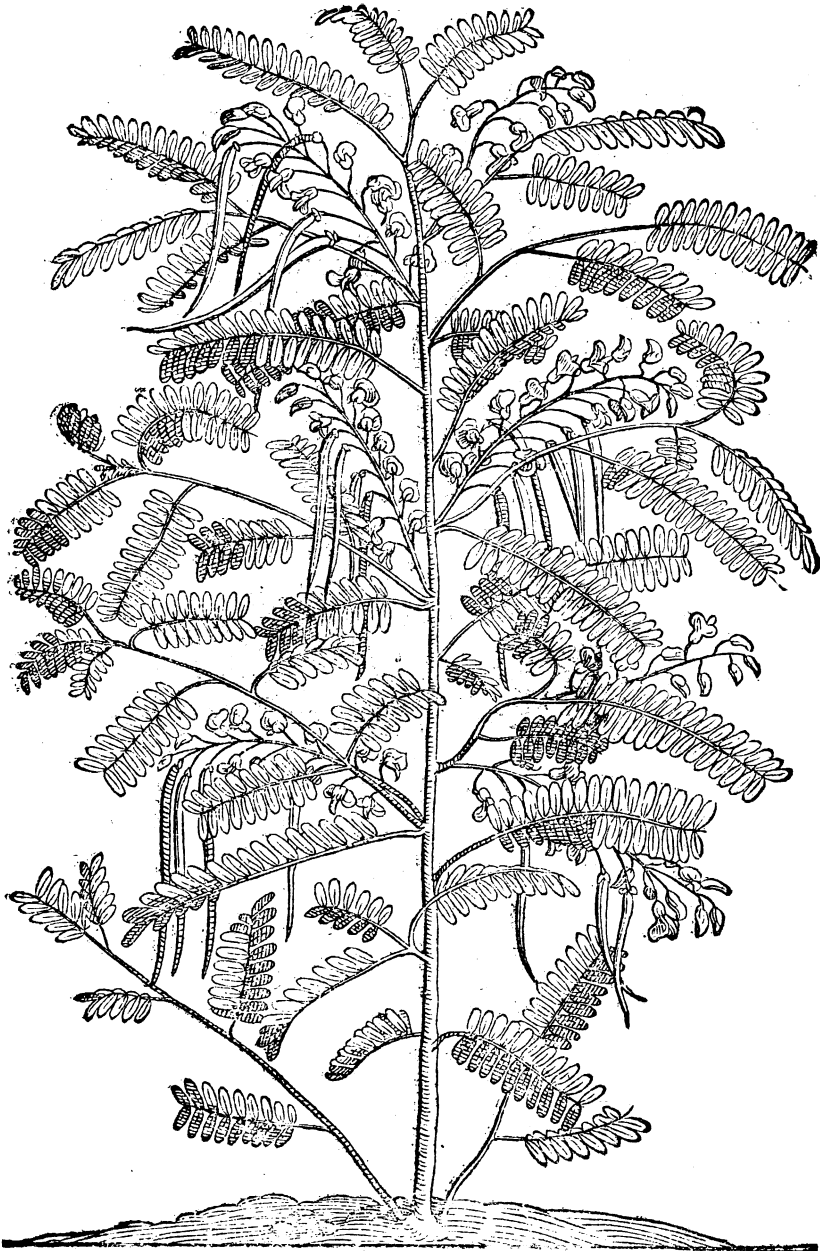
A L P I N V S.

SESBAN. ibi frutex est myrthi magnitudine, folijs securidacæ, sed longioribus & angustioribus, ramos habens herbaceos teneros. flores fert croceos, anagyridis perquam similes, racematim multos ab ala vel ramulo pendentes, à quibus siliquæ longæ producuntur, sænugreco proximas, in quibus semina sunt etiam feminibus sænugreçi non parum similia. His fruticibus Aegyptij utuntur. ad sèpes texendas pro agrorum distinctione. semina hos in medicina usus habere noui, etenim aiunt, humentem stomachum siccare, roborare, & ipforum quoque usum tum in decocto, tum in puluere affectant ad cohibendum quemcumque alui fluxum, atque non minus ad menstruorum immoderata profluvia sistenda, ex ipsis insignem vtilitatem experiuntur: & ut vno verbo dicam, in omnibus vacuationibus, firmandis illorum feminum vsu, habent frequentissimum.

SESBAN.

DE PLANTIS AEGYPTI

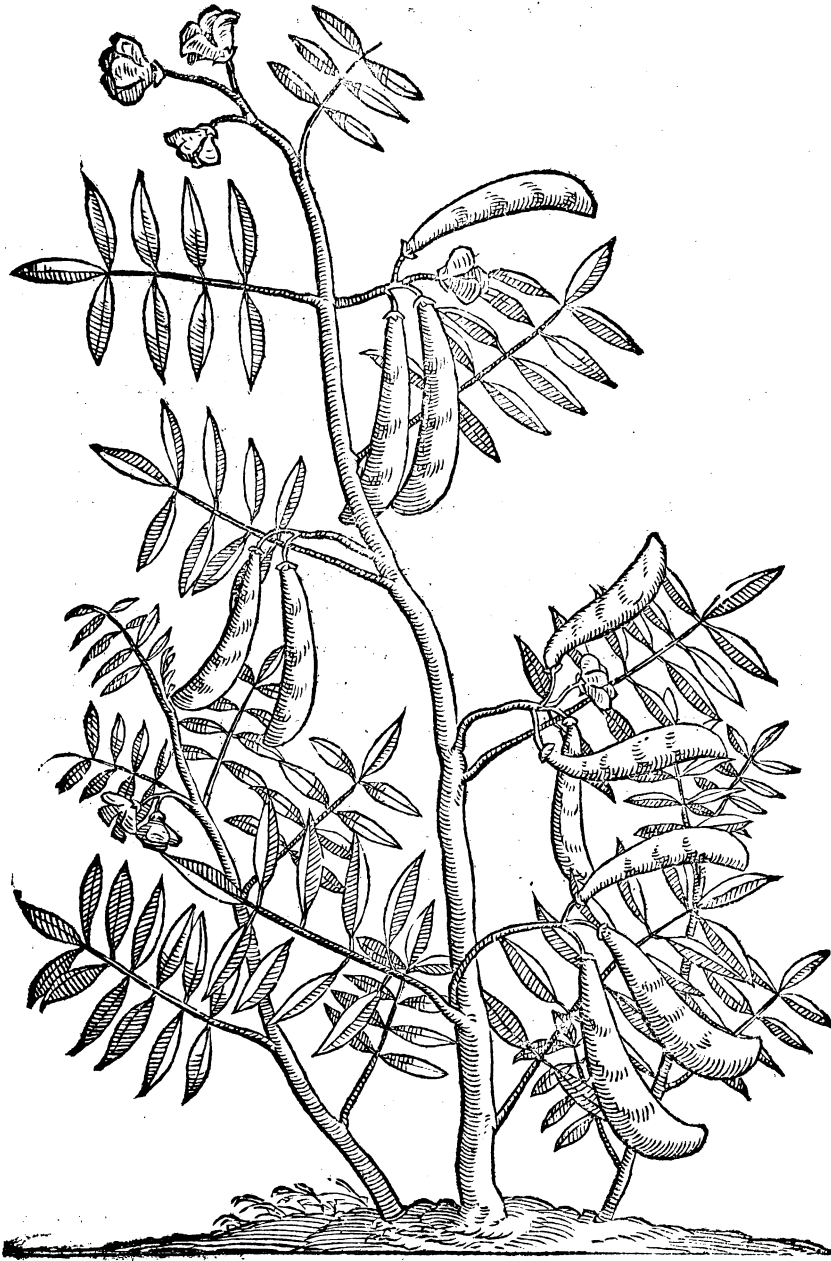
De Sophera . Cap. XXIIII.

A L P I N V S.

SOPHERA est planta fruticosa cubitalis altitudinis, galegæ proxima, duris ramis, folijs myrthi, tenuioribus multis, vtrinque ordinatim a se appensis: flores fert croceos, cassiæ florum æmulos, inodoros; ex quibus siliquæ parvæ promanant, quatuor aut quinque semina habentes, Sesbanianæ plane similia. Aiunt semina esse uenenum hominibus.

SOPHERA.

De

DE PLANTIS AEGYPTI

De Beidelsar. Cap. XXV.

A L P I N V S.

BEIDEL SAR nascitur in humidis locis prope Alexandriam in ramo Nili Calig vocato, & Cayri in loco prope el Mattharia fere perpetuò humida, ac fere palustris, ex aqua Nili ibi diu manente. est planta herbacea, fruticosa, multis stolonibus ab radice rectis sursum ad duorum ferè cubitorum altitudinem se extollens, folijs latis oblongis, rotundis, ut Aloes folia, crassis, & candidis, ex quibus dissectis lac album manat, totaque planta lacte abundat. flores fert croceos ranunculi floribus proximos, à quibus loco fructuum duo testes inuicem adligati pendent, satis hominis testibus per similes, in quibus alba lanugo & semina parua, lata, lactucae seminum emula continentur. Folijs contusis, tum crudis, tum in aqua coctis, utuntur emplastrimodo in frigidis tumoribus, & doloribus. ex lanugine parant cubilia, quibus utuntur. Utuntur etiam ea ad excipiendum ignem ex silice excussum, tanquam esca, ac pabulo. tota planta lacte calidissimo, ac exurenti scatet, quem plures in quibusdam uasis colligunt ad expilandam coria, ea siquidem in eo lacte si aliquo tempore maneant, pilis nudantur. Lac quoque siccatum praestantius corpora soluit, atque dysentericos fluxus etiam lethales facit. Est etiam praestantissimum remedium ad impetiginem curandam, & ad plures alias cutis infectiones sanandas, eo si inungantur partes.

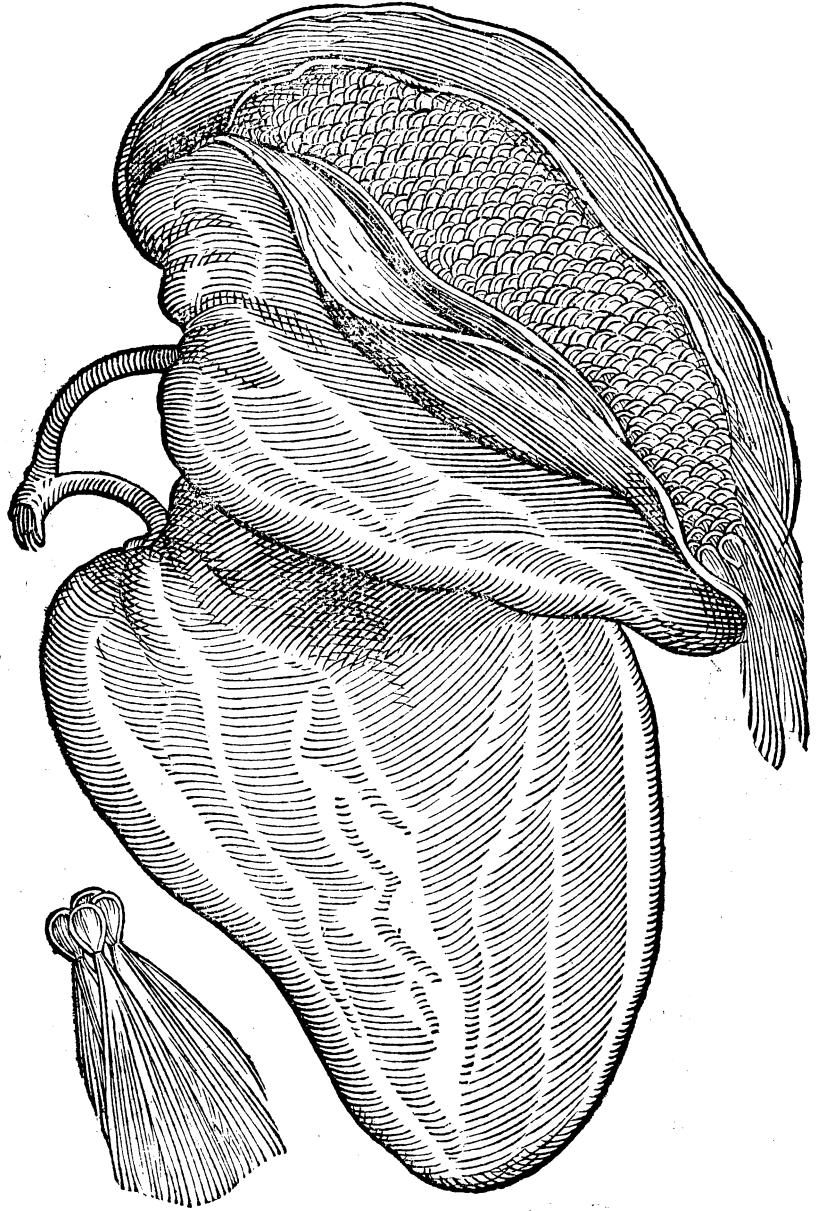

BEIDEL SAR.

FRUCTVS

DE PLANTIS AEGYPTI
FRUCTVS BEIDEL SAR.

De Achaouan abiat, idest artemisia alba. Cap. XXVI.

A L P I N V S.

NASCITVR Cayri in locis multis quædam planta fruticosa, ramis densa, quæ trium cubitorum vsque ad altitudinem assurgit, folijs artemisiæ intus nigris, atque extra candidis, tota planta lanuginosa, seu hirsuta, floresque fert umbellæ modo, multos, aureos, senecioni proximos. qui tandem in pappum degenerant. flores, foliaque sunt parum odorata, sapore subdulci cum aliqua stipticitate. hanc volunt multi ipsorum esse Achaouam maiorem ac albam, quippe artemisiæ speciem, ex quo ipsi eam appellant Achaouam el chebit abiat; Quam plantam nostri temporis herbarij alij cinerariam, alij Iacobæam marinam, vocant. Aegyptij ea ad multa vtuntur, quippe decoctum ex folijs paratum ad renum, vesicæque calculos pollere aiunt, nec non ad sanandas viscerum antiquas obstructions, præfertimque ad vteri obstructions, frigiditatem, strangulationem, sterilitatem, inflationem, atque ad menses interceptos reuocandos, proinde paratis ex folijs, floribusque in aqua infessionibus mulieres hysteriæ maxime iuuantur. **G V I L.**

Noua quidem est planta. Antiquis incognita, nisi sub arthemisiæ specie quis ipsam reponat.

K ACHAOUAN

DE PLANTIS AEGYPTI

A C H A O V A N A B I A T.

De

De *Bammia* . Cap. XXVII.

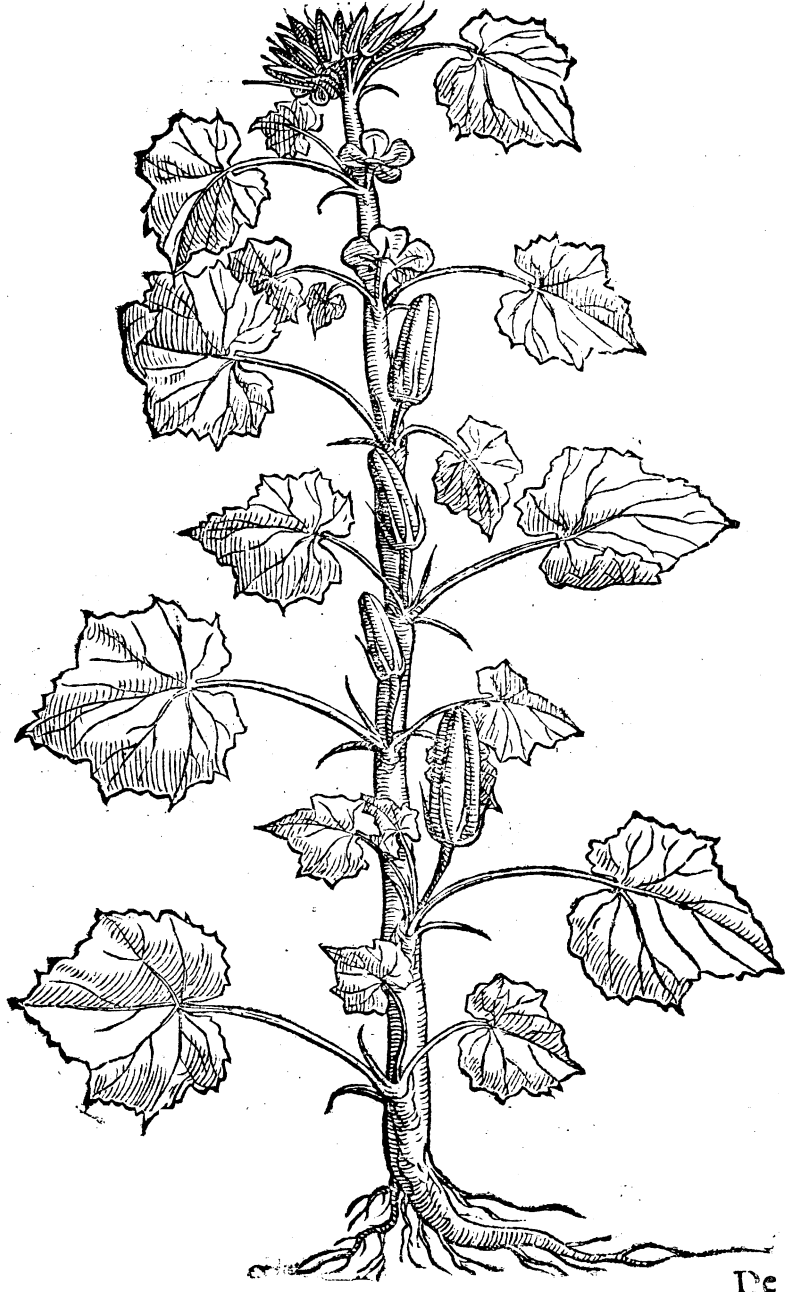
A L P I N V S .

BAMMIA est planta ad altheæ magnitudinem . fo-
 lijs floribusque maluæ , aureis tamen , à quibus fru-
 ctus fiunt , similes quibusdam paruulis cucumeribus,
 qui semina parua , subnigra, rotunda continent . que
 apud illam gentem ad cibos in vsu existunt . ex quibus seminibus
 non secus quàm nostri ex phaseolis, pisicis, alijsque leguminibus fer-
 cula parant . Frequentissimeque his ferculis uestuntur plerum-
 que in iure carniū paratis . folia, fructusque frigidus esse, & humi-
 dos in primo gradu aiunt, habereque vim ipsos resoluentem, ac
 emollientem. proinde pectori ac pulmonibus conuenire, ventrem
 emollire , atque lubricum reddere. fomenti uel emplastri modo fo-
 lia apposita inflammationes resoluunt ; dolores mitigant , tumo-
 res emolliunt , concoquunt , ac ad suppurationem suppurandos
 mouent. Mulieres ad uteri duritiem, tum fomenti, tum emplastris
 tum infussionibus ex folijs ac fructibus procuratis, multa cum utili-
 tate vtuntur. in renum uerò inflammatione, & calculis, ex
 iisdem paratum decoctum per os cum saccharo candi-
 do sumptum aliquibus diebus, pro selectissimo au-
 xilio habent. ad opthalmias etiam finita flu-
 xione decoctum colirij modo fre-
 quentant , atque cum eo fo-
 mentare latus dolentem
 in pleuriticis
 solent .

DE PLANTIS AEGYPTI

B A M M I A.

De

A L P I N V S.

MELOCHIA est herba blito persimilis, folia tamen angustiora, longiora, acutioraq, habens flores. eius sunt parui, crocei, leucoris minoribus, e quibus semina parua, nigra melanthio proxima, in quædam obliqua cornua conclusa, producuntur. semina sunt in maximo apud eos vsu ad omnes affectus, quibus semina altheæ conducere compertum est. nam melochia facultate planè similis altheæ videtur: proinde ad suppurandos vel concoquendos, resoluendos, atque emolliendos tumores duos, eius maximus usus est. habet etiam maiorem visciditatem eius mucilago, quam althea. In cibus nihil est ipsa Aegyptijs familiarius, uel gratius: decoquunt enim in aqua uel iure carniū, ut nos betam elixare solemus. Conuiuia carentia melochiæ ferculis ab his parum reputantur. cibus quidem illis populis melochia est familiarissimus, ex quo multi tamen male se habent, nam parum nutrit, & succum viscidum gignit, ex quo in difficiles obstructions viscerum, qui eam in cibo frequentant, incurrunt, nihilominus melochiam in cibus non omittunt, præcipueque viscosiorem mucilaginem facientem, auide omnes esitant. Est tamen totius plantæ, uel maxime foliorum decoctum pectori amicum, ipsum enim humectat, ex quo siccis, asperisque tusibus præsentaneum cum saccharo candido est auxilium. atque ægre spirantibus. Semina quoque pondere duarum drachmarum sumpta copiosissime purgant omnes humores.

MELOCHIA.

DE PLANTIS AEGYPTI

M E L O C H I A .

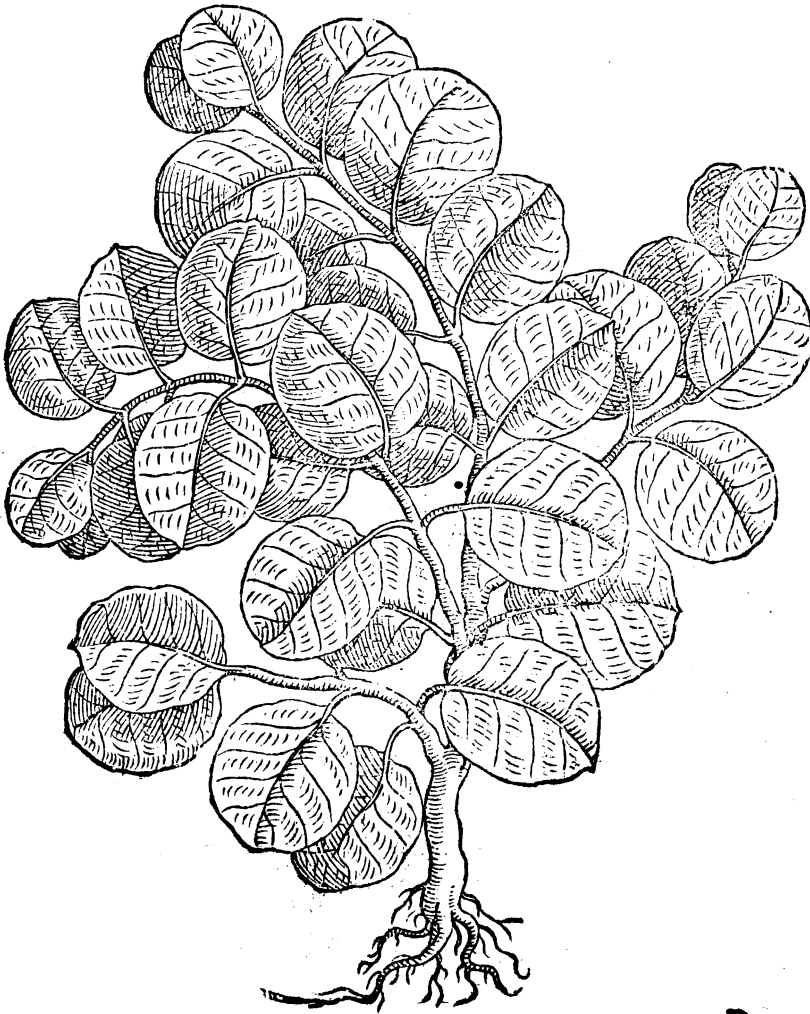

Dc

A L P I N V S .

Vocant ii quendam herbam Zatarendi (quod ex India illuc eō portetur) parum crescentem, foliis crassis, rotūdis, ac albis, succo plenis, multū odoratis, quæ neque flores, neq; fructus edit . quā multi, ut origanum, siccata pro obsonio comedunt. Audio apud multos ad tussim , spirandique difficultatem , & ad prouocandam vrinam, ac menstruas purgationes in vsu esse.

Z A T A R E N D I .

DE PLANTIS AEGYPTI

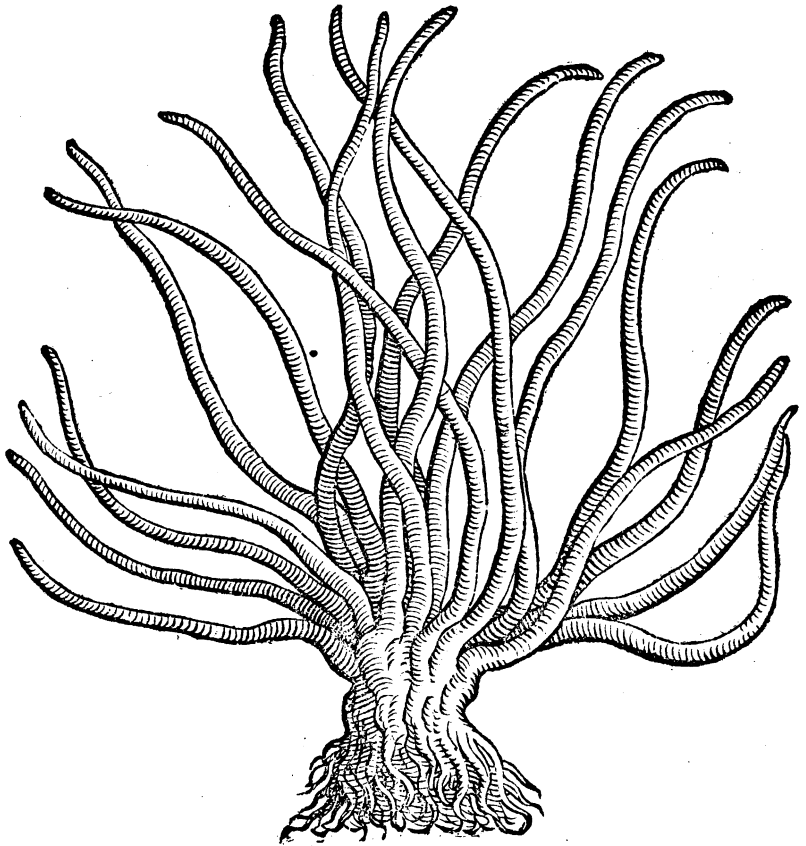
De pipere longo.

Cap. ~~XXXI~~ XXX.

A L P I N V S.

HEST quēdā herba in viridarijs quibusdā custodita, iunci foliis, sed crassioribus, è quibus sectis succus quidā flavus manat, valde acris, ac exurens, totaq; planta est calida in quarto gradu, magis quàm piper exurens. Ea utuntur emplastri modo apposita, ad coxendicis dolorem, nec non ad frigidos articulorum dolores, corrigunt vero nimium eius calorem oleo rosaceo, vel myrthino.

F E L F E L T A V I L.

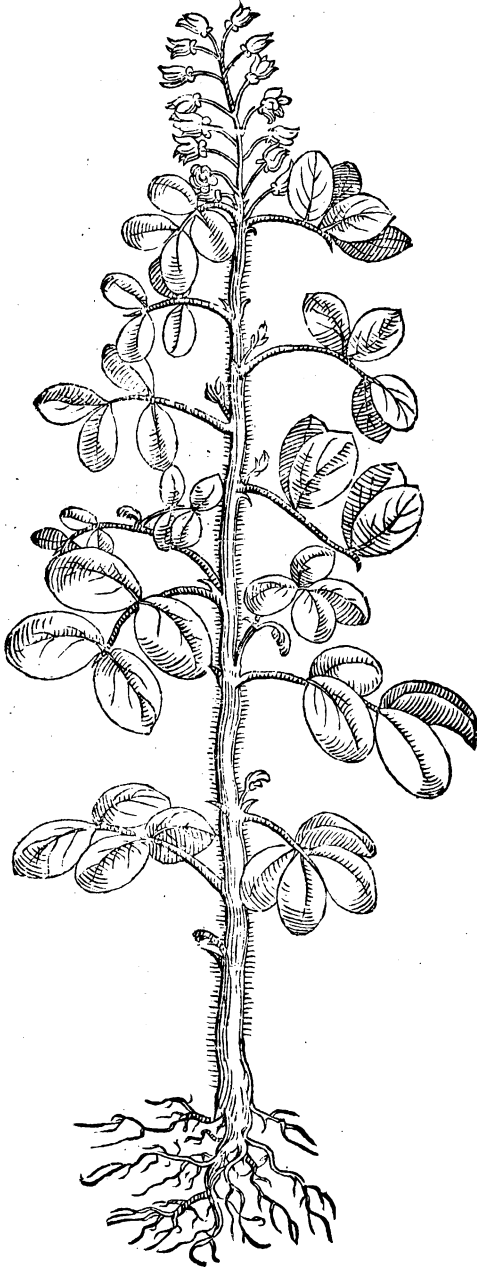
De

A B S V S.

De Absus. Capit.
XXXI.

A L P I N V S.

EST etiam quædam herbula crescens palmi magnitudine, vel aliquâto maior, folijs trifolij, sed rotûdioribus, quaternis singulæ alæ appensis. Flores paruos, albos, & semina piri seminibus proxima ferens. quam Aegyptij Absus vocant.

L De

DE PLANTIS AEGYPTI

De Sefamo seu Sempfen.

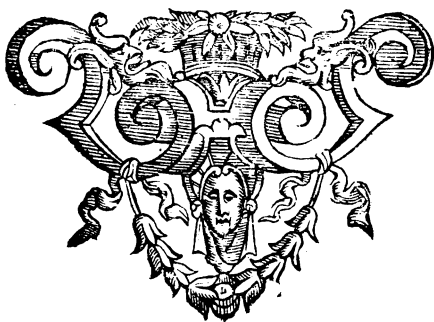
Cap. XXXII.

A L P I N V S.

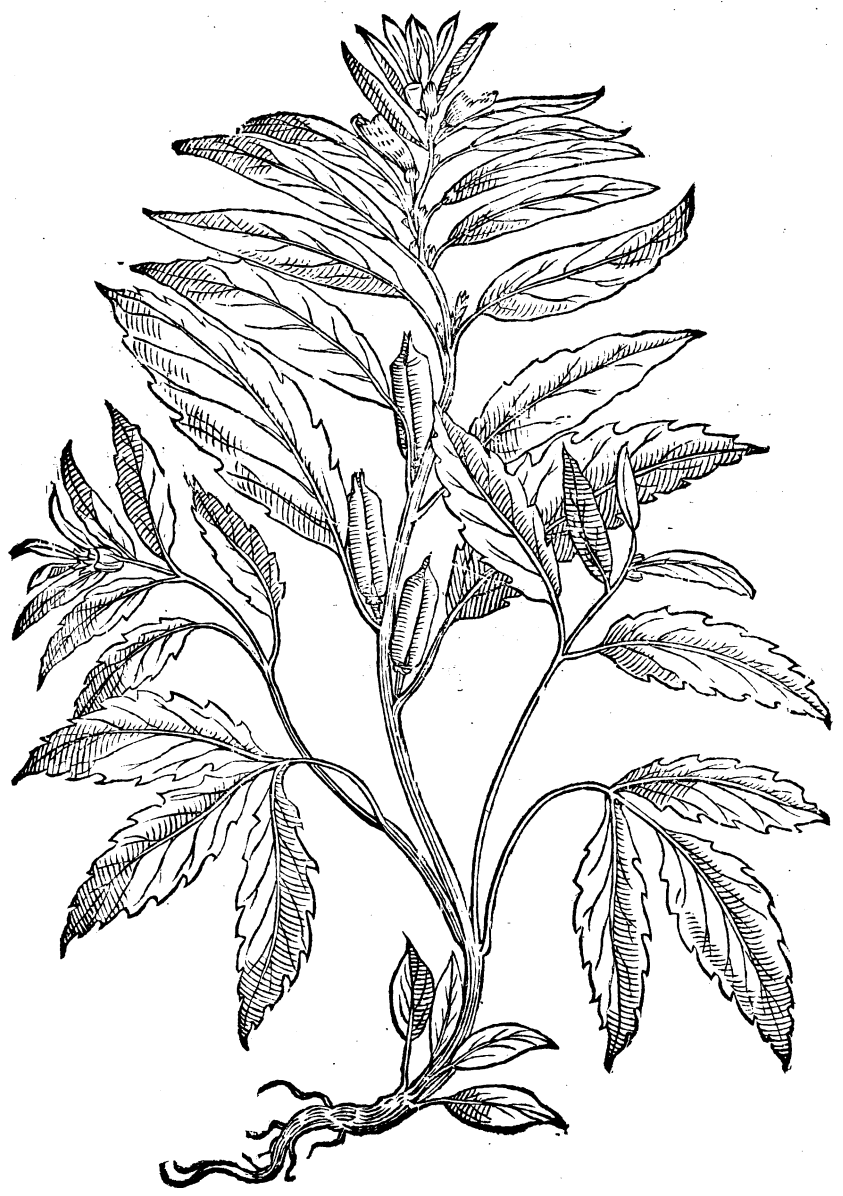
SEMPSEN, à nostris sesamum, planta est vnus caulis recti, se ad vnus cubiti altitudinem extollens, folijs densis ordinatis totum caulem vestientibus, foliis proximis, floribus albis paruis, à quibus siliquæ producuntur quadricostatæ, paruæ, semina flaua, lini similia continent quæ gustui dulcia existunt. ex quibus oleum, quod sitis appellant illi, quod ad cibos in frequentissimo vsu est, maioriq̃ue pretio, quàm oliuarum oleum ibi venditur. Folia, semina, & oleum ferè eiusdem facultatis esse experiuntur, quippè calidæ temperatæ, atque humidæ ad secundū gradum accedentis, resoluentis, & emollientis. Plantæ decocto utuntur ad ophthalmias resoluēdas, fomenti modo oculis adhibito. atque ad tussim, anhelitusque difficultatem, pleuritidem, peripneumoniam, & tumores duros scirrhosos; mulieres pro uteri duritie in seffiones, ex plāta, feminibusque cum modico mellis paratas frequentant: eodem ad cutis vitia vtuntur, quippe ad furfures capitis, liuoresque faciei, & nigrores ex sanguine congelato exortos, calido fomenti modo saepe appposito. ex planta & feminibus in aqua concoctis cum modico mellis emplastra ad tumores scirrhosos, atque ad exsiccatos nervos parant, quibus utiliter semper vti solent: quæ etiam ad combustas partes utiliter frequentant, non minusquam ad calidas inflammationes resoluendas, uel suppurandas. decoctum etiam inclysteribus ad colicos dolores, & ad emolliendam aluum affectant. Mulieres ad mouendas menstruas purgationes, decoctum ac infusum in aqua paratum pro secreto auxilio habent. neque sua spe hæ, quibus præcrassitie sanguinis, venarumque uteri obstructione menses non veniunt, frustrantur. Seminis ad cibum usus est antiquatus apud omnes Aegypti accolæ, pauci tamen est nutrimenti, sed alimentum unctuosum ac crassum præbet. ex quo, quamobrem ipsorum frequenti esu mulieres impinguescant, facile deprehenditur. quæ vero ipsarum corpora pingue fieri cupiant, semina à cortice mundata comedunt plus pinguefacit oleum ex feminibus expressum, omniumque maxime fex olei thaine ab illis uocata. Oleum facemque eius bibere,

bibere, ad hoc ut impinguescant, mulieres in balneis familiarissimum habent. Oleo etiam ad multa alia Aegyptij uti consueuerunt, quippe ad cutis pustulas, asperitatem, ac omnem defedationem ex humore melancholico concitatam, tum epoto, tum in cibis frequentato, uel ipso affectis partibus inunctis. Secretum apud quosdam auxiliium est, ad cutis pruritus abolendos, eius quatuor untias multis diebus bibendam exhiberi. eo etiam utuntur, ad anhelitus difficultatem, pleuritim desperatam, in qua nihil expuunt ægroti, atque ad peripneumoniam. necnon ad mouendos menses, atque ad uehementes stomachi, intestinorum, uterique dolorum cruciatus demulcendos, intus, extraque præstato. **G V I L A N D.** tibi gratias multas habeo, qui mihi huiusce plantæ tot tantasque utilitates medicas ab ea gente compertas dixeris, quas dignas auribus uestrorum quoque medicorum censeo, quando non solis Aegyptijs hæc manifesta fuerint, sed multi alij præclarissimi medici eadem fere in posterum memorię prodiderint, ut est Rasis, Auicenas, Halyl, Serapio, atque alij. Sed nunc restat, ut plantæ ichonem spectemus, & an ea sit, quam aliqui pinxerunt, qui in illa dubij ex Theophrasti lectione decepti uidentur. hanc plantam sempsem appellant.

DE PLANTIS AEGYPTI

S E M P S E M S E S A M V M.

De

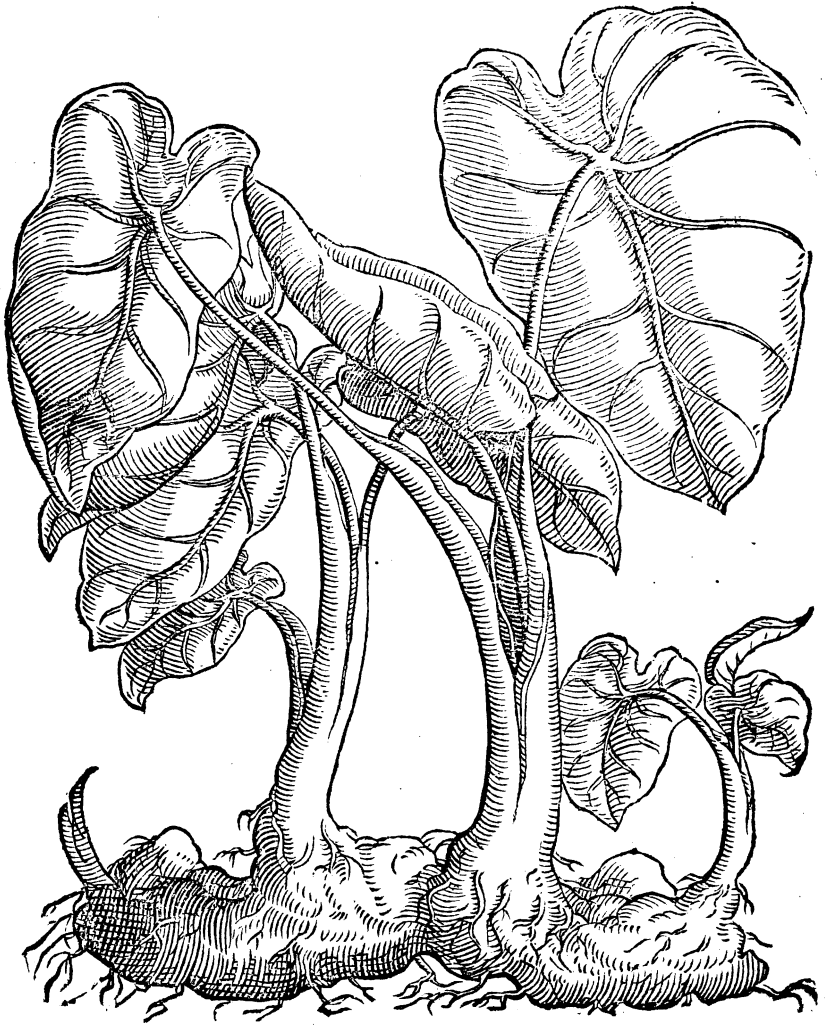
De Culcas siue colocassia. Cap. XXXIII.

A L P I N V S.

NVLLA planta Aegyptijs colocassia, quam illi Culcas vocant, est magis nota, neque magis in usu, quando omnes radices huius plantę in iure coctas, atque alijs multis modis in cibis paratas assidue esitēt. Nō secusquām nostri rapas. agri colocassii pleni ibi spectantur, atque quod mirabilius uidetur, nemo illorum aliquam ipsarum plantarum floribus, uel fructibus usquam p̄ditam uidit. Ego ex innumeris illis uiuentibus à me sēpe inspectis, nullam unquam florentem uidere aut cum aliquo fructu, uel aliquo caule, potui. Ex quo dubitandum uideretur, eam plantam esse Gręcorum fabam Aegyptiam. planta hæc ibi spectatur folijs nenupharis, longioribus, ari proximis, sine caule, flore, atque fructu: eius radix magna, crassā chinę radicibus similis cernitur, sapore subamaro acri cum aliqua uiscositate, quæ cocta dulcescit. quotidie passim toto anni tempore per urbem innumerę radices uenduntur, uilliori pretio. Hinc sanè multum semper miratus sum, Dioscoridem, Aegyptiam fabam flores, atque fructus ferre, & eam item colocassiam esse prodidisse. Quam plantam quoque eo nomine Aegyptij nomināt, quippe culcas. Quam nusquam floruisse, nullumque fructum dedisse neque uidi, neque aliquem uidisse unquam audiui: cuius litem relinquo alijs libentissime sime dirimendam. Eam tum crudam, tum coctam libentissime ueneri indulgentes mandunt, tum quia putant semen multum gignere, tum libidinem preualide mouere.

DE PLANTIS AEGYPTI
CVLCAS FABAE AEGYPTIAE.

De Loto Aegyptio Nuphar vocata. Cap. XXXIIII.

A L P I N V S.

PROXIMO de Colocasia cognito errore, hic alius à nobis de Loto Aegyptio animaduertitur, quando hæc planta planè eadem sit, quam nostri nympheam, atque Arabes Nuphar appellât. In toto quidem flumine Nilo Aegyptia loca lambente nulla alia planta est inuenta quæ notas loti præferat, quàm nympha ipsa, quæ profecto planta similis est, ut de Loto affirmat Dioscorides, Colocasiæ, seu Fabæ Aegyptiæ, floremque fert album (liquor de maiori nympha) lilio valde similem, quam clarius expressit Theophrastus, qui dixit. & flos candidus, lilijs foliorum angustia proximus; uerè enim hic maioris nymphæ flos est, qui Sole occidente clauditur, atque sub aqua occultatur, atque Oriente supra aquam assurgit, & foras exit, aperiturque. Quod non modo in Aegypto, verum in multis Italiæ locis in hac planta obseruatur, maximeque in locis omnibus circum Venetias lacunosis uel palustribus. Valles siquidem Margheræ, ac Mestri plurimas has plâtas ferunt, in quibus quisque quod à Theophrasto, Dioscoride, atque alijs multis de Loto dicitur, planè obseruari potest. Et quid? non ne etiam ex flore caput producitur, papauerorum capitibus valde simile? in quo semina multa minuta, qualia uere milij existunt, continentur, radixque crassa est? Nô possum non vehementer admirari Theophrastum, Dioscoridemque, atq; alios, qui omnes a nympha, distinctissimis capitibus lotum Aegyptium seiunxerint, quando utraque vnum atque idem planè sit, & mirandæ ad solem conuersiones de loto celebratæ eadem sint, quæ in communi nympha ab omnibus animaduertitur. Ipsa enim Occidente Sole florem claudit, deinde tota cum folijs sub aqua occultatur, eoque oriente, florè primo extra aquam demittit, aperit, atque paulo post cum omnibus folijs supra ipsam assurgit. Aegyptij caules crudos cum suis capitibus per æstatis calores mādunt: subdulces enim sunt, atque humidi, ad modumque refrigerant & humectant, quos appellant Razelnil.

GVILAND. Miror equidem non parum Plinij diligentiam, Lib. 13. c. 17. & 18. qui hæc scripserit. Mirum est quod præter hæc traditur. sole occidente

DE PLANTIS AEGYPTI

dente, papauera ea comprimi, & integri folijs. Ad ortum autem apèriri donec maturefcant, flosque, qui est candidus, decidat. Hoc amplius in Euphrate tradunt, & scapum ipsum, & florem uespera mergi usque in medias noctes, totumque abire in altum, ut ne dimissa quidem manu, possit inueniri. Verti deinde, paulatimque subrigi, & ad exortum solis emergere extra aquam, ac florem patefacere, atque etiamnum exurgere ut planè ab aqua absit altè. quando in communi, vt tu dixisti, nymphaea pene locum Marghera appellatum, in stagnantibus aquis dulcibus, isthæc omnia planè obseruentur, atque propè Mestrim ciuitatè in omnibus illis conuallibus. Ad Nymphaeæ uel loti Aegyptii medicos vsus populis cognitos nunc prodeas. **ALPIN.** Vtuntur floribus & folijs contusis ad omnes calidas inflammationes, atque etiam succo, præsertimque ad demulcèdos dolores, a calida causa obortos, lacte atq; oleo rosaceo misto, eodèque itidè modo oleo, quod ex floribus parât ad calidos dolores, inflammationes, exustiones, ulcera, & dolores capiti in febricitâtibus, uigilijs, tum exterius folia cõtusa applicant, tum eius succo cum oleo & aceto frontem & tempora, illiniunt. ad conciliandum somnum syrupum ex eo paratum frequentant, atque tum feminum, tum radicis puluerem egrotis cum eius decocto exhibent. Vfus radicis, feminumq; secreti loco habetur apud multos, ad gonorrhæam, & in mulieribus ad album profluuium firmandum, & ad dysenteriam. Multi uero ab huius plantæ usu cauèt, eius loco alia sequentes, eo timore ne eis coeundi tum desiderium, tum vires minuantur. apud eos etenim omnes cõpertum est vsum feminum, atque radicis homines reddere ad uerem ualde frigidos, ac tardos. Hinc vsum hunc multos ibi sanctos heremitas sequi audio, vt facilius uitam Cælibem ducere queant. sed iam ad papyrus sermo à nobis conuertendus est, quando hæc planta quoque in Nilo flumine nascatur. Verum quoniam omnia de hac planta tum ad cognitionem, tum ad vsum pertinentia te in Plinij capituli de papyro commentario (quod papyrus uocasti) planè profecutum fuisse scio, paucis de ea mihi nunc agendum puto.

De Stratiote, Haibalem maoui vocato. Cap. XXV.

A L P I N V S .

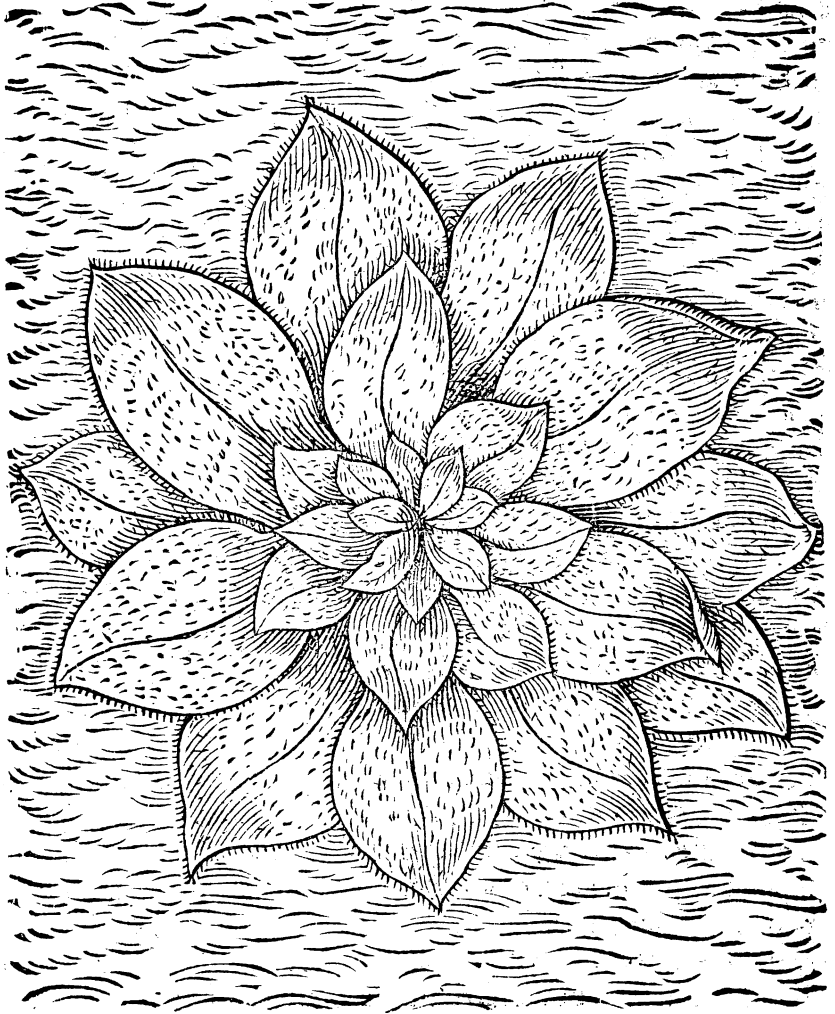
DELVSIVM nunc Damiata vocata, ciuitas in Aegypti humiliori solo posita est. quo fit, vt Nilo flumine ad eam perlabente (quod pene ipsam spacio quinque millia passuum in mare mediterraneū euomit) largius eius solum inundatur, & ad libitum irrigatur. Hincque multa ætiora atque amoenissima, quàm in toto Aegypto reperiuntur prope hanc urbem, viridaria cassijs, limonibus, musis, vitibus confita, atque inter se more Italico fossis (quæ alibi in toto Aegypto nusquam reperiuntur) aqua fluminis decurrente plenis, distincta spectantur. In illis itaque fossis quæpiam herba copiose prouenit, aquæ lenticulæ palustris modo supernatans, sine caule, folijs Cynoglossi, breuioribus, latioribus, densioribus, durioribus, hirsutioribusque ac albidioribus; à quibus pro radicibus exigua ac rara quedã lanugo pender. Quæ planta maiori sedo, vel semperuiuo est similis; Quam appellant Hayhalem elmaoui, quasi dixerint aquosum sedum. Nullo odore est referta, eo excepto, quem ab aqua accipit. sapore tamen adstringenti, ac sicco linguam ferit, non secus quam acacia faciat. Ad eadem ipsa mala ij vtuntur, quibus plantaginem conducere compertum est. Ex quo mulieres rusticæ, quas Pedoui vocant, ad sistendam sanguinis eruptionem ex utero, atque alijs partibus, eius decoctum, vel succum, vel puluerem per os quotidie ad drachmę pondus sumunt. Rustici quoque ad vulnera sananda folijs cõtusis superpositis vtuntur, mirificeque ea sanant. eamque frigidam vsque ad primum gradum, & siccam supra secundum illies se arbitrantur. **G V I L A N D.** Hanc plantam verum esse Stratiotem antiquorum existimo, de qua Dioscorides hæc nobis prodiderat: Stratiotes in aquis nascens, aliquibus fluuiatilis Stratiotes nuncupatur; Aegyptijs Tibus, Magis Aeluri sanguis. Aquis supernatat, & sine radice viuit, vnde cognomen traxit. Herba semperuiuo similis, ni maiora haberet folia. Ad eademque mala, ad quæ ea Aegyptios nunc vti dixisti, præstare Dioscor. etiam scribit, Lib. 24. cap. 18. Itaque non erit dubitandum hanc herbam esse stratiotem. Lib. 4. cap. 105.

M clarius

DE PLANTIS AEGYPTI

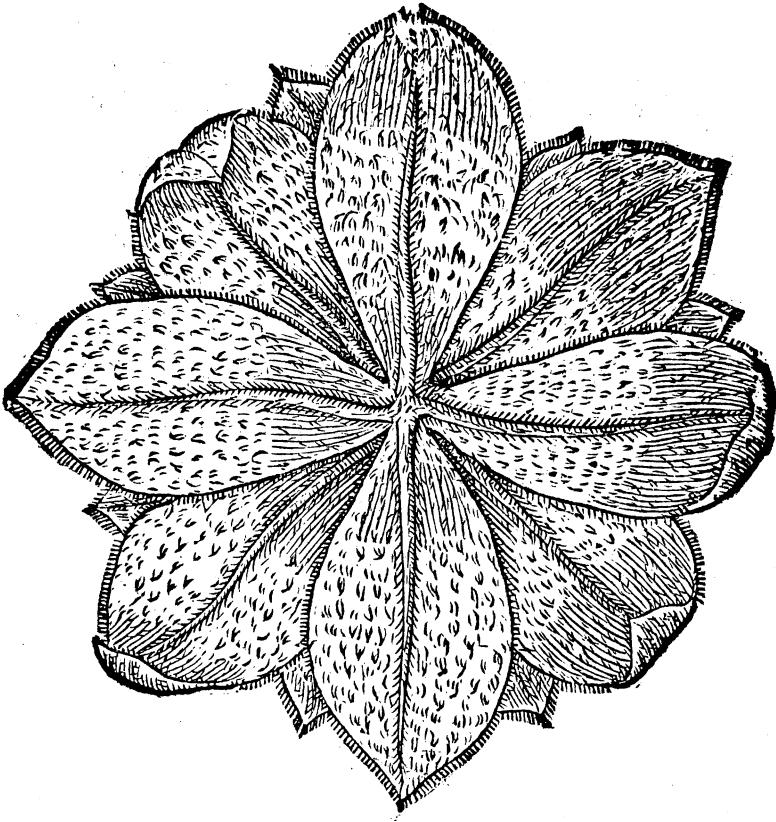
clarius Plinius demonstraſſe hiſce verbis etiam viſus eſt. Celebra-
tur autem & à Græcis Stratiotis, ſed ea in Aegypto tantum, & in ſu-
datione Nili naſcitur, aizoſimilis, ni maiora haberet folia .
ALPIN. Verum loqueris . Sed ad alia tranſeundum eſt.

HAYHALEM ELMAOVI IDEST
Stratiotes .

STRA-

STRATIOTES AVERSIS FOLIIS.

DE PLANTIS AEGYPTI

De Papyro Berd vocata. Cap. XXXVI.

A L P I N V S.

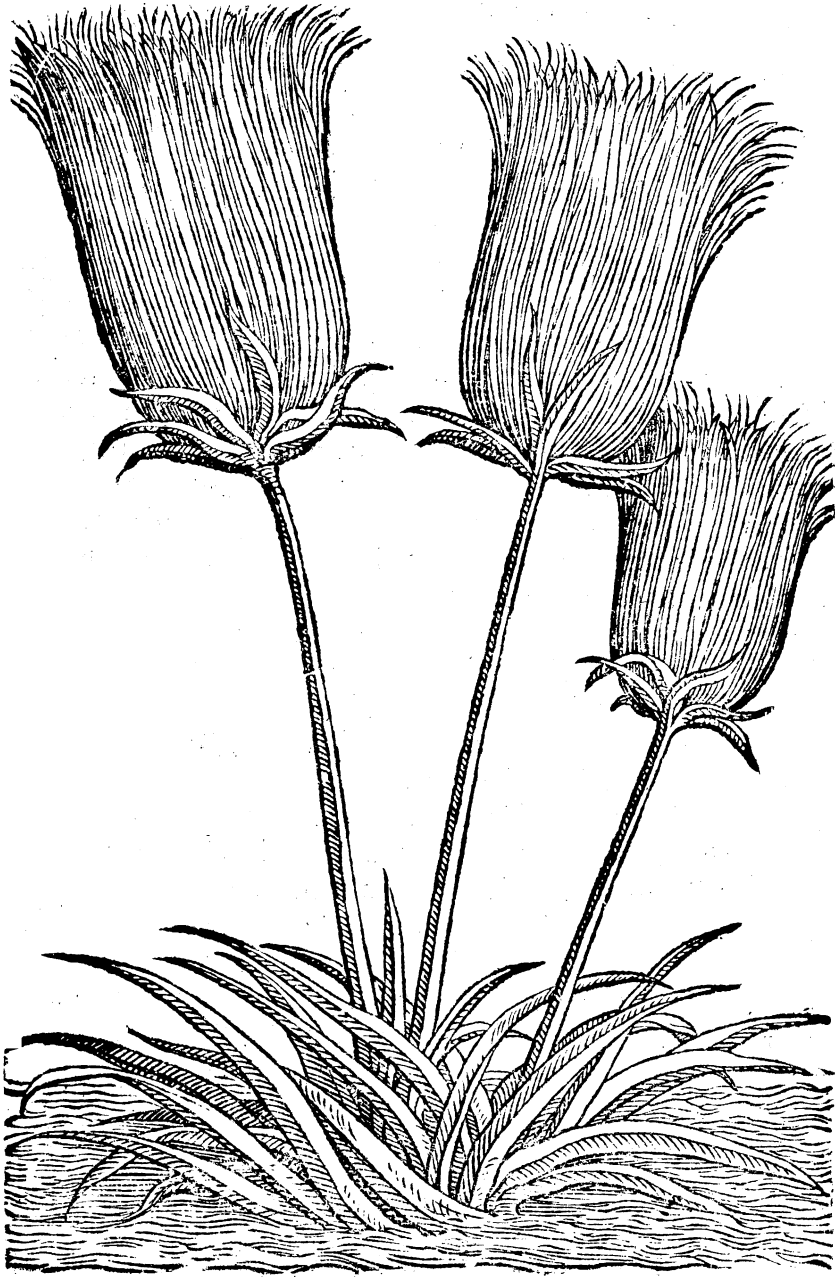

PAPYRVS, quem berd Aegyptij nominant, est planta fluminis Nili, binis aut pluribus caulibus rectissimis supra aquam sex, septemue cubitibus assurgens. Cauliumque in fastigijs scapus inumeris capillamentis, longis, rectisque contextus, cernitur. Folijs quoque constat multis rectis, ensiformis, triangularibus, ac mollibus. Chyrurgi oliorum medulla vtuntur ad vlcera ora dilatanda. Ex scapis que combusto cinere, recentia vlcera curant. qui etiam maligna augeri (si saepe aspergatur) non finit. Ex scapis recentibus aquam distillant, ad oculorum suffusiones, caligines, ac obscuritates maxime proficuum.

PAPYRVS

P A P Y R V S B V R D I .

De

DE PLANTIS AEGYPTI

De Cypero.

Cap.

XXXVII.

A L P I N V S.

CYPERVS rotundus, quem Aegyptij vocant hodie, in Nilo flumine, atque in pluribus Aegypti lacubus vel locis palustribus, copiosissimus peruenit porra is folijs, longioribus tamē atque exilioribus, cauleque cubitali, anguloso, in cuius cacumine sunt folia aliqua stellæ modo radiantia, è quibus spicæ aliquæ procedunt herbacei coloris semina continentes: radices sunt nigræ, rotundæ, magnæ, oliuæ crassitie spectantur, multæque uni radice capillamento appensæ simul coherentes, odoratæ, atque acuti saporis, Hæ calefaciunt, exsiccant sine mordacitate, incidunt, attenuant, oraque uenarum aperiunt. Apud Aegyptios maximos ad medicinam vsus habent, præcipueque ad vlcera oris, & pudendorum sananda familiarissimum ipsarum tum puluis, tum combustarum cinis, est remedium. ex ipsis paratum decoctum uel puluis stomachum, cerebrum pulmones, yterum, neruos, articulos, aliquibus diebus sumpta plurimum calfacit, siccat, roboratque naturalem calorem: ex quo omnibus morbis à cerebri tum frigida humidaque temperie, tum frigidorum humorum distillatione concitatis, hæ efficacissimum sunt auxilium: non minusque stomachi cruditatibus, humiditatibus, flatibus, anhelitusque difficultati, orthophneæ, tussi. nec non hystericeis omnibus mulieribus ex frigido humidoque utero effectis, aliisque morbis, ab iisdem uteri causis abortis articulorum doloribus. Familiare satis remedium ad suppressos menses eas esse ibi expertū est. nam menses efficacissime reuocant. Decocto ac puluere ad frangendum tum in renibus, tum in uesica lapidem, ac ad prouocandā urinam frequentissime illi utuntur, quod etiā non minus in omnibus cronicis febribus, ac alijs diuturnis morbis frequentant.

CYPERVS

CYPERVS HODVEG.

De

DE PLANTIS AEGYPTI

De Chatè, Abdellai, & batecha el nauì.

Cap. XXXVIII.

A L P I N V S.

N vsu habent Aegyptij genus quodam cucumerorum Chatè vocatum. quæ planta à communi cucumere alia quidem re non differt, nisi magnitudine, colore, & mollitie, quando Cucumis Aegyptia folia habeat minora, albiora, molliora, atque rotundiora, fructusque producit admodum à nostratibus differentes, quando his longiores, viridiores sint, ac cortice plano molli, equali spectentur. gustuique sunt dulciores, atque concoctu faciliores. Horum vsum corporibus in cibo ipsis tum crudis, tum coctis vescētibus, salubrem esse apud omnes eorum locorum incolas creditur. Medici aliqui ibi nonnullis febricitantibus crudos etiam mandendos concedunt, præsertimque pesti affectis, quibus cucumeres hos crudos esiratos summe conducere omnibus (nescio qua ratione) persuasum sit. Coctos in ardentibus febribus, vtilis esse ratione confirmatur, quando refrigerent, atque humectent. In renum & vesicæ calidis morbis, cum lacte coctos cucumeres multis diebus non sine multa vtilitate in cibo sequuntur. lac etiam ipsorum seminum pro iisdem malis per os fumere sæpe solent. ad oculorum vero, aliarumque partium calidas inflammationes pulpa contusa cucumerorum lacti mista vtuntur. Et ad sedandos podagricos dolores à causa calida concitados, succum lacte oleoque rosaceo mistum, partes liniendo, sequuntur. Stillatitiam aquam ad libram ad iecoris caliditatem corrigendam & ad sanandos renes tum inflammatos, tum à calculis vexatos multis diebus egrotos bibere consulunt, quibus ipsam satis ijs con ferre experientia compertum est. sunt aliqui, qui ad hæc eadem mala aqua stillatitia lacti eorundem cucumerorum seminum mista, vti solent. ex Melonibus etiam quosdam à nostratibus planè diuersos Aegyptij habent, quos Abdellai uocant, ad differentiam aliorum, quos etiam Chaiar nominant. quorum vsus ad cibum haud multum iucundus percipitur, ceterisque omnibus inspidiores ac molliori pulpa obseruantur. Habent tamen semina, quæ alijs omnibus

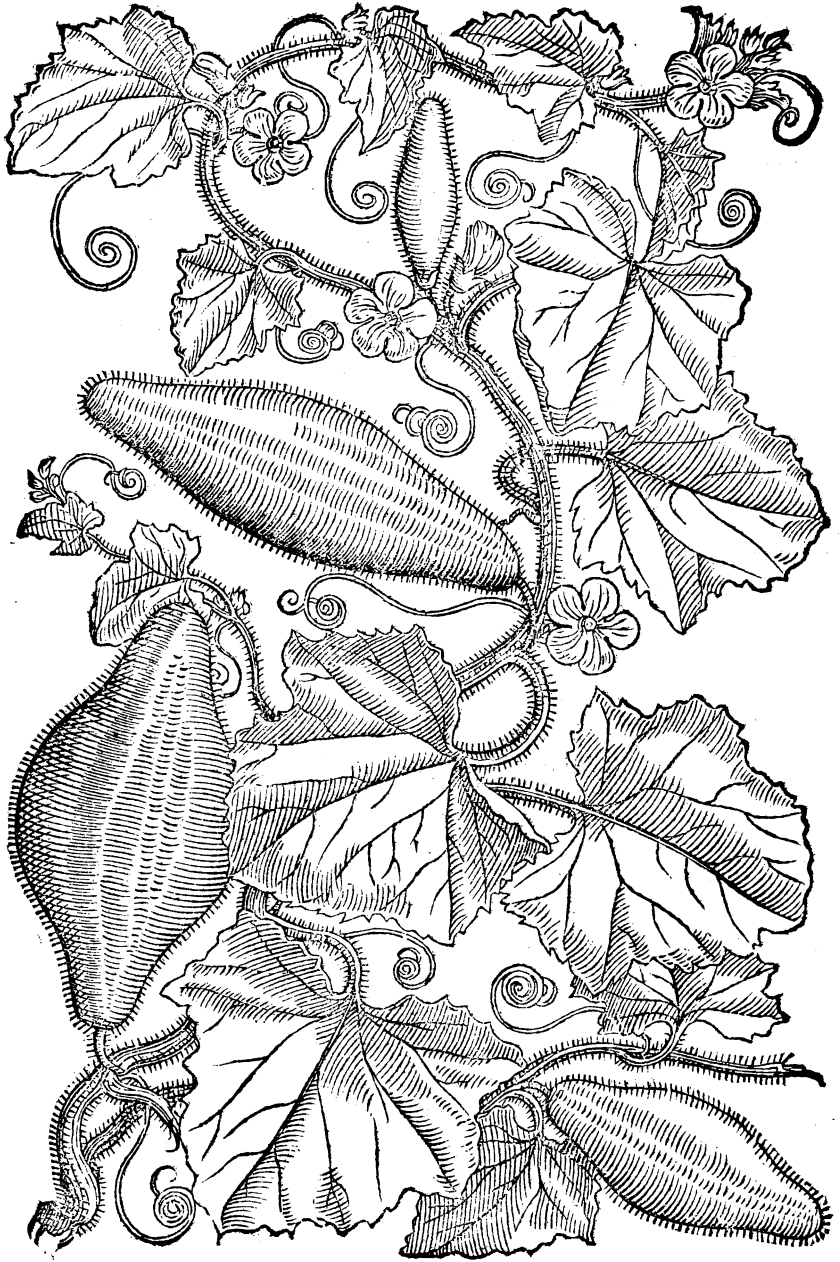
nibus longè magis ad refrigerandum præstare putant. Qua de re, omnes ea plus alijs in vsu frequentiori habent, aliorum melonum femina parui facientes. Planta nostratibus non multum differt, sed fructus fert oblongos, acutos, extrema, & medium valde crassum habentes, Bahobab nuper narratis fructibus proximos. Habent etiã Angurias à nostratibus non nisi magnitudine quoad aspectũ differentes: nostris quidem maiores, cortice flauiore, quæ intus femina tantum, & aquam dulcissimam continent. Quam ad sitim arcendam, caloremque multum in stomacho, uel hepate, vel renibus corrigendum largius epotant. Ad febres nonminns arden- tes, & tertianas, vsus illiusce aquæ summopere laudatur, atque ab his frequétatur. Sunt qui distillatione aquam tenuiorem ad siticu- losos, stomachos biliosos, ad iecur renesque calidos, & à calculis uexatos, eliciunt, quam certe ij multæ vtilitatis esse experiuntur. Turcæ Aegyptij, Arabesque lasciuiorem vitam agentes, per æstatis summos calores, harum anguriarum aquam in potu frequentant, eiq; aliqui modicũ aquæ rosacæ, moschi, atq; ambrae miscent. His Aduenas honorare consuetudo Aegyptiis est, eas scilicet edendas obferentes. Illas per annum in paleis incorruptas conseruant: ali- quandoq; sic cariiori pretio ibi ad egrotos vèduntur, vt vnã argenteo aureo venditam cognouerim. Sic vero eius aqua diuretica est, ut ipsius usum assidue sequen- tibus, hernias, ad testes de fluxa, incredi- bili magnitudine, facere soleat.

hinc ibi plures herniosos
spectare licet.

DE PLANTIS AEGYPTI

C H A T E .

ABDELAVI.

DE PLANTIS AEGYPTI

De Achaouan, seu parthenio inodoro: Cap. XXXIX.

A L P I N V S.

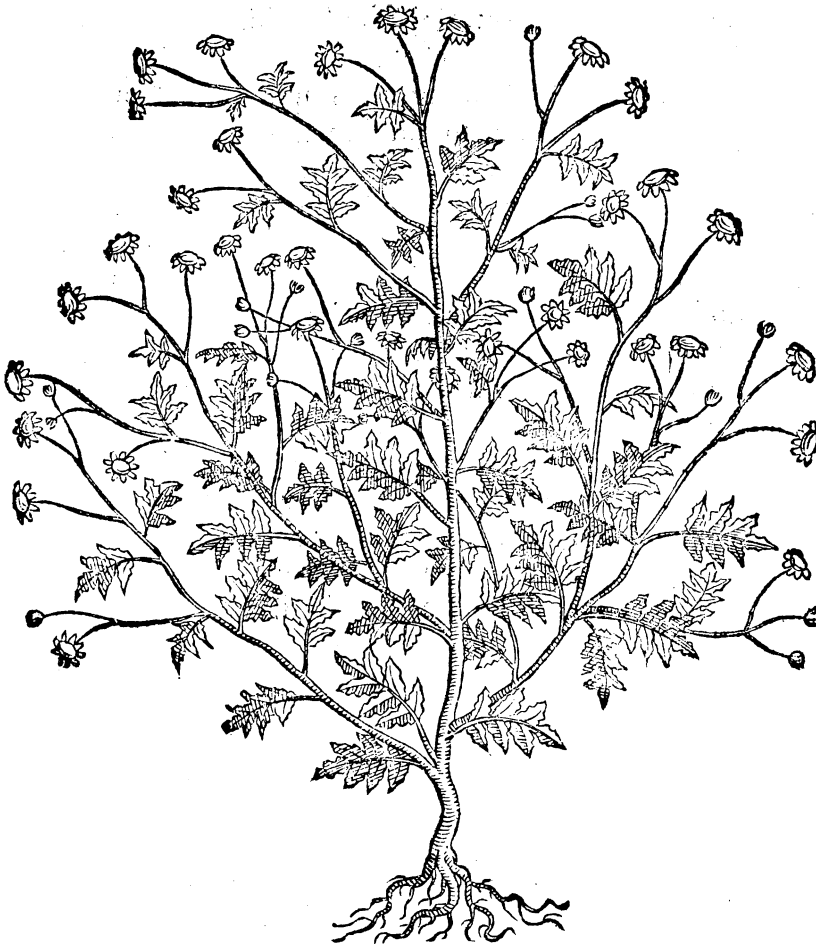
ACHAOVAN, est planta herbacea camomelo proxima, quæ tamen non adeo alta extollitur, sed parum supra terram latius expanditur, folijs parthenij, minoribus ac densioribus, floribusque camomeli æmulis. Herba saporis odorisque expers percipitur, sed flores odorem grauem, per obscurumque spirant. Florum, foliorumque decoctum in usu habent ad tollendas viscerum obstructions, præsertimque ad Ictericos. **GVILANDINVS.** Si sapor acutus in hac planta sentiretur, cotula Serapionis, sine dubio esset.

ALPINVS Hæque plantæ existunt, quas Aegypti patrias esse obseruare potui.

ACHAOVAN

ACHAOVAN PARTHENIVM INODORVM.

De Neiemelsalib siue gramine Crucis. Cap. XL.

A L P I N V S .

RAMEN quoddam nascitur exile, radicibus serpens
 albis, geniculatis, dulcibus, cum aliqua acrimonia, cō
 muni gramini proximis, digiti altitudine, geniculati,
 ramulis assurgens, folijs communi gramini similibus
 sed minoribus, ramuli habent quatuor spicas, Ischami, uel grami-
 nis

DE PLANTIS AEGYPTI

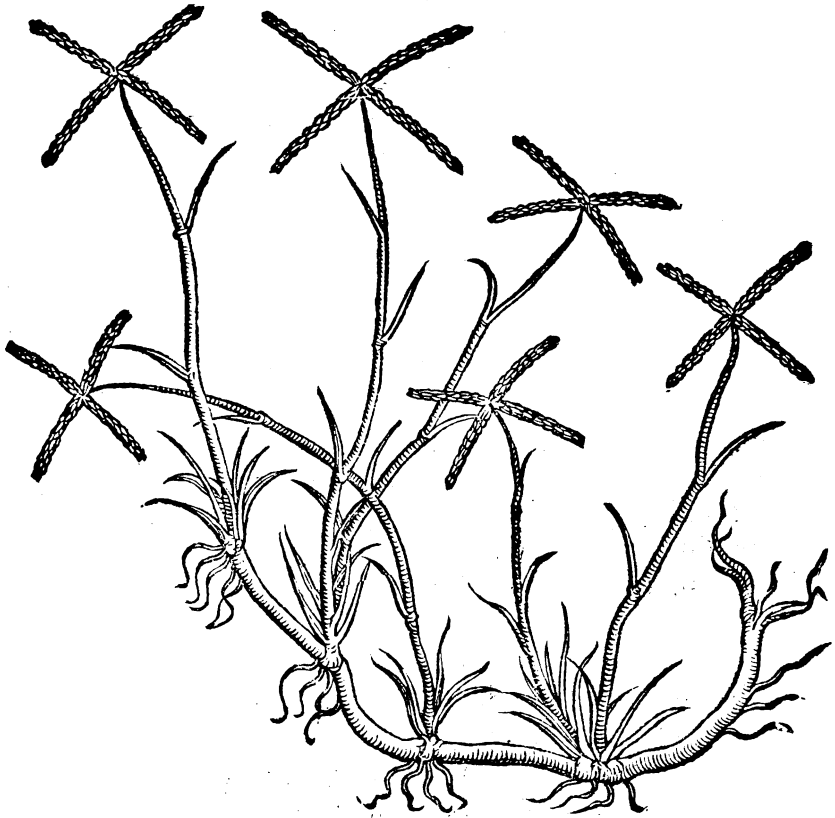
nis sanguinarij similes, perfectam crucem figurantes, quam æque omnes vno modo formât: ex quo ipsum Aegyptij neiem eluocât quasi dixerint, gramen crucis, in quibus fiunt semina minutissima feminibus communibus graminis similia. Maximum vsum femina apud omnes habent ad eos scilicet, qui tum renum, tum vesicę calculis laborant, atque ad frangendos lapides in uesica cõcretos. Quod genus morbi ibi est familiarissimum, & quasi endimium, ex causis alias narratis. Mulieres radicis decoctum tum ad pueros variolis, atque morbillis correptos maxime sequuntur, tum ad seipfas, vbi cupiunt interceptas menstruas purgationes rursus euocare. Sunt aliqui, qui pro secreto auxilio habēt decoctum, ex seminibus modice contusis paratum, ad adiuuanda exhantemata in febribus pestilentibus, quas peticulas nostri appellant. Ad vsum quoque vulnerum & vlcerum, non paruum apud eos, tota herba, præcipue radices, habent vsum.

Aiunt radicem frigidam atque siccam esse, tenuissimarumque partium. Quamobrem non desunt multi, qui ad mouendum sudorem eius decocto familiarissime vtuntur.

MEIEM

MEIEM EL MSALIB.

De Meliloto Aegyptio Alchimelech vocato.
 Cap. XLI.

A L P I N V S.

MELILOTVS, quo Aegyptij utuntur, semen minutum est rotundū, subnigrum, declinans ad rubrum, odoris nō omnino expers, sapore stiptico cum aliquo amaro. Planta, quæ ipsum producit, est parua herba supra terram expansa, modice repens, ferè nihil, aut paruum in altum se attolens, folljs trifolij siliquosi, minoribus tamen, se ribusque paruis

DE PLANTIS AEGYPTI

uis multis, longis, racemi modo ordinatis, croceis, odoratis, à quibus promanāt filiquæ, parvæ, obliquæ, semē quale dictū est, continēt. Huius plantæ semina tantū apud illos in vsu existunt. Quæ putāt ij quoad calorē & frigiditatē esse temperata, sed siccare, resolvere, ac stipticitate roborare, ex quo ad hepatis tumores ipsorum vsus apud illos est frequentissimus: quoniam sine aliqua relaxatione digerit, & resoluit. Ad omnes quoque dolores, quascumque corporis partes occupantes, fomentis ex ipsorum decocto vtuntur, maxime ad pleuritim, peripneumoniam, & ad hepatis, coli, & ventriculi dolorem. quibus dolore vexatis, ipsorum decoctum ad librā bis in die calidum bibunt. Mulieres quoque vteri strangulationibus, flatibus, ac doloribus eo subveniunt, præsertimque ex eo etiā in fessioibus paratis. quæ etiam fœnugreci, liniq; seminibus, paratæ, & camomeli floribus, efficacius ad illius, & aliarum partium duros tumores administrātur, atque ad euocandos menses retentos. Ad roborandum ventriculum, & aperiendas obstructions venarum decocto summe proficue vtuntur. **G V I L.** Nunc ex te verum esse intelligo, apud Arabes meliloti vsum esse feminum, quæ admodum Græci non semina, sed flores in vsum admittunt. An vero hæc planta verus sit melilotus, aut potius ea, quam nostri

lotum vrbānum, atq; fertulam campanam (quæ est planta, magna fruticosa) appellant, aliàs declarabimus, huic enim disputationi hic non videtur esse locus. Ego tamen hoc tantum dico, me libentius Aegyptiorum opinioni declinaturum.

Sed Ichonem nunc
apponito.

ALCHIMELECH, IDEST MELILOTVS.

De Kellù, psyllio, Melanthio, cappare, urtica, solano, somnifero, coriandro, ocymo, hyosciamo albo, coryza, nuce methela, Secamone. Cap. XLII.

A L P I N V S .

PR O P R I I S Aegypti à nobis hætenus cognitæ plantis, nonnullæ communes pluribus alijs locis, priusquã hunc sermonem claudamus, prætermittendæ quidem non sunt; maximeque ex his, Kellù ab Aegyptijs uocata planta, à quibusdam Antyllis, psyllium, Melanthium, capparis, urtica, solanum somniferum, coriandrum, ocymus goriophyllatus
 O albus

DE PLANTIS AEGYPTI

albus hyosciamus, conyza, Sramonium, Secamonè, ricinus. de his ipsis igitur aliquid commentemur. **G V I L.** Aliquid te de his scitu dignum dicturum puto. proinde ut lubet loquere. **A L P I N.** Kellù, nostri quoque Kalli, plantæ tres vtique in Aegypto species aluntur, ex quibus omnibus combustis cineres fiunt, ad vitra, saponem, & alia multa. prima species eadem est planta cum ea, quam nostri Kalli geniculatum, appellant. Altera est, quam nonnulli album Kalli vocant, Tertiaque Aegyptijs magis propria, folijs constat paucis aiuge folijs proximis, sed ualde longioribus, uno cauleque nõ omnino recto, à quo tres, quatuorue cauliculi exoriuntur, qui recte sursum feruntur, quilibetque ipsorum in cacumine capum quinque aut plus folijs chamepythios proximis, at deorsum in arcum recuruatis, inclinantibus conflatum, à cuius medio flosculi rosarum similes exurgunt multi. Hæ omnes plantæ salsa, atque acri sapore linguam feriunt. **G V I L A N D.** Sine dubio utrequæ hæ plantæ à te postremo descriptæ sub anthyllidis secundæ genere reponendæ sunt. Dioscorid. siquidem aiugam docens sic scripsit: Herba in terra repens, incurua, folijs semperuiui minoris. multo tenuioribus, hirsutis & pinguioribus, circum ramos densis in capite vero de Antyllide ipsam aiuge folijs proximam esse statuit. Sed sequere reliqua enarrare. **A L P I N.** Ex his sanè tribus Sole in primis exiccatis, & mox combustis cineres eæ parantur, quæ illinc Venetias conuehuntur ad uitra, atque alia conficienda. Aiunt multi illorum folia trium harum plantarum, sed maximæ secundæ atque tertix Kalli, in puluerem redacta, per os sumpta phlegma atque bilem exustam purgare. Idemque ex folijs expressum succum facere.

KALLI.

K A L L I .

O 2 KALLI.

DE PLANTIS AEGYPTI

KALLI. I. I.

KALLI.

K A L L I . I I I .

Psyllium copiosissime ibi prouenit . Cuius feminum apud eos
 vsus est, presertimque mucilaginis ab ipsis parate cum aqua ro-
 facea, in omnibus febribus biliosis, ardentibus, inflammationibus
 que pectoris, uti in pleuritide & peripneumonia . Sed extrahunt
 cum aqua hordei, & cum saccharo candido exhibent . In aqua
 rosacea extracta Psyllij mucilage ij utitur in biliosis dyarrhæis,
 & disenterijs. ad externa; q; omnes inflamationes, emplastri ac fo-
 menti

DE PLANTIS AEGYPTI

menti modo tum ex viridis plantę foliis, tum ex feminibus psyllij tota planta vtuntur. Quam plantam vocant Chetun. Nigella ibi etiam prouenit, quoad flores pulcherrimam, quando floribus maioribus, ac numerosioribus folijs præditis spectetur, eiusque semen in vsu est frequentissimo in pueris, ad necandos vermes, contusisque feminibus cum aceto emplastri modo ad plures cutis infectiones vtuntur. Mulieres etiam, quæ non purgantur, eo si suffiantur, maxime iuuantur. vocantque hanc plantam suneg. Cappares Alexandriae maiores quàm alibi inueniantur, proueniunt, quos cappar quoque appellant. ex quibus cortices radicum in vsu habent frequentissimo ad uermes necandos, ad mouendos menses, atque ad quoscunque tumores duros; præsertimque lienis sanandos, pro quo indurato membro, exhibent decoctum per os multis diebus, exterius ex corticis puluere, & aceto facto emplastro, cui aliqui modicum mellis miscent, quo præsidio vtuntur ad cutis maculas, & infectiones, eas linientes. Alexandriae Vrtica prima, quam ij vocant angiar, prouenit copiosissime, & proinde eius semina multos vsus ibi quoque habent, maximumque ad venerem excitandam, præsertimque in frigidis corporibus, si cum vino dulci bibantur. Nonnulli ad idem ex feminibus ijs, radiceque buzeidam, ac melle componunt electuarium, cuius semuntiam quotidie sumunt. Vsum non minorem semina habent ad pectoris, pulmonumque vitia, eius enim decocto cum melle parato in tussi, anhelitus difficultate, orthopnæa, & peripneumonia à crasso frigidoque humore concitata, familiarissime vtuntur farina quoque cum melle eclegmatis modo ad eadem mala, cuius vsum cum aceto emplastri modo ad omnes difficiles cutis pustulas sequuntur, & ad omnes maculas cutis eiusque infectiones, tumores duros non minus, præsertimque ad parotidas. Mulieres nihil habent, quo valentius vterum calefaciant; mundent, atque ab obstructionibus sanent, quam vrticam, ex quo ad mouendos menses feminum decocti, atque suffiti vsus est apud ipsas frequentissimus, maximeque addita myrrha. Cinere ex feminibus parato, ad omnia ulcera maligna & cæcerosa vtuntur. Solanum somniferum in Alexandriae ruderibus copiosissime prouenit, sicque crescit, vt magnus frutex appareat. Vtuntur incolæ radicum corticibus ad dragmam puluerizatis cum aqua lactuce, vel solatri, sumetes ad somnum conciliandum. Huius plantæ cortex non secus quàm nux methel, siue stramonij semina, apud plures malos nomines, vt

aliquid

aliquid mali faciant clam dum dormiuat, huius corticis in epulis ponunt. Folijs contusis emplastri modo ad calidas inflammations vtuntur, atque illito ex ipsorum succo fronte, temporibus, ac alijs partibus corporis in quibus pulsus sentiuntur, vel iisdem contusis emplastri modo appositis, ad somnum familiarissime vtuntur. non minusque ad exustiones. Nux etiam Methel ibi nascitur, sed non vsq, adeo copiosa, vti solanum prædictum. estque verum Dioscoridis stramonium. vsusque plane eosdem habere ij aiunt, quos de solano somnifero diximus. Adest quoque hyosciamus albus admodum à communi figura differens, nasciturque Cayri propè pyramides, folijs communis longè grandioribus, latioribus, crassioribus, & albidioribus. Quo vtuntur nõ secus quam stramonio. Vbi que vero in viridarijs coriandrum prouenit copiosissimum, quod omnes Cusbarà appellāt. Herbeque virentis vsus in cibo est apud omnes Aegyptios familiarissimus. etenim ferculum non parant sine folijs coriandri, quamquã ingrate oleat. **GVIL.** Quid audio? non ne ij ipsum mandentes maxime læduntur, & ab eius vsu in phrenesim labuntur? quod Dioscorides, Auicennas, tum multi alij tradidere. **ALPIN.** Ridiculum. quis vnquam vidit aliquẽ, coriandrorũ causa (quæ in vsu apud quosque tum sanos, tum ægrotos familiarissimo existunt) læsum fuisse, aut ei aliquos sensus turbatos, nisi immoderate eis fuerit vsus? Quid miraris? quasi eiusdẽ cum Galeno non sis sententiæ, qui coriandrum palidum, resoluẽs ac modice adstringens statuit. non ne demonstrat Dioscorides vel hanc eius facultatem fateri cum dixerit, chæradas coriandro cum comento sanari? Quod nunquam à frigidis frigidĩ tumores discutiantur, ac curentur; cum medicamenta aliàs à Dioscoride ad sanandos duros tumores chæradasque præsertim memoriæ prodita, calida facultate fuerint. Neque uidetur planè hoc siluisse Auicena, cum dixerit, chæradas coriandro sanari, uel ex proprietate, quam ad illum sanandum tumorem habet, uel ex partium substantiæ tenuitate, qua per meat profundẽ tumidam partem. Sed quis ignorat nihil à frigido resolui, etsi multa fiat permeatio partis tumefactæ, sed omnia resoluentia calida esse? **GVILAND.** Verã sententiam recte defendisti, quam quis modo negabit, sciens ex te Aegyptios uirentem coriandri herbam in cibo sequi citram aliquamnoxam? multo minus feminum siccatorum usus erit exinde timendus. Hincque errasse non parum Arabes liquido constabit
qui

DE PLANTIS AEGYPTI

qui coriandro frigidam facultatē narcoticam, stuporem inducentē atque sensus turbationem concitātem, ac exitium tribuerit. Idem que & de psyllio fuisse apud illos à te compertum est, quando psyllium pro ueneno à Dioscoride, atque alijs receptum, innoxie in febricitantibus frequenter non modicam ægrotis feminum mucaginem exhibentes. Herbā in aqua elixatam illi estant. Sed ea multo plus semina ad roborandum stomachum ualere ii affirmant, debiles etenim uentriculos, usu feminū assiduo maxime roborant, eiusque calorem ipsa fouent, augent, flatusque resoluunt, ac discutunt proindeque in colico dolore, atque alijs à flatulento spiritu concitatis usum feminum sequuntur: ipsis scilicet, uel in puluerem reductis, uel ex ipsis parato decocto, utentes. Quo uteri quoque frigiditatibus, & humiditatibus occurrunt. præsertimque ad menses immodice fluentes, & ad gonorrhæam firmandam, quod insit illi quæ facultas adstringēdi, ex quo puto apud eos plantam quoque; emplastrum modo, ad podagricos & alios articularum dolores in maximo ibi esse usu, quod eas partes adstrictione, ne humorem partes recipiant, roboret, atque etiam contētos resoluat, discutiat, uel exprimat. Ocymus ibi in uiridariis copiosissimus crescit ad altitudinem trium & plus cubitorum, foliis nostratis longioribus, tenuioribus, colore rubro suffusus, odoremque eximium spirantibus. Suauitate enim odoris nostris omnibus præferendus meritò uidetur, ob quem illi hanc plantam Rihau appellarunt, quod idem est, ac si dixeris, odorem, ita, ut hic ocymus præ odoris iucunditate eximia odor per excellentiam ab ijs uocetur. Qua planta odoris causa ij utuntur, medicos uero usus apud eos ipsa paucos habet, qui ab alijs multis perdocti sunt. Nascitur etiam sponte ibi quædam planta repēs, altius saliens, seque alijs arboribus conuoluēs, foliis duris longis, Sefeli Athiopici proximis, sed maioribus. Flores fert albos styracis similes, à quibus producuntur siliquæ; longæ ac crassæ, quales in ulcododendro cernuntur, plene lanugine alba, ac seminibus paruis. ex hac planta succus, manat flauus, urens quem siccatum Aegyptij ualenter tenues humores purgare, aiunt. Hanc illi esse scammonij speciem affirmant, quā sechamonè appellant cuius tamen nullus usus in medicina apud eos noui. **G VII L.** Fortasse hanc plantam esse Apocynum Dioscoridis affirmare poterimus. Cum illiusce notæ, notis à Dioscoride traditis conuenire conspiciatur, eaque fortasse putanda, quam aliquis è Syria uenisse, periplocam

placem uocatam, prodiderunt. At verum apocynum nunc in Italia cognitum est.

S E C A M O N E.

P

Fend.

DE PLANTIS AEGYPTI

Fænugreci germina mox è feminibus erumpentia . ex ipsisque statim proficientia plebei comedunt , præsertimque mulieres, pingues fieri cupientes, per urbem multas massas terræ, plenas seminum recenter productis germinibus vendendas ij ferunt . Plures aliæ sunt plantæ ibi nascentes, quæ cum pluribus alijs locis communes existant, non est de ipsis à nobis amplius sermo proferendus . Sed iam de medicina apud illos populos usitata, sermonem, de quæ plâ tis illis in locis nascentibus claudere debemus; cum nihil super sit dicendum.

De plantis per iter obseruatis. Cap. XLIII.

G V I L A N D I N V S.

RLVRI MAS gratias tibi refero, quod tantum labore hætenus mea causa sustuleris. Nihilominus ne aliquid omittamus, quod utile ad hanc historiam iudicem, cuperem, antequam nos huic sermoni planè finem imponamus, vt de plantis etiam per iter olim in Aegyptum à te nauigando varijs in locis obseruatis, aliquid diceres . ALPIN. Non arbitror te ignorare, nostro olim audito itinere, parum temporis mihi per iter illud concessum fuisse, ad indagandas illorum locorum plantas: veruntamen, quas tunc uiderim, quamquam neque tuis doctissimis auribus satis dignas eas existimem, referre etiam nunc non recusabo. Memini me rhabarbari plantam Cocyræ inspexisse, in antiqui illiusce propugnaculi quodam viridario . quam quidam ex Syria illuc naui aduectam habuerat : quique ipsam à viro Persa Trypolim olim fuisse adductam etiam affirmabat. Quæ planta plane folijs rumici uisa est proxima, quæ tamen erant latiora, crassiora, lanugineque quadam alba obsita . In illa eadem insula inueni Cyperi radices longas ad modum odoratas, & Chamedri arboream, duorum fere cubitorum altitudine propè Butrintum, viuentem, quæ folia duplo & triplo Italicis maiora habebat . Zacynthi oxalidem, qua eius insulæ pharmacopæi ad medicinam utebantur, inspexi, admodum à nostris oxalidis omnibus diuersam, quippè exilis herba ipsa est, folijs paruis, crassis, oblongis, calthæ foliorum æmulis, gustû non minus quam nostra acido sapore ferit. Ibi quoque crescit acacia secunda Mattheoli, quam ego florentem
mense

mēse Februario inſpexi folijs, floribusque minoris anagyridis proximis, quæ guſtata, ſapore adſtringenti feriunt, paucisque tamen ac mollibus ſpinis obſita. Neque arbitror eſſe ueram acaciam, quã in Capadocia & Ponto naſci Dioſcorides prodiderat, quòd minime conuenire cum prima acacia, ſeu ſpina Aegyptia uideatur. Aliud agnoui in illa inſula, quippè ſmilacem aſperam eſſe ueram ſaſſam parillam, qua medici utuntur ad ſanandam lue[m] gallicam. G V I L A N D. Copioſius quoque hanc plantam in quampluribus Italię locis naſci ſcio, quare iſtud, quod ibi didiciſti, nouum apud me non eſt. A L P I N. Verum dicis, etenim ipſam aliàs in multis aliis locis offenderam ac obſeruaueram, uerum perpetuo, an eſſet ſaſſaparilla, anceps, ac dubius fui. In hac uero inſula ea ſpectata, clariùs cognoui ueram eam utique eſſe.

G V I L A N D. Quamobrem in Italię locis cum eandem ipſam ſpectaueris, eiùdem non fuiſti ſententię, ſcilicet eam eſſe ſaſſam parillam. A L P I N. Quoniam omnes ſmilaces aſperę, quas hætenus uideram, exiles admodum breuesque, ac capillares radices habebant, ſed quam in Zacyntho inſula uideram, longas, craſſas, aſportatis Hyſpania radicibus ſaſſę parillę omnino ſimiles. Quo pacto uero has agnouerim, tibi iam explicabo. Ego enim, ut ocium diuturnę morę effugerem, forte fortuna collem illiuſce inſulę perreptans, in ualle quadam ad ſepem oculos conieci, lenthiceis ac multis aſperis ſmilacibus contextam, cuius ab radicibus omnibus terram impetuoſa torrentis aqua ſic abduxerat, ut illarum plantarum ſepem texentium omnes radices, non ſecusquam uenę arterię, & nerui humani corporis à carne ſeparati, nudę conſpicerentur, ſmilacesque aſperę longos ſanè ſerpentes imitaturę, alijsque radicibus conuolutę, mira longitudine, ac craſſitie mihi ſe obtulerunt. ita ut quaſdam illarum duorum, & amplius cubitorum longitudine, & craſſitię communium ſaſſę parillę radicum inſpexerim, ex quo continuo eas ſaſſę parillę radices eſſe iudicaui. Et dum hæc ſimul cum alijs, qui una ibi me cum aderant, conſidero, augurium contingit opportuniſſimum.

Nam ex tranſeunte Gręco homine eiùs loci accola; & agricola, peto, quomodo ibi illa planta appellaretur, qui reſpondit, ſmilachiam nuncupari, ipſamque in uſum apud ipſos eſſe pro curanda Gallica lue: ex quibus uerbis exploratiùs eam conſiderans, uideo radices eiùs longiſſimas & craſſas, eadem ſubſtan-

DE PLANTIS AEGYPTI

etia præditas, nullumque præferre saporem, uti radices falsæ parillæ: ex quibus colligo statim, smilacem illam asperam ueram esse falsam parillam. pharmacopola eius loci multum licri se fecisse his radicibus nobis affirmavit, quod sæpe harum radicum ibi collectarum multos fascēs collegerit, & in alia loca miserit, quas pro ueris falsæ parillæ radicibus sæpissime vendiderat. Quam mercaturam clam agebat, ne eam plantam alij discerent. Addo Cayri me in falsæ parillæ fascibus ex Hispania asportatis uidisse, frustra radicem nodosarum, vel geniculatarum asperæ smilacis, à quibus procedunt radices, quibus medendo nos utimur, cum folijs eiusdem plantæ, tum ramulis spinosis, sic manifeste, ut nemo, qui uiderit, eos fascēs falsæ parillæ, esse ex smilace aspera selectos, negare potuisset hanc plantam eandem esse cum falsaparilla.

G V I L A N D. Placuit multum mihi, te ueritatem de smilace aspera probè agnouisse, cuius quidem sententiæ non solum me se d quamplures alios fuisse tibi persuadeas uolo, in primisque Gabrielem Faloppium, herbarum materiæ doctissimum, qui in libello de morbo Gallico, in capite de falsaparilla hæc prodidit. Alias credebam esse radicem ebuli, & perstiti in ea sententia plurimis diebus, donec Hispanus ad Ducem Florentiam integram asportauit plantam, & hinc patuit error meus, & uidi esse radicem smilacis asperæ. de qua Dioscorides libro quarto, & scriptores antiqui mentionem fecere. Quod magis confirmaui experientia, nam cum in monte Sancti Iuliani Pisis uidissem smilacem asperam, curauit effodiendam, & semper usus sum loco falsæ parillæ, & per biennium illud, quo ibi fui, semper cum foelici successu plurimos à lue Gallica liberaui. Quam etiam sententiam confirmat Amatus Lusitanus medicus, quamuis Hebreus, non spernendus in libro quinto, suarum centuriarum. Quare te hac de re euehi non oportet, quando alij ante te multi eam nouerint. Sed quomodo asserere possumus eius insulæ smilacem, probè falsam parillam delineatam demonstrare, minimeque illam, quam Italia loca ferunt atque alunt. Quod tamen fieri potest in terra, qua ipsa serpit, diuersitate, etenim in duro solo sicco, & squalido effosam smilacem uidebimus radices minores, gracilioresque falsaparilla habere, & in mollissimo solo, quod in eo facile queant serpere, longiores, crassioresque, falsæ parillæ planè proximas. Ea siquidem smilacis planta, quam in ea insula olim cum in illis locis diuersarer, inspexi, solo mollissimo, pingui

ac humido nutriebatur, ex quo mirum non est, si longis, crassisque radicibus fuit inuēta; in sicco vero duro, nequeuntibus, terræ duritie obsistente, radicibus libere serpere ac meare, smilax aspera radicibus breuioribus, tenuioribusque apparebit. Quales à me obseruatæ fuere in Zacynthi insulæ, Corcyræ, Cretæque locis saxosis & durioribus. Adde multos decipi in agnoscenda falsa parilla ex smilace aspera, non omnes smilacis, falsæque radices animaduertentes, ac obseruantes. Etenim in aspera smilace duæ radicū differentiæ spectantur. Ipsa siquidem in primis ex stipite radices procedentes habet albas, rotundas, nodosas, digiti crassitie, cannullis paruis persimiles, quæ sanè radices non admodum longæ existunt, ex quarum geniculis vel nodis aliæ profiscuntur atque exiliunt à primis planè diuersæ, in duroque solo parue, breues, tenuesque, non secus quàm capillamenta quæpiam cernuntur. atque in molli longæ, crassæ, quales in falsa parilla, inueniuntur. Ex quo apparet radicum smilacis differentia, quæ itidem in falsæ parillæ planta ex Hispania aduecta facile obseruatur ac reperitur, adeo ut, quæque harum plantarum habeat primas radices à stipite statim procedentes albas, nodis equalibus interuallis distinctas, cannis proximas, non tamen intus peruias, sed plenas, digiti minoris crassitie, refertas, & secundas ab harum nodis uti capillamenta exilientes ac exeuntes, longas, primis graciliores, æquales, nodis carentes, siue non geniculatas. Qui itaque negant smilacem asperam veram esse falsam parillam, dicunt radices vtriusque plantæ esse inter se differentes, forma quippè ac etiam magnitudine, forma quidem, quoniam smilacis tantum primas radices nodosas albas, breues, crassas spectantes, secundis à primarum nodis nascentibus longis, gracilibus, non nodosis, equalibus comparantes, manifestissimam inter has differentiam faciunt. quam confirmant etiam ex eo, quod primæ crassæ, & breues, hæque graciles, longæ existant. Errant quidem isti non recte radices inuicem, ut pareffet comparantes, quoniam si radices falsæ parillæ graciles longas, quæ sunt secundæ radices, non primis smilacis asperæ crassis, nodosis, candidis, breuibus, ac secundis à nodis primarum nascentibus comparassent, sine dubio nullam differentiam inuenissent, hac excepta, quod smilacis radices secundæ, falsæ parillæ radicibus breuiores graciliores loci causa obseruantur. Quam differentiam soli terreue mollitiei, & duritiei ratione, vel eiusdem diuersitate, ac fortassè etiam.

DE PLANTIS AEGYPTI

etiam cęlocalidiori fieri nobis persuasum est. In duro enim solo atque in frigidiori cęlo radices non ita crescunt, & crassescunt.

ALPIN. Veritatem attigisti, atque istęc omnia ad radicem smilacis attinentia à te prodita, ego oculatim in Zacynthi Insula sedulo obseruavi, atque cognoui. Quę veritas ex plantę e uiuo delineata ichone planè clara elucescet, in quo utręque tum primę radices nodosę, crassę, breues, tum secundę alię ab harum nodis nascentes, longe graciles, ęquales sine geniculis manifestissime spectari possunt.

GVILAND. Ex visa smilacis huius Ichone, atque ex ijs, quę tu de ipsa hactus dixisti, facile eam smilacem,

quam tu in Zacynthi Insula nasci prodidisti, esse à

smilace aspera Italię in locis inuenta multum

differentem, cognoscitur, tum ex folijs bre-

uioribus, tum ex diuersa foliorum fi-

gura, tum multo magis ex radi-

cibus illis nodosis, quę in

alijs smilacibus aspe-

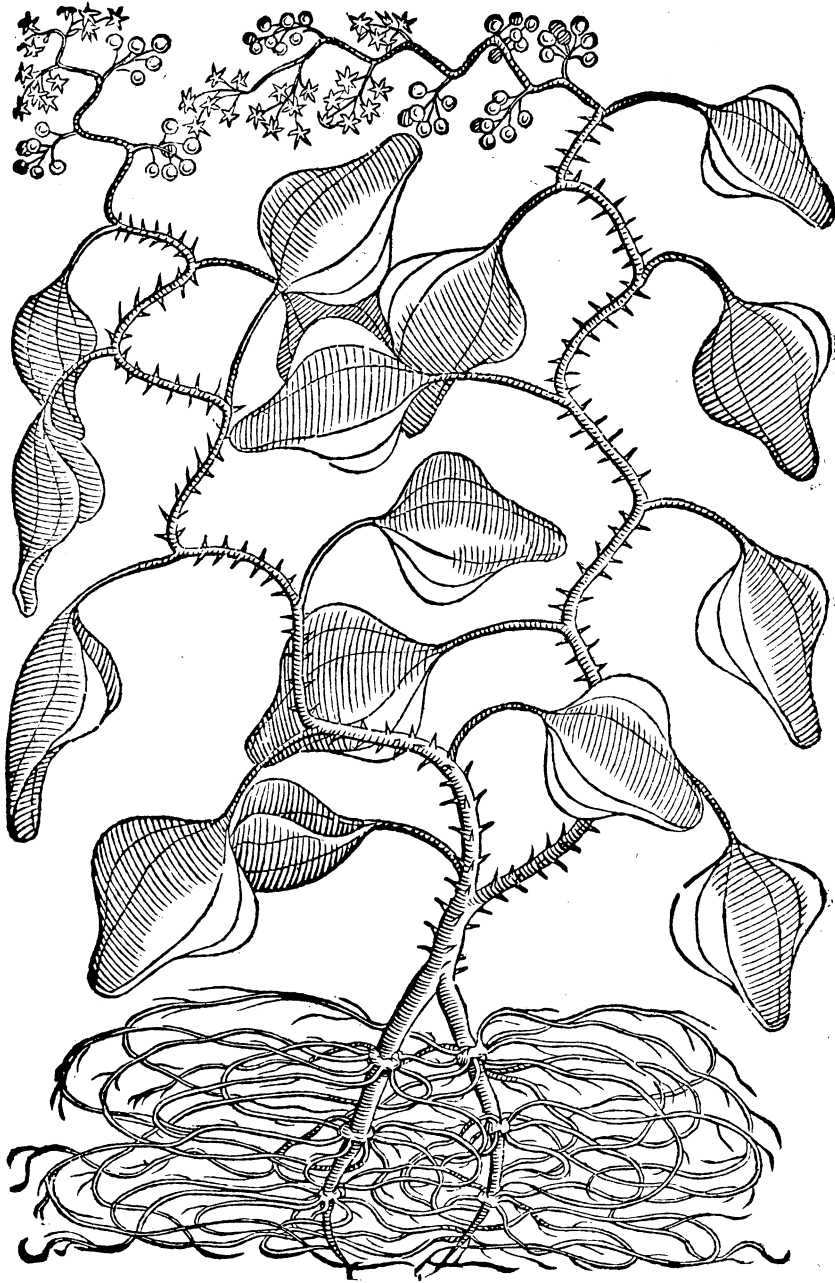
ris non inue-

niuntur.

SMILAX

S M I L A X A S P E R A .

Perge

DE PLANTIS AEGYPTI

Perge modo reliquarum à te conspectarum plantarum narrationem ac hystoriam absoluere, cum nobis de hac planta nihil dubij relictum sit, quin credamus ipsam veram esse falsamperillam. ALPIN. In Creta insula inter alias plantas ibi Thymū, thymbra, epythimum, marum, ladanum, aspalathum, styracem offendi. Thymum vtrumque vidi, quippe magnum ac paruum, magnum est planta sarmentosa folijs satuirei proximis, sed aliqua tenus asperioribus, latioribus, & viridioribus, sapore valde acri ac odorato: quam plantam falso multi tragoriganum esse Dioscoridis statuunt. thymus secundus minoribus folijs, tenuioribus, alboribusque totae Italiae est notissimus. Tymbra est planta in Creta Insula nascens copiosissima, similis thymo maiori, ramulis duris lignosis, folijs thymi latioribus, mollioribus, herbacei coloris, non ordinatim, ut aliqui prodiderunt, nascentibus: neque inter haec alia foliola nascuntur. ex qua planta communiter pro secunda thymbra delineata, non veram esse conijcitur, quam ibi vidi cum epythimo, admodum differentem. Epythimum vero in loco eius Insulae Fraschya vocato, cuscute modo, thymo, thymbrae, atque alijs plantis conuolutum inueni. ex quo falsum esse duas esse epithymi species, dignoui, quippe vnam thymi florem, atque secundam capillarem hanc herbam cuscute emulam: Epithimum nanque nigram bilem purgare omnes affirmant, thymi vero flores id praestare nemo dicet. Aliqui ex Cretensibus aiunt epithimum, atque epithymbra purgare sanguinem calore exustum, multosque inter se differentes morbos ex illius capillaris herbae supra varias plantas inuentae vsu sanari. etenim, quae organo conuoluta collecta est, morbis omnibus purgatione conducere affirmant, quibus origanum per se solum subuenire competentum est. sicque in alijs plantis repertam & ab ipsis exceptam vel collectam, vim habere purgandi humores, è quibus concitatis morbis haec plantae succurrere, atque auxiliari facultate solent. Marum apud aliquos Cretenses vidi, nostro amaraco plane simile. etsi tamen gracilioribus, minoribus, asperioribusque folijs amara constet, multoque nostro amaraco sit odoratior, & praestantior, quam plantam, sylvestre amaracum, & non marum nuncupandum iudico. Plantam uero, ex qua ladanum Cretenses colligunt plane differentem ab ea, quam haecenus fere omnes prodiderunt, in spei, Haec siquidem Cysto foemine per similes est, folijs tamen cysti lon-

longioribus prædita, saluæque proximis. Floresque fert syluestribus rosis omnino similes, qui roseo etiam colore, quippe communium rosarum suffulsi spectantur. Quæ planta à cysto foemina florum tantum magnitudine differre uidetur. Deceptusque fuit Mattheolus Dioscoride dicente, lodanum esse cysti genus longioribus folijs nigrioribusque referum. quæ notæ in cysto, ex quo Cretenfes lodanum colligunt, utique omnes obseruantur. quando hæc planta omnino cysto foeminæ sit similis, cum iisdem folijs floribusque spectetur, etsi maioribus. Aspalathum, etiam ut aliàs quoque dictum est, copiosissimum propè Fraschyæ portum in quodâ colle uirentem atque florentem sæpe inspexi, odorisque eximia suauitas ex huiusce plantæ floribus ad me delata, fuit in causa, ut ipsum agnouerim. Quæ planta est frutex densis ramis, spinis albis duris horridis cortice caudicis albo, ad trium cubitorum & plus altitudinem in altum assurgens. floribus multis paruis, croceis spartij similibus, sed summe odoratis. Huius arbuti radices duræ, longæ crassæ, colore flauo, atque cortice summe odorato tunc temporis à me fuere obseruatæ. Multasque meus pharmacopæus decerpfit, Cayrumque ad usum medicinæ meo iussu detulit. Plures styraeis arbores ibi quoque inspexi prope illius loci riuum uirêtes, quarum multas mecum in Aegypto detuli. Quo in loco cœli causa non vixerunt. Sed quid te amplius de eius Insulæ plantis, tibi plusquam mihi notissimis? Quæ enim Græciæ pars nunc est, quam tu plantarum desiderio sæpius non peragraueris? Et hæc de plantis Aegypti à nobis dicta sufficiant. Quibus absolutis ad alia transeundum est, & fortasse ad studium de ambiguis nonnullis simplicibus medicamentis agnoscendis, sæpe à me desideratum. Diu enim summopere desiderauim inter nos absolutissimam de omnibus priscorum medicorum usitatis medicamentis simplicibus, quæ hæcenus apud plerosque nostrorum medicorum dubia habentur, haberi disputationem. G V I L A N D. Iam historiam de Aegyptiorum tum usitata medicina, tum plantis illis in locis nascentibus finem habuisse video. qua de re, ac de isto mea causa suscepto labore, tibi ego plurimum dum uiuam debebo. maximeque nunc tibi à me agendæ sunt gratiæ, perpetuoque habendæ. Disputatio uero à te de simplicium medicamentorum, dubij aliquid penè nostros medicos habentium, ratione proposita, dignissima sanè uideatur, quæ à nobis perpendatur. Hoc tamen in præsentia faciendum

Q non

DE PLANTIS AEGYPTI

non puto: Sole enim iam ad Antipodes descendente, parum huius diei nobis superest. Quamobrem sermo hic in aliud tempus nobis accommodatius, remittendus est. Interim nos metipfos paululum à labore laxabimus, quietis ac ocij aliquantulum animis concedentes. Quamprimum tamen tempus opportunum ad eum sermonem tibi videbitur, ad me redibis, ut hac de re aliquid dignum commentemur. ALPINVS. Ita faciam, sed antequam nox ingruat, me domum redire consultius est.

Vale atque me, vt soles, amato. GVILAND.

Vbi mecum manere non est animus, vt lubet,
hinc discede. Interim mei semper esto
memor, tibi que me esse addictissi-
mum, atque tui obseruan-
tissimum, scias velim.
i felix.

FINIS LIBRI DE PLANTIS.

PROSPERI
ALPINI
DE BALSAMO,
DIALOGVS.

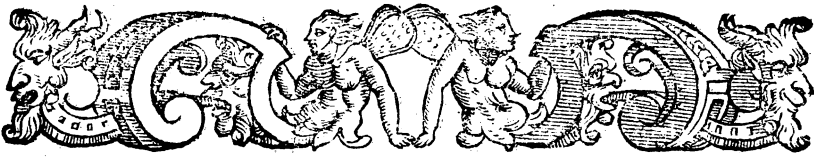
*IN QVO VERISSIMA BALSAMI
plantæ, opobalsami, carpobalsami, & xilobalsami
cognitio, plerisque antiquorum atque iuniorum
medicorum occulta, nunc elucescit.*

AD ILLVSTRISSIMOS
ET SAPIENTISSIMOS
Patauinae Academiæ Curatores.

VENETIIS, M. D. XCII.

Apud Franciscum de Franciscis Senensem.

ILLVSTRISSIMIS

AC SAPIENTISSIMIS

SENATORIBVS

FRANCISCO PRIOLO DIVI MARCI

PROCVRATORI,

Zachariæ Contareno,

AC LEONARDO DONATO EQVITE

& Diui Marci Procuratori.

Patauina Academia Curatoribus.

PROSPER ALPINVS. S. D.

ANTÆ laudis Senatores Illustrissimi, balsami plantam apud antiquos iunioresq; medicos fuisse legimus, vt eius oleum, seu succus, (quem opobalsamum Græci appellant) in toto terrarum orbe, vt diuinum quoddam auxilium habitus atque celebratus fuerit. Vulgus etiam rem aliquam vehementer ad sanitatem accommodatam, balsamum vocare solet. Et quidem nihil in vniuersa simplicium medicamentorum Sylua præstantius, & dignius inueniri proditum est: neque id hercle immeritò. Quibus

bus enim in arte medendi versatis ad ulcera, vulnera; sananda illius virtus est ignota? quantum lethalibus venenis, scorpionum; ictibus, & viperarum morsibus obsistat? Quibus etiam huius succi nobilitas, in peste, pestiferis; febribus arcendis mira efficacia est occulta? quandoquidem regum corpora eo olim impetria seruari multorum testimonio constet. non ne putridæ febres sæpe sunt hoc adempta præsidio? Quid? non ne ex balsamo hominis corpus à cute ad viscera usq; iuuari experientia docuit? Mulieres eo sibi illam faciem pulcherrimam efficiunt, abortas; in cute rugas abigunt. Atque hinc iuuentutem diu seruari vulgatissimum est. Et ut paucis rem colligam, ac perstringam, caput, stomachum, hepar, lienem, mesenterium, pulmones, renes, vesicam, uterum, spinam, nervos, musculos, articulos; omnes plurimum iuuat: Etenim abortam oculorum caliginem abstergit, visum; vitiatum, vel deperditum restituit; aures dolentes, & in ipsis tinnitum sanat. Præterea conuulsis, epylepticis, vertiginosis, resolutis, atque tremantibus mirum in modum prodest: tum respirandi difficultati, tussi, orthopnoæ, pulmonum frigiditatibus, fluxionibus, & doloribus subuenit. Stomachi calorem valde fouet, auget, atque roborat, & iccirco eius cruditatibus, ac flatibus à diminuto calore excitatis, præsentaneum est auxilium. Meseraicarum vero à iecore, ac liene venarum obstructions aufert, regium; morbum curat. Interceptam sæpe urinam prouocat, calculos; valenter frangit, & ipsos à renibus abstergit, atque per urinam expellit. Uterum magis, quàm cætera membra respicit, atque omnibus eius à frigiditate abortis malis præstantissime succurrit; Menses cit, partus, secundas; educit, præfocationibus, & flatibus tuto medetur. Et quod non minus a multis desiderari, atque expeti solet, fœminam iisdem ex causis effectam sterilem, fœcundam reddit. Cum; tam eximiæ balsami dotes existant, ab antiquis etiam præclarissimis medicis olim memoriæ traditæ, mirum non est tantope

re Romanis Imperatoribus Vespasianis curam eam arborem extitisse, eiusq; causa ab ipsis cum Iudæis aliquando dimicatum fuisse. Maximum usum in medicina habuisse succum, fructus, æ ligna apud omnes liquido constat. Perficit enim multorum antidotorum compositiones, præsertimq; Theriacam, atque Mithridaticum, quæ a nostris, eo sublato, non sine artis dedecore parantur. Cum hæc aliquando hic inueniri posse ignorent, audacissimeq; oblatum sæpe ipsis huius arboris verum succum, fructus & ligna, vera esse negent. Non possum igitur non multum præsentem balsami calamitatem cum huiusce temporis medicis dolere; cum & si in multa Italia loca ex Aegypto, ac Syria huiusce plantæ succus, fructus, lignaq; nunc verè comportentur, hæc tamen agnoscere nostri medici renuant. quinimo plerique affirmant hoc tempore veram balsami plantam nusquam gentium inueniri, minimeq; eius succum, fructus, & virgas (quæ opobalsamum, carpobalsamum, & xilobalsamum Græci appellant) ad nos veras comportari. Atque horum alij asserunt fieri quidem non posse, ut veri opobalsami satis, cuius quantitas non pauca sæpe in his locis circumfertur, inueniatur, cum Aegyptus, ac Syria balsami plantis omnium consensu nunc careant. quando etiam præscis sæculis ex tota Aegypto multis iisdem plantis referta, modicum quippiam illiusce liquoris haberetur. Alij ex Felici Arabia huc illum delatum scientes, syncerum esse opobalsamum negant, asserentes solum Aegyptum, ac Syriam illum olim habuisse, neque alibi inuentum plantarum scriptores prodidisse. Hisq; rationibus persuasum est eis, syncerum opobalsamum his temporibus non reperiri, quod si aliquando sibi à quibusdam ex Aegypto, uel Syria uenientibus offeratur, eos irridentes, negant uerum esse, atque à se reiiciunt, & in parandis Theriaca, Mithridatio, & alijs nobilissimis compositis, eo haudquaquam uti uolunt. Quod ego cum mea quidem sententia pessime, ac non sine artis magno dedecore ab ijs factum iudicauerim, cumque ad nos legiti-

mum succum arboris, quæ à priscis herbarijs balsamus appellata est, ligna atque fructus ex pluribus locis asportari certò sciam, non potui non summopere istorum ignorantiam, ac errorem summum admirari, & huius eos erroris adductis rationibus redarguere, cum præsertim medicos omnes Aegyptios, Arabes, & Syrios eundem succum, fructusq; eosdem, atque eadem ligna uno omnium consensu, citra ullam contradictionem, vel hæsitationem in componenda Theriaca, Mithridatio, alyisque nobilibus antidotis, commendare, atque arripere cognouerim; qui aliù nunquam fuisse opobalsamum, neque alios fructus, aut alia ligna ad medicinæ usum recepta, atque apud illos usitata affirmant. An verò quis Aegyptiis, Syris, & Arabibus in corundem medicamentorum cognitione, usu, & experientia præferendos contendet Italos nostros? qui neque locum, in quo arbusculum vixerit, neque alibi illum viuere inspexerint? an potius illis credendum erit, qui in eodem loco cum ista planta multos annos vixere, & illam sæpe sæpius tum viderunt, tum sedulo obseruarunt? Quando etiam primi Balsam plantam eam nominarint. Quo nomine alij omnes & Græci & Latini libentissime usi sunt. Cum igitur illi Italici, cæterisq; omnibus nationibus in huiusce plantæ, succi, fructuum, & virgarum cognitione iure præferantur, atque hæc vera ab ipsis credantur; & pro legitimis, ac veris ad omnia componenda medicamenta utantur, succumq; ex Aegypto, vel Syria huc aduectum, nobisq; interdum oblatum, uerum opobalsamum esse affirmant: Cur & nos iisdem uti, atque in medicinæ usum eadem recipere recusemus, potius quam aliud pro ipsis ad componenda medicamenta substituere? Hincque multi mirari non debent, si Theriaca, Mithridatiumq; huiusce temporis antiquam amplius illam præstantiam, ac nobilitatem non retineant, neque eximia illa uires à seniore Andromacho decantata conferuentur.

Hac fidens estu per rura vagabere Cæsar

In Lybico quamuis progrediare solo.

Quis enim medicorum erit, qui à viperis, Aegyptijsq; cum aspidibus, tum scorpionibus, vel ab alijs huiusmodi serpentibus demorsos sola Theriaca, vel Mithridatio curare hac atate confidat? vel horum spe aconitum, vel napellam, uel toxicum innoxie assumere audeat? Unde est, quod Theriaca vel à nostris omni cura, ac diligentia confecta magnis illis careat omnino dotibus? Nisi quia antidotus hæc multa desiderat ingredientia, quibus antiquis illis temporibus parabatur. Inter quæ principem sanè locum obtinent opobalsamum, carpobalsamum, atque xilobalsamum, quorum loco nostri pharmacopola alia medicamenta substituunt. Quamobrem multi Aegyptiacam Theriacam longe præstantiorem prædicant, quod vera, ac recentia nuper dicta medicamenta in eius compositione recipiantur. Id igitur ego, cum in Aegypto aliquot annos medicinae causa moratus, animaduertissem verèq; cognouissem, vera illa medicamenta ad nos ex ijs locis non raro asportari, quæ à nostris non sine componendorum medicamentorū ingenti iactura ab usu medicinae reijciuntur, falsaq; uel adulterata esse dicuntur, Decreui ueritatis cognoscendæ studio, de balsami planta, succo, fructibus, & uirgis, quæ sunt ad medicinae usum à ueteribus medicis litteris tradita, atq; nunc apud nostros ferè obsoleta, librum olim in Aegypto conscriptum, quo omnium istorum cognitio comprehenditur, uobis Illustrissimis, ac Sapientissimis uiris legendum ac spectandum dicare; Ex quo, balsami ueritate perspecta ac cognita, operam detis, ut hæc præclara medicamenta; uestra omnium opera, ac auctoritate ab omnibus medicinae amatoribus dignoscantur, atque in pristinum medicinae usum reuocentur: Anno salutis humanæ.

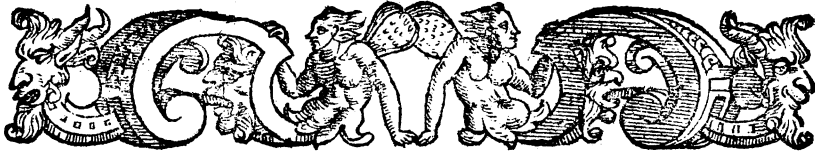
M. D. XCII.

R PRO-

PROSPER ALPINVS LECTORI.

MULTOS ab hinc annos in Aegypto medicinae causa moratus, nonnullos libros de illiusce gentis tum vsitata medicina, tum plantis conscripseram; praesertimq; de balsamo dialogum, ex quo arboris, succi, fructuum, virgarumq; veritas haecenus plerisque medicis, & pharmacopolis obscura, cognosceretur, claraq; elucesceret. Quos omnes sanè libros simul in lucem prodere cogitabam. At hortatu quorundam amicorum, qui me aliorum librorum editionem non ita breui tempore publicaturum putarent, sententiam mutavi, maximeq; nonnullis doctissimis pharmacopolis obnixè suadentibus, qui Theriacam, Mithridatiumq; nunc paraturi, ab Excellentissimo huius inclytae urbis medicorum Collegio veri opobalsami, carpo balsami, & xilobalsami veritatem, & historiam agnosci exoptant, ut his ad praedicta paranda medicamenta, atq; ad alia libere uti possent. Non immeritò Theriacam Mithridatiumq; his ablatiis ab antiqua sua excellentia, non parum deficere dubitantes. Ne itaque istorum desiderio me obsequi nolle uidear, libellum hunc prius emittere non sum veritus. Hancq; huius celeris editionis causam Canxi de lector ueram esse putato. Interim libros alios de medicina Aegyptiorum uocatos (si modo hunc meum libellum medicinae studiosis aliquo pacto arrisissè intellexero) propediem in lucem uenturos expectabis. Tuq; etiam quo animo ego balsami disputationem hanc, ueritatis tantum agnoscendae studio, atque iuuandi desiderio sum prosecutus, eodem legendam accipies. Vale.

PROSPERI
ALPINI
DE BALSAMO DIALOGVS.

DE BALSAMI PLANTÆ, SVCCO,
fructibus, & virgis esse loquendum. Cap. 1.

ABDELLA Medicus Aegyptius, ABDACHIM,
Hebreus, & ALPINVS Italus.

VEM ego nunc hominem conspicio per hoc viridarium el Mattharia gressus mouentem? is certe meis oculis Abdachim Medicus videtur, vir honestissimis moribus (quamuis Hebreus) præditus, mihi que multum familiaris: eum igitur conueniam, & salutabo. Salue Abdachim, Quàm diluculò hoc viridarium es ingressus; Quid tibi vero negotij est, vt tam summo mane huc te recipias. ABDACH. Te nunc huc conuenisse, valde lætor, quando iam diu te exoptauerim videre, ac tecum colloqui, Tibi optata hæc sit dies, Ego vt viridarij huius amœnitate, suauissimoque florum cassiarum odore, auraque matutina frigidiuscula me aliquantulum recrearem, huc accesseram. ABDEL. Cur vero viridarij istius plantas vndique obseruas, neque te humi stratum sub ficus huius Aegyptiæ latissimis ramis conspicio, ut quietius ita tum animum, tum etiam corpus recreares. ABDACH.

R 2 Oculos

DE BALSAMO

Oculos hinc inde dimouebam, si aliquam balsami plantam viuentem potuiffem inspiceret, cuius odore eximio olfactu animales spiritus delectassem, quas custodum negligentia exaruisse comperi, quod fatis ægre patior, plurimumque me tædet hoc viridarium illis nunc carere plantis, multumque ornamenti hac de causa hic deesse videtur. ABDEL. Ne te ob id excrucies, quandoquidem sæpe aliàs aliunde asportatæ, atque hic insertæ plantæ perierint, quæ nunc fortasse, alijs adhuc iussu præfecti aduectis, citò renouabuntur, vt sæpe aliàs factum est. Sed quem video ad nos venientem? An Alpinus Veneti Consulis Medicus? ABDACH. Ipse est, cui nos obuiam ire honestum est, quod humanus hic sanè vir est, atque affabilis. ABDEL. Quid istud est Alpine, quod nos te hic nunc offendimus? tuus aduentus pluribus de causis est nobis iucundissimus. ALPIN. Viridarium hoc spectandi gratia huc me contuli, vobisque pro vestra erga me humanitate, plurimum debeo, neque parum gaudeo, quod ambos vos hic offenderim, iam diu enim uos videre desiderabam, nec immeritò, cum vos pluribus nominibus tantopere obseruem, Neque est quod vestram ego nunc in arte medica doctrinam coram extollam, neque quantum à vobis in ea profecerim, vel didicerim: ABDEL. Bonus es cum hæc existimas, vtcumque res se habeat, à te amari nos summopere expetimus. ALPIN. Gratias habeo, sed timèo ne importuno meo aduentu iam cæptos vestros sermones inturbem: eorum tamen, & vestræ iucundissimæ consuetudinis si fieri particeps mihi liceret, mirum in modum meus hic aduentus mihi uoluptati foret. ABDEL. Gratissimum nobis erit, nunc tecum vir doctissime colloqui, à quo pro tua doctrina plurimum nostros sermones claritatis recepturos sperabimus. ALPIN. Vobis gratiam habeo. Quid istud autem est, de quo sermonem institueratis. ABDACH. De balsami planta, quam in hoc viridario aruisse comperi, inter nos commentabamur, Cuius iacturam mihi ægre ferenti Abdella noster in plantarum materia exercitatissimus, animū restituit, multas è Mecha olim etiam pluries delatas huc, insitasque fuisse, & planè reuixisse narrans, atque etiam hoc modo sæpe balsami plantas renouatas fuisse, ut sperandum sit, nunc etiam præfecti Aegypti iussu, vbi ad illius aures harum iactura aliquando peruenerit, denuo instaurari posse. ALPIN. Quid audio? illas plantas huc aliunde fuisse asportatas, eo-

que modo perpetuò instauratas? quasi Aegyptus illis proprium solum non fuerit. non in sermonem inanem spero me nunc incidisse, de balsamo incæptum: de quo non pauca uobiscum loquiam diu desideravi, quæ si vobis nunc grata fore putarem, libenter proponerem. ABDEL. Gratam nobis rem facies si hac de re disputationem aliquam promoueris: ex qua plurimum emolumentum pro tua doctrina, atque humanitate nos esse consecuturos speramus, proinde quicquid est, quod à nobis scire velis, nunc in medium profer. ALPIN. Multum vobis pro hac re debeo, verumque Aegyptiorum sapientiam & humanitatem agnosco. Verum ne longius verbis rem producam, de balsami planta; succo, fructibus, lignis nunc uobiscum disputare desidero, quando ego hæcenus scriptorum uarietate anceps, ac dubius fuerim. ABDACH. Neminem Aegyptiorum, uel Arabum esse nunc arbitror nostro Abdella in re plantaria magis uersatum: pluribus iisdem plantis ab eo cum hic, tum alibi inspectis, ac omni studio obseruatis, sed ut de hac re clarius differamus, in capita redigere te oportet, de quibus sit sigillatim disserendum. Quare istæc omnia nunc in medium profer. ALPIN. Dicendum à uobis primo censeo, an balsami planta hoc tempore alicubi uiuat, quando in hoc uiridario, in quò hæcenus à præcis illis temporibus usque adhuc uixit, planè exaruerit; atque non minus, an ab ea collectus succus, fructus, lignaque ad nos perferantur, uel potius una cum arbore cuncta perierint. Hæc in primis à uobis enarrari mihi cupio, quibus cognitis sigillatim de singulis agemus.

An balsami planta, eiusq; succus, fructus ac uirga nunc reperiuntur, & in quibus locis proueniant.

Cap. 11.

A B D E L L A.

VAMPLVRES balsami arbores in multis Arabiæ locis nunc uiuere, quarum succus, fructus, ac uirgæ huc ad nos à multis asportantur, certissimum est. Neque id Aegyptios, Syros, Turcas, & aliarum nationum homines multos, Arabiæ loca peragrantes latet, quinimmo om-

D E B A L S A M O

nes annis singulis Meham, & Medinam primarias Arabiae foelicis vrbes, peregrinationis gratia adeuntes, quantus in illis locis sit ex arbore balsami prouentus, planè fateri possunt. Nam Meham hinc euntibus, & ad uillam quandam Bedrunia ab his vocatam, quæ distat ab urbe Cayri spacio dierum quindecim, accedentibus, mons pergrâdis, arenosus propè eam villam positus continuò conspicitur, balsami innumeris arbusculis referus, quas ibi Mahe metis miraculo ortas nostrorum multis suatum est; Sed utcumque ibi natæ fuerint, nobis id sufficiet, omnes ea loca quotannis peragrantes, innumeras ibi uiuere comperisse; idque à quamplurimis huiusce urbis incolis, qui olim, & proximo etiam elapso anno ea loca peragrarunt, audire, atque uerum esse scire poteris. Multis quoque rationibus hæc ueritas tibi à me persuaderi posset, sed si huius uiridarij balsamis olim multis referissimi terram aliquando olfeceris, balsami etiam nunc suauissimum odorem redolere senties, bisque, vel ter tantum, Sol suum peragravit orbem, postquam hæc plantæ custodum negligentia periit. At quid taces Abdachim, quem millies hic te illas inspexisse certo scio? vel cur me Italo Medico incredulo ueritatem hanc suadentem minimè adiuuas? ABDACH. Quid? An hunc nostrum sodalem medicum, multos annos hic moratum, plantarumque omnium studiosam, hanc ueritatem ignorasse dubitas? Ego certè balsami plantas innumeras diuersis temporibus ex Arabia aduectas, hicque insitas uixisse, certo scio, quas multi etiam alij Cayri incolæ inspexerunt. ALPINVS. Nephast esse, ac inurbanum putarim, tantorum medicorum testimonio non moueri, qui præter herbarum peritiam, in qua illustres apud plerosque Aegyptios habiti sunt, una cum balsamo in eadem terra nati, uixerunt. Sed, ut ingenuè fatear, quamquam ego cum uiris in medicina clarissimis planè sentiam, huiusque rei ueritatem omnino cognoscam, tamen hæc ueritas non adè usquequaque mihi satisfacit, ut possim alijs permultis Italiae, aliorumque Europæ locorum medicis, atque pharmacopolis incredulis hoc, ut cuperem, persuadere, qui absolute affirmant, balsami plantam nullibi hoc tempore reperiri, eamque planè periisse, ex quo succum, fructus, & uirgas hinc in Italiam asportatas falsas etiam esse statuunt. Atque præcis sæculis, cum balsamum tantum in Aegypto & Iudæa uixisse Dioscorides ac alij prodiderint, quibus in locis

nunc

nunc eam plantam cum amplius uiuere nemo referat, planè omnibus in locis perijsse colligunt. Quam sententiam ipsi periuicacissimè defendunt, neque omnino carere uidentur argumentis, quibus proprium errorem tueantur. ABDEL. Quomodo quæso istud esse potest? tantos ne medicos, doctissimosq; herbarum professores ita obcæcatos esse, qui non uiderint, neque cognouerint, balsami plantas neutiquam in suo natiuo solo perijsse? Quod autem Aegyptium, ac Iudaicum falso Dioscorides, atque alij crediderint, ex me paulo post cognosces. Neque optimi illi sunt philosophi, qui ita facile vegetabilium species, quæ iuxta philosophorum placita perpetuè existunt, tolli omnino posse, putent: Cælo etenim nullis causis ad generationem facientibus nunc destituto, terraque ac cæteris alijs elementis eodem modo nunc, ut olim, se habentibus, cur terram eandem nunc ferre plantas, ut olim faciebat, non posse dicemus? Graue tibi non sit, quæso, illos, qui balsamum perijsse affirmant, mihi referre, & quibus etiam rationibus in tam falsam opinionem uenerint, explicare. ALPIN. Parum interesse arbitror, te hosce homines nominatim cognoscere, sed ipsorum potius rationes audire, quibus negant hoc tempore balsami arbores, atque ipsarum succum, fructus, & virgas apud nos inueniri; id uero inceptæ disputationi sat erit. Horum siquidem non pauci existunt, qui non modo ad nos in Italiam prædicta uera comportari negent, sed arbores quoque, è quibus illa colliguntur, prorsus perijsse prædicent. Quam sententiam ualde auxere Amatus Lusitanus Medicus in alijs non spernendus, & Nicolaus Monardus Hispanus, qui Syriacum atque Aegyptiacum balsamum perijsse affirmantes, aliud genus balsami in Occidentalibus Indijs nasci, prodiderunt: Balsamumque à Dioscoride, Theophrasto, Plinio, ac a multis alijs herbarum antiquis scriptoribus celebratum, ac descriptum, eò affirmant perijsse, quod prædictorum antiquorum scriptorum testimonio constet, olim duobus tantum Iudeæ uiridarijs concessum fuisse, ut inter ceteros Plin. & Theoph. testantur, postea uero quam Iudea à Ptolæmo primo Rege Aegypti, ac à Vespasiano deuastata est, balsamum in vallem Hiericum appellatam transplantatum fuisse, ibique uixisse Iustino, Strabone, Solinoque Polythore id affirmantibus, statuunt. Et ab Artaxerse Persarum rege primo, ac mox à Romanis Adriano Cæsare rursus tota ea regione bello euersa, prorsus balsami plantam perijsse. Tandemque

D E B A L S A M O

in Aegypto paucas hoc in uiridario adseruatas vixisse. Quo in loco non tantum priscis saeculis balsamum vixit, sed multo etiam postea, quasi ad haec vsque tempora plantam hanc hic conseruatam fuisse asserunt. Nunc uero, à multis, qui hoc tempore Aegyptum peragrarunt, hic quoque demum eam aruisse, confirmatur. Qua hic extincta, cum Dioscorides, alijque in Iudea tantum, & Aegypto balsamum uixisse prodiderint, cui dubium erit, nusquam gentium eam amplius inueniri posse? Ex quo succum, fructus, uirgas, pro uero opobalsamo, carpobalsamo, & xilobalsamo, ab Aegypto, uel Syria in Italiam asportata, uera esse quo pacto affirmabimus. Meritò igitur haec omnia falsa nos affirmasse uidemur. Hincque tanta incredulitas, ac pertinacia inuasit eorum animos, ut potius in erroribus perseuerare, ueraque sibiipsis oblata reijcere, quam opinionem mutare uelint. **ABDEL.** Vix me continere potui, quin susceptum tuum sermonem interromperem, usque adeo animum aduersus illos concitasti meum, nullis rationibus, sed meris nugis balsami omnes plantas perijsse, opobalsamumque etiam, carpobalsamum, & xilobalsamum apud nos inuentum falsum esse asserentes, ut tanta illorum impudentia excitus, quasi quid loquar nesciam: ac ne differam illis respondere, dico, ac edico tibi, balsami frutices neque etiam in Aegypto plane perijsse, dici posse, quando saepe iussu praefecti Cayri, quem Besa appellat, planta multae ex foelici Arabia delatae in isto uiridario inferantur. Et nunc uix tertius agitur annus, cum Messinoris per id temporis Aegypti praefecti iussu, quadraginta è Mecha aduectae, hic insertae fuerunt; quae tamen cum per annum uixerint, rursus custodum negligentia periire; quae facile etiam denuo renouari possunt. In Arabia uero multis locis innumeræ propemodum magno cum illius gentis lucro, aluntur: neque satis diu est, quod apud Arabes utilitas, & lucrum hoc cognoscitur; etenim opobalsami quantitas multa in Orientis loca comportatur, quibus in locis eum succum in summo pretio esse, multi ex Arabibus, nunc Cayrum habitantibus, narrant. Cuius succi lucro ab ijs cognito omnes certatim multos balsami frutices ex arenosis, montuosisque locis in morbida uiridaria transferre conantur. Quamobrem ibi innumera pulcherrima balsameta cernuntur. Lege tamen ijs populis interdictum est, ne praeter fiscum quis eam plantam ferere queat; neque succum, uel flores, uel ramulos, uel fructus sine publi-

eo mandato quis capiat. Idemque ibi de balsami arboribus, atque hic de cassijs solutiuis accidit. Solet etenim hic alicui cassiarum negotium locari, & ideo non licet quemquam cassiam ex arbore capere, vendere, emere, aut emptam aliquo deferre. Quod itidem de balsamo in Arabia locis obseruari, ex Arabum relatione planè constat. At quid illi Aegyptiarum ac Arabicarum plantarum ignari herbarij dicēt, duobus ne tantum locis, quippè Aegypto ac Syriae balsamum olim (Dioscoride, Theophrasto. Plinio, Iustinoque id docentibus) concessum fuisse? quasi aliorum antiquorum scriptorum testimonio non constet, in pluribus alijs etiam locis olim huiusmodi plantam vixisse: nonne Diodorus Siculus 2. historiarum libro, in quadam Valle Arabiae balsamum nasci, & non alibi memoriae prodidit? Constantinus vero in lib. de gradib. ait, nasci in India; & Ioseph etiam in lib. 8. de antiq. Iudaicis, Saba Regnam balsami plantam ex Arabia in Iudeam tulisse, Salomonique eam dono dedisse, ex qua ibi aliae postea plantae propagatae fuere: & Strabo in lib. suae Geograph. 16. hæc scripsit: His proxima est foelicissima Sabeorum terra, quæ maxima natio est. Apud hos thus & myrrha, & cinnamomum nascitur, in ora etiam balsamum, & alia quædam herbula valde odorata: Necnon & Pausanias idem in lib. 9. his verbis confirmauit, dicens: De viperis vero ijs, quæ in Arabia inter balsami arbores versantur, diuersum quidem accepi. Id huiusmodi est. Sunt balsami arbores ex, quæ mirthi stirpis magnitudine. Folia illis, qualia herbae amaræ. Theophrastus vero in Asia etiam nasci prodidit. Incolæ quoque Basiliani montis Libani, olim Alexi Græcis imperantē, in quodam loco illius montis Solis ortui exposito balsami plantas non paucas, è quibus tantum opobalsami suscipiebatur, quantum in Aegypto hic colligi consuetum fuerat, diu vixisse narrant. Ex quibus certe sciri potest, olim non solum Aegyptum ac Iudeam, sed etiam foelicè Arabiā, & alia loca balsamū aluisse atq; habuisse. Quæ veritas etiam ex ipsomet Dioscoride confirmari videtur, scribentē, carpo balsamū, id est balsami fructus suo tēpore adulterari seminibus hyperici similibus, ex Petra oppido delatis. ex quo certo colligitur balsami plantam alibi quàm in Aegypto viuere, atque semina producere. Præterea verum quoque hoc esse ex me audies, non in Aegyptum ex Iudea, vt aliqui somniarunt, ipsum venisse, sed ex foelici Arabia semper fuisse delatum: Aegyptiumque solum ve-

D B B A L S A M O

futi neque Iudaicum, nunquam proprium, ac natium ei fuisse, in his locis balsamum perpetuò peregrinam plantam extitisse haud leue inditium est, eam ubique viridaria tantum aluisse, in ipsisque tantum vixisse, ut Theophrastus, Plinius, Strabo, ac Solinus meminerunt. Plinius enim hoc hysce verbis significauit, dicens: Sed omnibus odoribus præfertur balsamum uni terræ Iudææ concessum quondam duobus tantum in hortis, vtroque regio, altero iugerum viginti non amplius, altero pauciorum. Theophrastus vero hæc dixit: Balsamum in Valle Syriæ prouenit. Eius arbuta duo tantum affirmant, alterum viginti iugerum, alterum multo minus: & Strabo de balsamo vallis Hierici, hæc etiam memoriæ tradidit: Vbi & regia est, & balsami viridarium, quæ arbor aromatica est, & fruticosa, Cytiso & Terebintho per similes. Quid? nonne omnes obseruant plantas peregrinas in viridarijs tantum ali, ac custodiri, quædam verò ex patrijs tametsi etiam in viridarijs aliquando seruentur, nihilominus multa alia loca inculta, syluestriaque ipsidem sponte natis non carere obseruantur? At peregrina in viridarijs tantum magno studio, ac diligentia aluntur & conseruantur; quod in incultis, syluestribusque locis sponte nasci, nequam conspici solent. Hic vero balsami plantam perpetuò aduenam, vel peregrinam fuisse, & perpetuò ex Fœlicis Arabiæ locis aduectam, plures vnà nobiscum Cayrum nunc habitantes certa fide confirmare poterunt, qui omnes, plantas balsami, quas hactenus hoc habuit viridarium, exinde conportatas fuisse varijs temporibus obseruarunt. Multoque labore, ac custodum diligentia vixisse, facileque ex leuissima etiam causa aruisse, quibus arefactis alias rursus ab illis locis extractas, hic infertas renouatasque; & hoc modo alternatis vicibus balsamum in hoc viridario hactenus conseruatum fuisse. Nemo plantas tanto labore ac diligentia in viridarijs adseruatas patrias dicet, quando patriæ ubique sponte nascantur, crescant, ac nullo labore in proprijs locis uiuant. Ex quibus nos planè certi esse debemus, balsamum nunquam Aegyptijs ac Syris patrium fuisse, cum in viridarijs ibi multa diligentia, ac cura semper fuerit custoditum: quod tamen de Arabia Fœlici, cum balsamum ibi perpetuò uiuat, minimè uidetur dicendum, nullibi etenim nunc; quòd sciam, huiusmodi planta, nisi Fœlici tantum Arabiæ concessa, reperitur. Quam regionem Diodori Siculi, Strabonis, Pausaniæque testimonio,

vt nuper dictum est, constat balsami olim feracem fuisse, quæ eodem modo etiam nunc innumeras eius plantas sponte natas alit. Quam balsami fertilitatem omnes Aegyptij, atque aliarum nationum homines annis singulis Mecham Foelicis Arabiae urbem ad euntes, ueram planè esse confirmant. Copiamque ibi opobalsami insignem annis singulis colligi, fructuumque non minus, & uirgarum (cum balsami frutices sæpe quotannis putent) quæ ad uarias orbis partes uendenda ab his demandatur. ABDACH. At istæc uera esse concedentes, dicent, quam pro balsamo tu, atque nostri Foelicem Arabiam nunc alere inquitunt, non esse balsamum, sed aliam plantam. ALPIN. Notæ huius plantæ ab antiquis scriptoribus descriptæ ac memoriæ traditæ, istud recte docere poterunt. Nam omnes conuenisse uidentur, (ut ex te spero me magis distincte cogniturum) balsami plantam fruticem esse, non admodum magnum, folijs rutæ proximis, perpetuò virentibus, atque ex stipitis cortice scarificato liquorem in primis album oleo similem, eximio, acutoque odore præditum, manare. ABDACH. Millies tecum Abdella fruticem hunc ex Alpino descriptum me inspexisse in hoc viridario scio. Verum qui huiusce plantæ notas quærit, quibus nam hominibus magis credere debëbit, Italis ne, an nobis Aegyptijs, qui vnà cum balsamo in hac ciuitate hæctenus uiximus, eamque arborem sæpius in hoc viridario inspeximus? Nemo certe ita fatuus erit, qui hac de re uobis, quàm nobis libentius credere, ac fidere maluerit. Hanc uerò plantam pro uerâ arbore, quæ ab antiquis balsamus appellata est, & in posterum memoriæ prodita, nostri omnes Arabes hucusque constantissime habuerunt, Aliamque pro balsamo ab alijs monstratam nemo nostrum uisum offendit, uel uidit, uel aliquem uidisse unquam audiuit. His addo nomen huiusce plantæ, quod est Balesan à nostris ei fuisse impositum, à quo & Græci b littera carentes, in u, mutata, βαλσαμον dixere, atque ab ipsis Latini Balsamum. Cur igitur Italis magis, quàm nostratibus de hac planta credendum erit quando à nostris & Itali, & Græci, uel nomen ipsius plantæ acceptum, didicerint. Quapropter Balsami cognitionem à Dioscoride, Theophrasto, atque ab alijs antiquis scriptoribus minimè petendam iudico, sed ab Aegyptijs & Arabibus, qui loca, in quibus balsami plantæ omnium consensu olim uixerunt, habitauerunt. Si Aegyptij Arabes, Syri, atque alii om-

D E B A L S A M O

nes Arabica lingua utentes medici citra ullam difficultatem talem fruticem nunc in Fœlicis Arabiæ locis cultis, atque incultis, domesticis, atque syluestribus nascentem, tanquam verum balsamum recipiunt, eodemque tum succo; tum fructibus, tum uirgis, pro uero opobalsamo, carpobalsamo, & xilobalsamo, nemine ipsorum hesitante, ad componenda medicamenta, utuntur: Cur Itali etiam, atque alij aliarum nationum medici ab illis, qui magis quam nostri sunt in ea cognitione, eoque usu, exercitati, ac docti, idem facere recusant? Certe indignum facinus est, uos hanc ueritatem non fateri, sed potius, quo minus à multis ea dignoscatur, operam dare. **A L P I N.** Hæc doctissime à uobis prodita fuisse arbitror, ueruntamen quoniam cum medicis, pharmaco-
 polisque incredulis disputatio agitur, quæso si quid aliud apud uos utique sit, quod hanc ueritatem ad huc etiam illustrare possit, ne uos me istud quoque docere, pigeat, ut postea quam ego in patriam, Deo concedente, rediero, facilius id incredulis illis hominibus possim suadere. **A B D E L.** Cum anno à Beatissime Virginis partu M. D. LXXV. Petro Michaeli uiro Clarissimo, pro Serenissima Veneta Republica consulatum hic agente, Eunuchus Messir dictus, Aegypti Præfectus, Cayri ciuitatis huius quæpiam loca inuiseret, huncque præsertim locum el Mattharia nuncupatum deuotionis gratia (quando hanc in proximam domunculam olim Beatissimam Virginem cum puero filio Herodis iram fugiendo se recepisse, multosque annos in ea mansisse omnes Aegyptij opinentur, atque ob id hunc locum in summa habeant ueneratione) singulis hebdomadis die Veneris, sacrum, uenerandumque hunc locum uisitans, uiridarium hoc proxime positum aliquando animi gratia ingressus, uidit omnes balsami plantas custodum negligentia aruisse; qua re commotus, ut è Mecha quadraginta plantæ afferrentur curauit, eamque operam cuidam militum, ac peregrinorum duci, Mecham singulis annis deuotionis gratia proficiscentium, Haly Bei nomine locauit; qui mihi admodum domesticus; atque familiaris fuerat, eumque sæpe ex renum calculo pessime ægrotaantem inuiseram, ac curaueram; plantasque illas quadraginta præcisissimis ramis detulit, quæ in consueto huius uiridarij loco insertæ fuerunt, dumque fererentur, ego unà cum Paulo Mariano eo tempore pro Gallorum Rege Consule medicine quoque causâ mihi familiari, atque cum multis etiam

Cayrinis

Cayrinis medicis in re plantaria valde exercitatis interfui . Ex ipso autem Haly Bei Cayrum reuerso veri opobalsami binas vntias dono habui, atque ab alio, qui post hunc illud iter confecerat vntias tres . Horrem Bei alius Carauanæ peregrinorum dux meus amicissimus, cuius in domo sæpe tum ipsius, tum aliorum causa medicinam feceram, peregre anno M. D. LXXX. Mecham profectus, atque sic à me rogatus, attulit multa semina, & ramulos eximium odorem spirantes, atque multum opobalsami à Seriph Mechæ partim acceptum, cuius modicam portionem dono dedit Francisco Priolo, tunc temporis Cayri pro Veneta Natione Consule Clarissimo, & partim ab ijs, quibus balsami negotium locatum est, emptum . Postmodum Scander quidam & ipse dux militum, Medinam Fœlicis Arabiæ urbem pro prætore à Bassa missus, mihi non minus quàm alij, medicinæ causa familiaris, atque etiam quia ex Insula Zacintho à Segurorum familia ortum duxerat, balsami recentes ramos, fructus, ac succum misit, ac per literas sua manu scriptas, significauit proprijs manibus ibi ea collegisse, quæ omnia apud me adhuc asseruantur . Omnes prædicti nobiles Turcæ uno ore affirmant, propè Mecham & Medinam, in montibus, planis, cultis, atque incultis locis innumeras balsami plantas sponte natas spectari . plurimasque etiam in arenosis, sterilibusque locis, quæ tamen vel nihil, vel minimum succi producebant . Multa tamen semina ferunt, quorum multa copia ad nos quoque vendenda mittitur . Quales sunt in monte arenoso apud Bedruniam Villam posito . Nihil hæ, atque aliæ in arenosis, sterilibusque locis viuentes opobalsami ferunt, ideo incolæ eas excerpunt, atque pingui in solo inferunt, fœcundissimasque reddere student . Addunt, apud omnes Arabes veterum memorijs constare, passim in pluribus Fœlicis Arabiæ locis innumeras sponte nascentes, atque crescentes balsami plantas perpetuò vixisse, nunquamque illa loca ijs caruisse . Non multum temporis tamen esse, ex quo plurimi eas colere lucri causa cæperunt, cum scilicet opobalsami facultas ac vires ad quam plurimas Orientis regiones concefferint . Narrant adhuc ijdem omnes Arabes, vti balsami succo, fructibus, ac virgis ad componenda ipsorum omnia medicamenta, atque ad alios medicinæ usus, quæ eadem planè existunt, quibus Aegyptij Syri ad usum nunc recipiunt, quæque à uobis uaria in Europæ loca hinc aduecta, negliguntur, atque reijciuntur, falsaque eorum multi

D E B A L S A M O

multi (te auctore) pertinaciter, ac inutiliter esse disputant . AL-
 PIN. Ex his, quę te uera dixisse arbitror, me non parum pudet,
 quod cum illis tot annos in tanto errore permanerim . quem ex
 te nunc probè cognouisse fateor . Cupio igitur plantam hanc suis
 notis à te quoque describi, in quam attollatur magnitudinem, qua
 libusque floribus, & fructibus obseruata a uobis sit, quo pacto que
 etiam ab ea planta opobalsamum distillet, sponte ne, an, ut multi
 dixerunt, arte potius elicatum . ABDACH. Hic nullas, quas ego
 uiderim crescere, flores, uel semina tulisse unquam spectare po-
 tui, etsi succus interim paucus à cortice stipitis scarificato aliquan-
 do distillauerit. Verum hac de re Abdellam audiamus, qui hæc ex-
 ploratus, & reliqua docebit . Interimque dum loquimur, man-
 des uelim mancipio tuo, ut nobis hic è domo huiusce plantę icho-
 nem, quę apud te est, deferat, ut Alpinus noster ueram Balsami
 Ichonem uideat . ABDEL. Recte mones, libenterque faciam.
 ALPIN. Ego uero utrique uestrum multas hac de causa gra-
 tias referam. Mihi que istuc acceptissimum semper erit.

*Planta, quę ab antiquis Arabia medicis Balesan, à Græcis
 βαλσαμον, & à Latinis Balsamum uocabatur, fructuum,
 succiq; descriptio. Cap. III.*

A B D E L L A.

BALSAMVM arbusculum est, quod crescit ad alti-
 tudinem hanc; uel ligustri, uel cytisi, folia paucissi-
 ma gerens rutę proxima, non tamen iis candidiora,
 ut Diosc. docuerat, sed potius colore uiridi subalbido,
 perpetuòque uirentia . Eius lignum gummosum lenęque appa-
 ret, colore exterius subrubro, cuius ramuli eodem colore conspi-
 cui sunt longi, recti, graciles, paucis foliis inordinatim referti, fo-
 liaque simul terna, aut quina, aut septena alę adnata, aliquo pa-
 cto etiam lenthisci foliorum æmula . sunt ramuli odorati gummo-
 si, digitisque contrectati eis tenaciter adherentes . Flores fert par-
 uos, albos, acacię proximos, ternos singulis alis appensos, quasi
 in umbellę forma, summe odoratos, à quibus semina promanant,
 flaua, folliculis nigris subrubescens contenta, ualde odorata,
 intusque

intusque humorem flauum melli per similem habentia, sapore sub-amaro, parumque acri linguam ferientia, opobalsamumque redolentia, Terebinthi fructuum figuræ, & magnitudinis æmula, extrema aculeata, & medium crassum obtinentia. Cui descriptioni maxime quadrare uidetur illa, quæ fuit à Constantino Aphricano tradita, quæ his uerbis apud ipsum in libro de grad. legitur. Balsamus est arbor in India crescens, salies super terram mensura unius brachij, uel parum plus. Cuius rami rubeo viridique colore perfusi quasi rami thymali tenues sunt, & colorem viridem habentes. Faciuntque in capite quasi gemmas, paruaque, grana in modum piperis producentes. Ex fissuris ramorum huius arboris, egreditur quidam liquor in canicularibus diebus, sicut lac ex thymalo. Opobalsamum mensibus, Iunio, Iulio, Augusto, partim sponte, & partim stipite ferro scarificato, distillat, in vitreaque vascula recipitur; quod statim eductum, ut audio, colore est albo, qui paulo post in viridem, tertio in aureum, & demum in melleum mutatur. Eius succi etiam substantia in primis, turbida crassaque, ut oleum statim ab oliuis expressum cernitur, postea tenuissima atque clarissima, demum terebinthi modo crassescit. Odore eximio in primis atque acutissimo terebinthum redolens, cum suauiori odoris fragrantia obseruatur, saporeque amaro, acri, & adstringenti. Leuissimum est in primis diebus, atque usque adeo validi, & acuti odoris, ut aliquibus inter odorandum, sanguis è naribus eruperit, & præ multa eius leuitate in aquam stillatum non desidet, sed ex alto in ea proiectum parumper in ipsa mergitur, fereque continuo assurgens, supra totam aquæ superficiem totum expanditur, eique miscetur, & citissime ita in ea dissoluitur, ut ab aqua maxima cum difficultate separatum secernatur. in qua paulo post concrescit, atque coagulatur, coagulatumque stilo totum ab aqua eximitur, quod tunc colore lactescit, siue album quale lac uisitur. Quanto hic succus annosior, eò fit inodoriator, atque ad motum segnior. In primis itaque statim albo colore conspicitur, qui color paucissimis diebus in viridem, ut nuper etiam dixi, mutatur, oleique crassitie cernitur, qui postea longo temporis interuallo depuratur, nonnullisque annis tenuissimus euadit, atque clarissimus, ex viridique colore in aureum splendidissimum transit. Senio vero confectus, crassus qualis terebinthina sit, qui si in aqua, uel lacte stilleatur, statim confidet, multaque cum difficultate, & non nisi longo

tempore

DE BALSAMO

tempore denuò supra aquam fertur, tardissimeque in ea dissoluitur. Quare non secus quam in animalibus omnibus quatuor constituuntur, ætates, quæ in ipsis maximam differentiam faciunt, & balsami succo, quod opobalsamum dicitur, proculdubio à nostris quatuor tempora tribuuntur. Quandoquidem ille succus ab arboris stipite continuò elicitus usque ac quintum circiter annum acutissimi, validissimi que odoris percipitur, leuissimusque usque adeo obseruatur, vt in aquam stillatus, nihil, vel parum confidat, facillimeque diluatur, quod eius calor in annis infantix plurimus existens, ei acutiem atque vehementiam præstet, Crassiori quoque substantia tunc cernitur, & turbida, quod cum multus in eo exuberet crudus humor, eo ob calorem in ipso agentem valde agitato, instar vrinæ turbidæ, quæ in pestilentibus febribus fieri solent apparet, & quemadmodum puerorum corpora multa humiditate, atque multo calore prædita crassa, ac ferè tumentia videntur, ita opobalsamum in pueritiæ annis constitutum à multa humiditate excrementitia, cum validissimo calore in ipsa agente, crassum, ac turbidum apparet, quod in grandiori ætate ab ea purgatur, tenuissimumque fit, & aureo colore clarissimo spectatur; in quo statu, consistentiæ ipsius ætate continuante, conseruatur, posteaque calore eius natiuo aliquatenus resoluta, ac imminuta, senescens crassum instar terebinthinæ euadit, solitoque tum odore eximio tum leuitate deficit. Proinde neque supra aquam enatat, neque multum, & suauiter olet. Hæcque de balsami planta, fructibus, lignis, succo tibi dicta sufficiant. ALPIN. Quæso ne te pigeat, ad nonnulla adhuc, quæ a nostris, balsami descriptioni repugnantiæ proferuntur, respondere, ac satisfacere, quando ea non parum huiusce plantæ cognitam veritatem obscurare, ancipitesque nos reddere videantur. Antiqui etenim omnes balsami scriptores inter se in illiusce plantæ, succi, fructuum, virgarumque descriptione discrepare videntur, ex quibus non videtur, tutum satis esse illorum cognitionem perquiri debere. Qui fuere in causa, vt nostri ipsorum traditionibus imbuti, verum sibi oblatum opobalsamum, fructus, virgas, veras esse non crediderint. ABDEL. Summum semper errorem esse putari, homines plantæ huius, succi, fructuum, virgarumque cognitionem à Dioscoride, Theoph. vel alijs antiquis scriptoribus velle exposcere, quando ista inter eos in scribendo fructice, succo, fructibus, & virgis, diuersitas certissimum ignorantia

rantia argumentum nobis fuerit. Ego sum huius sententia, neminem illorum fortasse accurate arborem hanc vidisse, ex audituque omnia de eis ab ipsis litteris prodita fuisse. Olim enim non erat ita facile hominibus loca, in quibus balsamum nascebatur, ex longioribus difficilioribusque nauigationibus, quibus eo tempore antiqui utebantur, adire, proinde multa Dioscorides, Theophrastus, atque alij multi ex hominum potius relatione, quam ex inspectione de balsamo scripsere. Hincque mirum non est, si in pluribus nostri ipsorum sententia inhaerentes decepti sint, quando & ipsos a falsis aliorum relationibus deceptos fuisse putandum est. An non Dioscoridem, Theophrastum, atque alios affirmantes. Balsami plantae Aegyptum, vel Iudaeam patriam fuisse, cum dixerint eam solum in Aegypto & valle Iudaea viuere, maxime errasse superius demonstratum est, cum illam plantam ex Aegyptiorum relatione perpetuo ex Arabia foelici in Aegyptum venisse certissime constet? Ex quibus mirum quoque non esset, in alijs eisdem deceptos fuisse, praesertimque in succi, fructuumque cognitione. Hincque his herbarum scriptoribus omnes medicos pharmacopolasque plane fidentes, errasse mirari non debemus, quando non ab illis, ut etiam dixi, sed ab Aegyptijs, & Arabibus, qui tum primi balsamum cognouerunt, atque obseruarunt, tum etiam cum huiusmodi planta in eodem solo nati sint, atque eadem loca, in quibus viuit & vixit balsamum, habitarunt, istorum cognitio esset petenda. Sed quae ea existunt, quae nobis repugnant, fac ut ex te iam audiamus. ALPIN: Quae de balsami arbore a multis olim litteris tradita fuere, nunc in medium afferam; Reliqua vero de succo, fructibus, virgis, ad usum medicinae memoriae proditis, posterius a me recensenda arbitror. Multa igitur, variaque de huiusce stirpis magnitudine, figura, situ, folijsque a multis prodita sunt, quae non parum ueritatem obscurant, hominesque ancipites, ac rem hanc totam incertam efficiunt. Aliqui siquidem plantam istius magnitudinem lycij, pyracanthae, vel Cytisi, vel therebinthi magnitudini compararunt, ut Dioscorides, Straboque dixere. Theophrastus vero dixit ea magnitudine balsamum spectari, qua magna mali punici arbor obseruatur. Iustinus similem piceis arboribus affirmavit, & Pausanias mirtho; Plinius, Solinus, atque Africae descriptionis auctor, viti, hanc plantam compararunt. De eius folijs non minor est apud illos diuersitas, deque arboris figura. Quando Dio-

D E B A L S A M O

scorides, Theoph. Plin. Auicenas, Simeon Sethus balsami folia ruta proxima esse statuerint, & Pausanias amaraco, Iustinus piceis, Solinusque & auctor Aphricæ vitium folijs. De forma etiam vel figura arboris, alij arbutum, alij fruticem faciunt. Plinius enim de eo dixit: In totum alia est natura, quam nostri, externiq; prodiderunt, quippè viti similior est, quam myrtho; Quod etiam Solinum dixisse ab illiusce verbis constat, quæ hæc existunt: Similes vitibus stirpes habent: ac Iustinus; Siquidem palmeto & opobalsamo distinguitur arborem opobalsami formam similem piceis arboribus habent: & Strabo: Quæ arbor est fruticosa Cytiso & Terebintho persimilis. Nonnulli etiam affirmant, plantam hanc ali aqua, illaque tantum, quæ in proxima fonte illiusce proximæ domunculæ scaturire cernitur, aiuntque miraculo id fieri; quando ipsa sit pluribus virtutibus prædita, quòd Virgo Beatissima olim ibi multos annos morata, ea aqua, tum ad potum, tum ad cibum, tum ad mundandos panniculos Iesu Christi pueruli vsa fuerit: ex quo tanta in veneratione omnes viri mulieresque Aegyptiæ, Arabes etiam Mahometis affectæ eam habuerunt, vt ipsa ad multorum etiam morborum curationem confidenter vtantur. Multi que ex longinquis, remotissimisque locis huc veniunt, vt ex huiusmodi aqua accipiant: quare nonnulli balsamum huius aquæ beneficio hætenus hic vixisse aiunt. Hæcque sunt, quæ de arbore isti dicunt.

A B D E L. De balsami fruticis altitudine, figura, ac folijs, ea quæ ex te nunc proposita sunt nihil veritatem hanc obscurare possunt. Namque Dioscor. atque alij, qui hanc plantam magnitudine similem esse lycio, cytiso, terebintho, & pyracanthæ, affirmarunt, minime errarunt, cum hæc omnia arbuta magnitudine non multum inter se differant, eisque planta balsami maior non sit, sed hic nullæ cernuntur arbores balsami, quæ ita magnè spectentur, siquidem grandiores, quas hic aliàs viderim, non assurgunt ad maiorem triū cubitorum altitudinem. Audio tamen in Arabiæ solo eas plantas ad prædictorum arbusculorum altitudinem, & maiorem etiam excrescere. In Aegypto, & Arabia mali punici arbores parvæ existunt, ita, vt inter arbusculorum fruticumque numero ibi connumerentur, neque ad tantam assurgunt altitudinem, quales in Italiæ locis obseruantur, Quare neque Thephrastus reprehendendus erit, quòd scripserit, esse magnæ punicæ arbori balsamum simile, quando hæ nostræ Italicis longe sint humiliores. Iustinum uero, quod

picei

piceæ arbori plantam balsami similem afferat, deceptum omnino fuisse, credendum est. Ex ipsiusque verbis error apparet conspicuus; nam piceis arboribus balsamum similem esse dicens, subdit, & in vinearum more excoluntur: quis tamen uspiam vidit piceam arborem viti similem, & in vinearum more excoli? Inter quas quanta sit differentia, non est, quod nunc demonstratur. Fuisse vero balsami plantam ramulis fruticosis, ac sarmentosis viti similem dubium quidem non est, ut neque etiam, quemadmodum vites, annis singulis putari, quod sit admodum fruticosa, & sarmentosa. Non tamen quod ad folia attinet, viti ea planta est similis, cum folijs referta sit rutæ aliquatenus proximis, præsertim vero extr. matria foliola, quæ in singulis virgæ balsami alis cernuntur, quando ipsa simillima sint tribus ijs foliolis in extremo virgæ alæ rutæ positis; colore excepto: Neque absurdum est, Pausaniam dixisse balsamum folia habere amaraci æmula, quoniam suspicor ego ipsum plantam balsami non adultam, sed tantum recentem ex eius seminibus natam inspexisse, quæ folio, magnitudine, ac figura amaraci folijs omnino sunt similia, excepta earum crassitie, ac colore, quibus ea folia inuicem differunt, nam in amaraco sunt graciliora, & albidiora. Balsamum, quod ex seminibus nascitur, bina folia in primis habet, bifolij nascētis vitis maxime similia, & quæ post hæc, quæ sunt tria, quatuor, vel quinque, produntur, amaraci folijs sunt proxima; Quæ vero tertio nascuntur singula trina existunt, rutæque proxima cernuntur. Repeto, prima nascentia folia bina sunt, secundo nata, his multum diuersa produntur, inordinatimque in virga. Tertio producta trina cuilibet alæ appensa, cernuntur, quæ rutæ sunt proxima, tribus inquam foliolis in extremo alæ virgæ rutæ conspicuis. Quarto, quæ nascuntur in virga balsami, sunt quina, & postea septena. Hæcque sunt balsami folia, aliter quam scriptores antiqui descripserint in hoc viridario in fruticibus balsami sæpissimæ visa, ex quibus atque alijs fortasse Dioscoridem, atque alios multos antiquos scriptores viuentem balsami plātam non inspexisse, iure suspicamur. Hanc etiam arborem in hoc viridario vixisse certum est, aqua ex hoc proximo fonte, in quo Beatissimam Virginem panniculos Saluatoris nostri pueri olim perpetuo lauissæ nostri omnes autumant, irrigatam; tamen in arenosis, squalidisque locis non paucae reperiuntur, quæ tamen quo ad opobalsamum steriles existunt. Atque hæc obiter de balsami

DE BALSAMO

planta dicta à nobis, sint. Nunc ad opobalsamum deueniendum, Sed balsami plantæ ramos, quos mihi domo, mancipium detulit, absoluto de ipso sermone spectabimus.

Veri opobalsamæ cognitio unde sumatur, & qui ex antiquis verè hunc succum litteris prodiderint.

Cap. IIII.

A B D E L L A.

VID inquires Alpine de Balsamæ planta? nonne à nobis probè, ut veritas exigebat descripta est, de que eius folijs, floribus, fructibus, ac uirgis, quæ dicta a me sunt, uera tibi esse uidentur? **ALPIN.** Omnia sanè rectissime, ac uerissime es profecutus, sed supersunt tamen quæpiã de succo quoque, fructibus, ac uirgis dicenda, cum antiqui scriptores, qui de balsamo scripsere, simul in horum descriptione inter se nihil ferè cõuenissè uisi sint: quorum diuersitas, ut de arbore etiam nuper dictum est, fuit causa, ut multi negarint, quæ pro opobalsamo, carpobalsamo, & xilobalsamo monstrantur, uera utique esse, nullumque ob id ipsos credere, syncerum ac legitimum opobalsamum ad nos asportari: de quo primo sermonem a nobis haberi cupio, mox de ceteris. De opobalsamo igitur multi huius sunt opinionis, ut arbitrentur, syncerum ad nos non aduehì, neque iniuria, quando ex te descriptum opobalsamum, a nobisque sæpius inspectum, diuersum sanè videatur ab eo, quod omnes prisca rei herbariæ scriptores memoriæ mandarunt. In primis enim album multi ipsorum esse prodidere, Strabo siquidem dicebat: eius corticem scindentes succum in uasis suscipiunt tenacè lacti perfimilem: & Plinius, succus è plaga manat, quem opobalsamum uocant eximie suauitatis, sed tenui gutta ploratu lanis parua colligitur in cornu, ex his nouo fictili conditur, crassiori similis oleo, & in musto candida. Et Simeon Sethus uir in balsami historia alijs non postponendus dixit: Succusque inde manabat omni oleo visu similis, quod ideo balsami oleum nominatur, succus his aggregatus uasculis excipiebatur, & id quidem, quod supernatabat, album ac tenue erat, & ideo preciosius: Alij sunt rursus asserentes, hunc succum

cum non esse tenuem, sed crassum, veluti qui dixerunt in conchis susceptum coagulari: Cum vero opobalsamum, quod tu descripsisti, & nos sepe inspeximus, vel viride, vel aureum, vel mellis colore obseruetur, interdumque turbidum, interdum clarum, ac tenue, aliquandoque vt terebinthina crassum cernatur, (nemo enim nostrum est, qui eum succum tot prædictis differentijs euariatum non viderit scilicet oleosum, viride, aureum, ac melleum, clarum, turbidum, tenue, crassum,) de ipso varios, & dubios esse mirum non erit. ABDACH. Facile has ambiguitates noster Abdella ex animis nostris abiget. Præsertim cum harum explicatio ex ijs pendeat, quæ dudum ipse attulit. Dixit enim opobalsamum iuxta eius ætates varias, variari & ipsum, quo ad colorem, substantiam, perspicuitatem, odorem, & leuitatem; continuoque à stipite instillatum ac exceptum, albo colore conspici, præsertimque quod supra enatat, veluti minus quod subsidet, qui color paululo momento in subviridem oleosum mutatur, qui post quinquennium, vt superius etiam dictum meminimus, aureus fit, ac demum senio confectus crassescens, mellis colorem, obscuriorem tamen accipit. Tot etiam mutationes in perspicuitate, substantia, odore, leuitate, eius varias ætates facere aliàs dictum est, quando opobalsamum recenter e ductum per quinquennium turbidum maneat, à quo tempore clarescere incipit, per decenniumque ferè ipsum clarissimum, ac vt aurum splendescere obseruatur; postea senescens turbidum rursus euadit. A stipite etiam statim exceptum tenuissimum est, pauloque post parum crassescit, atque hinc Strabo dixit, susceptum in conchis coagulari, peractoque quinquennio, quod tempus pueritiæ datur, purgatur, facemque in fundum vasis deponit, tenuissimumque fit, & totidem geminatis peractis annis senescens crassum, crassiusque est, quo annosius. Odor non minus & sapor, in recentissimo validissimus est, in medio tempore odor fit suauior, thus ac terebinthum redolens cum suauiori tamen odoris fragrantia, sapor est amarus, sub acris, atque adstringens. Demum in senio omnia hac maxime remissa percipiuntur. Hincque Plinium deceptum fuisse arbitror, qui putauerit, optimi huius succi lachrymam fricando percipi odoratam. Siquidem opobalsamum senio solummodo confectum inodoratum fit, vt tunc solum frictione dignosci queat. In principio etiam hic succus leuissimus est, qui quam maxima difficultate in aqua, vel alio liquore

DE BALSAMO

re instillatus confidat, sed continuò in aquæ superficiem feratur, citoque cum aqua dissoluitur: annis vero consistentiæ medio se habet modo, senescēsq; colore eius imminuto, crassescit, quo fit vt subito in aquam proiectus confidat, tardissimeque sursum in aquæ superficie feratur, difficillimeq; ac tardissime cū ea dissoluatur. Hæcque etsi non ita concinna oratione, tamen ad tuarum difficultatum explicationem accommodata satis esse Abdella noster iudicabit. **ABDEL.** Ego vero sic ea vera iudico, vt omnes, qui de opobalsamo scribentes, aut loquentes ab his diffenserint, rem prorsus ignorent, ex quibus Plinium ex uarijs coloribus, ac substantijs in opobalsamo inspectis, uarias eiusce succi differentias vel species facientem errasse clarissime patet; dixerat enim ille: Lachrymæ probatio, ut sit pinguis, tenuis, ac modice ruffa, & in fricando odorata, secundus candidus color peior viridis, crassusque pessimus niger. Nemo Aegyptiorum, vel Arabum album opobalsamum nisi ex arbore recentissime stillatum vidit, qui tamen color quam paucissimis diebus euanescit, atque, ut dictum est, in olei colorem vertitur, atque ab eo colore in aureum, & de nique in melleum obscuriorem. Nigrum vero nunquam ab aliquo nostrorum, uel Arabum visum est, neque auditum. Nisi fortasse produceretur nouissime ab Occidentalibus Indijs delatum, à quibusdam pro legitimo opobalsamo, ut superius quoque meminimus, receptum. Quod tamen falsum esse planè constat, cum ij, qui eius historiam scripsere, affirmant illum succum improprie opobalsamum vocatum, in Occidentalibus Indijs ex procera, ac magna arbore nasci, quæ quidem magnitudine, figura, ramis, folijs, fructibus à vera balsami arbore longissime differt. Quod ijs qui vtramque norunt arborem, nō erit difficile suadere. **ALPIN.** Simeon Sethus confirmare & ipse videtur, optimum opobalsamū recentissime à stipite distillatum album colorem habere, nec non, & Strabo, qui opobalsamum læti similem esse scribit. Sed quamquam huiusce succi albus color pauculis diebus a stillatione euanescat, atque in alium colorem mutetur, nihilominus, quod non paucis valde admirandum videbitur, opobalsamum oleoso colore inspectum, in aqua vel lacte stillatum, album rursum videri: & idem etiam facere aureum, & melleum. Perpetuoque verum opobalsamum cuiuscumque coloris sit, in aqua, vel lacte stillatū, ac liquatum album spectabitur. Hincque Dioscorides doctissime dixit:

dixit: Quin etiam syncerus in aqua, aut lacte celerrime liquatur, coloreque lactescit. Nunquam quisquam opobalsamum uisui non album, album esse iudicarit, quod tamen verum esse experientia docebit, si inquam quis sinet stillatum in aqua, liquari, ac coagulari, ipsum etenim liquatum supra aquam ita album redditur, ut vix ab aqua distinguatur, sed paululo momento in ea coagulatur, eique instar telæ albæ incumbere, & in ea supernatare cernitur, manifestiorque eius albus color fiet, si coagulatum stilo quopiam ab aqua eximatur, aut extrahatur. Sed hæc illius succi experientia per æstatis tempus est facienda, uel si hyeme, prope ignem, opobalsamo probe prius calore attenuato. At cur ex albo tam citò in aliū colorem mutatur? **ABDEL.** An quod lactei illiusce coloris substātia mollis, ac tenuissima, quam citò resoluitur ac dissipatur? vel quia nondum eius calor præualidus in eum succū agendo ipsum turbauit? Idem in Zebet obseruatur, etenim statim è testibus extractus lacteo colore inficitur, pauloq; ebullire incipiens, uirescit, & tandem subnigrescit. **ALPIN.** Rectè sunt a te hætenus explicata, & enarrata omnia. Nunc igitur ego idem a te fieri cupio, pro indagandis, ac docendis notis vel signis, quibus uerum a non uero, syncerum ab adulterato rectè distinguatur.

*De notis, quibus uerum opobalsamum à non uero,
Syncerum ab adulterato tutò cognoscitur, ac
discernitur. Cap. V.*

A B D E L L A.

HIS notis quisque probè ac exactissime uerum hunc succum, a non uero, & legitimum ab adulterato dignoscet, neque ab aliquo ita facile decipi poterit, etenim succus is, qui nondum ad senium, inclinare cepit, colore albo conspicitur (quod rarissime, & non nisi dum ipsum è stipite stillat, uel recentissime eductum uidere contingit) uel uiridis est, oleosus subturbidus, oleoque substantia & colore valde similis, uel aureus fulgentissimus, tenuissimus, atque clarissimus. Qui sanè omnes has notas habebit, uehementis erit odoris, & quo magis etiam recens est, acutioris, terebinthum cum alio sua uiori

D E B A L S A M O

iori odore redolentis, gratissimusque olfactui erit. Gustu etiam subamarus, adstringens, & modice mordens percipietur, lævis, diluque facilis, quæ nota, eo instillato in aqua vel lacte dignoscetur, lævis enim extabit, & vel nihil sub aqua morabitur, uel parum, & quasi continuò supra eam sursum affurget. In qua citò diluitur, vel liquatur, nil vnctuosi retinens, vel oleosi, tenax, siue lentore aliquo præditus est, hisque omnibus notis uerum, syncerumque opobalsamum semper omnibus apparebit. ALPIN. possit ne quis aliquod factitium oleum ita simile opobalsamo parare, ut eo multos decipiat? ABDEL. Sine dubio, cum Gal. suo tempore etiam ipsum usque adeo adulterari dixerit, ut vix adulteratum cognosceretur. Veruntamen quod adulteratur, necesse est, ut aliquo liquore, vel oleo, vel vnguento vitietur. Dioscorides dixit, opobalsamum vitari posse admisto teribinthi, cypri, lentisci, balanique vnguento, & fusino, metopio, melle, cypriaque cera liquida. Serapio his addidit oleum rosaceum, myrtinū, & de alcanna, quod cyprum appellant. Plinius ex seminibus veri balsami, quæ vocant carpobalsamum, extrahi simile oleum asserit, qua via multi ex ipsis oleum exprimunt, uero opobalsamo admodum simile; quod tamen ab eo discernitur amariore sapore, odoreque opobalsami longe obscuriore. Prodit etiam ipsum adulterari posse oleo rosaceo, cyperino, lenthiscino, balanino, terebinthino, myrtino, resina, galbano, & cera cypria, quæ sanè eadem existunt, quorum nuperrime Dioscoridem subnomine vnguentorum meminisse, dictum est. Sed forsitan melius ipse dixisset, oleis, quàm unguentis adulterari posse, quod ille succus tenuis perinde ac oleum sit, minimèque crassus, nisi senio fuerit confectus. His igitur opobalsamum vitari potest, cuius maleficium facileprehenditur, oleoque adulteratum trifariam detegitur, atque in primis, quod digitis contractū, nullo lentore, vel viscositate adhæreat, quando verus balsami succus lentore, ac viscositate quapiam non carere à nobis aliàs dictum sit, à multisque ex antiquis scriptoribus confirmatum, oleo siquidem resinarum omnium tenacitatem abigi omnibus manifestum est. In aqua præterea instillatum supra eius superficiem orbiculorum formis expandi nemo nostrum ignorat. Quod syncerum opobalsamum non facere posterius docebitur. Demum in panno oleo infecto macula relinquitur, quæ & difficile aufertur, & quotidie etiam magis maiorem

in circulum expanditur, quod non fit in syncero opobalsamo. His igitur notis opobalsamum oleo vitiatum cuique patere poterit. His etiam comperietur vitium, si vnguenta iisdem oleis composita misceantur, sed hoc amplius ijs aderit, quod in opobalsamo parui temporis spatio in fundo vasis vnguenta sidere necesse est. Cera vero mistum comprehendetur turbido colore, nunquam clarificante. Melle etiam infectum dulcis sapor detegit, atque ad ipsum, ut Plinius quoque testatur, muscas alliciet. Resina adulteratum in carbonem instillatum, nigriorem stammam edit, substantiaque crassiore quam in syncero sit, spectabitur. Syncerum vero his notis innotescet, namque præter ea signa, quæ illum iuxta varias ætates præferre diximus, hæc etiam addidimus, scilicet præterquam quod sit validi odoris, in aqua etiam stillatum, tamen si parua satis sit gutta, supra totam aquæ superficiem expandi, eamque liquatum totam supernatare, ac obtegere, atque in ipsa etiam citò coagulari, lactisque colorem adipisci, ac non minus ex ipsa coagulatum totum stilo quopiam excipi, ac auferri, quodque fustum in laneam vestem, eam, ut oleum non inficit, quamquam ei adhæreat. Lacque coagulat, etsi non ita, ut coagulum facit, quia lac non perfecte coagulat, quinimo cum ipso coagulatur. ALPINUS. Multo plura, quam tu de synceri opobalsami, ac vitiatum notis complexus es, apud multos leguntur. Dioscorides siquidem hæc vitique nobis prodiderat. Succus probatio est, ut sit recens, validi odoris, syncerus, non ad acorem vergens, dilui facilis, lævis adstringens, ac modice mordens gustu. Et ubi ea, à quibus opobalsamum potest adulterari meminerat, hæc subiunxit. Namque merus in laneam vestem fustus neque maculam facit, neque si eluatur notam relinquit. Vitiatus autem inhæret, & lac instillatus coagulat, quod adulteratur non efficit. Quin etiam syncerus in aqua, aut lacte celerime liquatur, coloreque lactescit, vitiatum vero olei modo innatat, se conuoluens, aut in stellæ modum diffundens, syncerus senescens crassescit, deteriorque redditur. Hallucinantur, qui a qua concretum pessum ire & ad ima sidere, arbitrantur, postea dissipatum supernatare. Et Plinius ait, syncerum inhærescere, & in tepida aqua eius guttam coagulari & ad ima sidere, lac coagulare, & in vestem maculam non facere. Et Auicennas: lac coagulare, aquaque ipsum misceri, & in ipsa densari, densatumque conservari, atque à gossypio receptum abluere posse. Serapio eadem à

DE BALSAMO

Dioscoride iam recitata, de ipso nobis prodidit. Simeon vero Sethus hæc & ipse scripsit. At vero nonnulli hac ratione probant, quod ferrum eo inunctum ignique ad motum incandescat, id quod & oleo caphuræ, alijsque dictis oleis accidit. Alij quod in aquam datum minime supernatet, sed statim fundum petat, vere hoc quidem, sed enim quando hæc duo concurrunt, uidelicet ferrum candeat, & in aqua facile subsistat, de eo statim arripe. Est enim legitimum, & non factitium. Scire autem præterea oportet, quod dum recens est, & in proprio uigore super aquam enatat actum ita probatur. Linteo in eo irrigato, ac postea sublato à linteo totum recedit, non colorem, sed odoris duntaxat suauitatem illi relinquens. Hæc omnia, ac inter se admodum diuersa cum apud hos grauissimos plantarum scriptores legerim, atque opobalsamum, quod tu uere sincerum affirmas, apud me sit, non omnia que ab his scriptoribus de eo perdocta, reprehendet, quinimo aliqua sint, quibus ipsum planè non respondere uideatur, quamquam enim ipsum recens sit, minimeque ad ullum acorem uergens, ualidique odoris, oleosi coloris, turbidum in primis eius annis obseruatum, mox clarum, aureum subamarum, adstringens, & modice mordens gustum, tenax, leue, dilui facile, lacque coagulet, & linteum non inficiat, atque ut ait Auicenas, aquæ etiam stillatum, misceatur, in ipsaque coaguletur, supraque aquam coagulatum enatet, atque eo etiam ferrum, ut Sethus ipsum hac experientia cognoscendum uoluit: inunctum probè in ignem positum candeat, Tamen, quod apud omnes prædictos antiquos scriptores affirmatur, quippè ipsum laneæ uesti instillatum aqua ablutum, omnino ab ea abigi posse; nihilque ei adherere, nunquam potui obseruare. Nullum enim reperitur opobalsamum, quod instillatum in patinum, ei aliquatenus non adhæreat: ex quo ego etiam puto, nullum uerum opobalsamum eam experientiam facere posse, quando ipsum; ut in alijs omnibus resinis obseruatur (cum succus resinofus sit, inter resinasque possit sine errore recenseri) uiscositas ac lentoris non sit expers. Ex quibus ualde de huius succi signo; ab antiquis ferè omnibus animaduerso dubius, ac anceps sum. Cupioque tuam hac in re sententiam audire, ut in ea tandem acquiescam. **ABDEL.** Dignus es cum isto tuo scrupulo non parua reprehensione, qui uno signo magis quàm pluribus, quibus tuum opobalsamum omnibus probè

bè respondere scis, fidere uolueris, quod neque uerum signum huius succi dicendum esse puto, siquidem quo pacto hic succus lentoris, ac uiscositate non expers, (cum ipse nihil quidem aliud quàm resina quæpiam sit) lineo, uel laneo panno, uel gossopio instillatum aliquantulum non adhærebit? Etenim non modo succus iste tenax est, sed ramuli quoque uirides, si digitis contrectentur, eis proculdubio adhærent, quod non nos modo, sed etiam aliquos antiquorum nouisse certum est, nonne Strabo dixit: Eius corticem scindentes succum in uasis suscipiunt tenaci lacti permissilem. Quid? nonne Plinius notas synceri opobalsami docens dixit? Succum balsami syncerum debere inhærescere? At ne amplius remorer desiderium tuum, paucis de nota hac à Dioscoride proposita dicam, quid sentiam. Puto enim syncerum opobalsamum non aliam ob causam, Dioscoridem, atque una cum eo alios dixisse, uestibus uel panno non adhærere, nisi ut nos docerent mistum aliquo oleo, uel quopiam unguento hinc deprehendi, quoniam, ut ego nuper etiam uos docui (quod à plerisque oleo eo tempore uitaretur) oleo uitatum in pannum instillatum, laneumque præsertim, quod facilius sit ad emaculandum, instar olei inficit, eique perpetuò non modo adhæret, sed quotidie magis in eo recepta macula augetur, ac dilatatur. At syncerum, quamquam paululum panno etiam instillatum inhæreat, tamen ipsum ut oleum non inficit, neque maculam relinquit, quinimo secus atque oleum panno adhærescens quotidie decrefcit, usquequo tandem omnino aliquo tempore sponte dissoluitur, atque euanescat. Quamobrem syncerum opobalsamum panno quidem, at non olei modo adhæret, neque aliquam maculam relinquit. Quod sæpe uobis meum opobalsamum in meam uestem instillatum ostendit. Verum non debet hoc experiri in pannis ijs, quos uos in Italia paratis, nostris longe crassioribus, in quibus fortasè cum olim uestri hi crassi panni lana parati ex Italia huc nõ asportarentur, neque nostri his, ut nunc faciunt, uterentur, Dioscorides in his periculum faciendum, non sentit, sed in nostris ijs longe gracilioribus. Clarius uerò hoc signum Plinius docuisse est uisus, cum dixit, & in ueste maculas non faciat, non autem, ut in Dioscoride habetur, uesti non adhæreat. Verius forrasse Sethus opobalsami cognitionem ex hoc signo habendam tradidit, quod his uerbis apud ipsum legitur; Linteo in

D E B A L S A M O

eo irrigato, ac postea sublato à linteo totum recedit, non coloré, sed odoris duntaxat suauitatem relinquens: quod planè in nostro sic ad unguem obseruari licebit. Cæterum ex his, quæ ita diuerse de notis uerum opobalsamum a falso distinguuntibus, apud diuersos antiquos scriptores leguntur; dubitandum non immeritò à nobis existimo, hosce authores nunquam fortasse, neque uiuentem plantam uspiam offendisse, atque multo minus syncerum eius succum inspexisse, cunctaque potius aliorum relatione, quam uera obseruatione de eo ab his prodita fuisse. Qua de causa non ab antiquis scriptoribus, inter se de balsami historia discordantibus ueritas, hæc petenda esset, sed ab his populis, præsertimque medicis, qui loca in quibus balsamum, omnium scriptorum eòsensu, uixit, perpetuò habitauerunt, & sepiissime obseruarunt. His etenim iuremeritò de ipso firmior fides habenda erit. Hi sunt Aegyptij, atque Arabes, qui omnes uno consensu asserunt, hoc excepto opobalsamo, quod uos uerum esse non creditis, nullum aliud usquam uel in toto Aegypto, uel in tota Arabia, uel Syria, fuisse cognitum, aut usitatum. Cuius ueritatis clarissimum ac certissimum signum erit; aliud opobalsami genus ab hoc diuersum, apud Turcarum Regem, ijs locis imperantem, atque apud plures Turcas; qui uarijs temporibus his omnibus prædictis locis, præsertimque Aegypto præfuerunt, nunquam fuisse repertum, quinimo apud hos inuentum idem planè esse cum nostro, atque nihil ab isto communiter recepto, differre. Rex enim Turcarum singulis annis à Seriph Mechæ, atque Medinæ domino binas, & plures etiam opobalsami libras dono missas accipit, perpetuoque, postquam Aegypto imperauit, ab ipso opobalsamum recepit. Quod sanè idem planè est eù eo, quo omnes Aegyptij, Arabes, Syri, atque alij utuntur. ALPIN. Verum dicis; Nam ego certo scio idem esse opobalsamum uulgo receptum cum eo, quod apud multos dominos Turcas Consulesque Venetos habetur, quibus à præfecto Aegypti: ac alijs nobilibus Turcis dono datum fuit, idemque eum eo, quod apud Serenissimum Franciscum Medicem Ducem Florentiæ à Turcarum Rege olim ei dono datum, hodie conspicitur. quod cū meo etiam opobalsamo ex Aegypto, ad prædictum Sereniss. Ducem anno superiori misso, rectè ab ipso comparatum, idem planè esse, certum est. Quamobrem omnes, qui negant uulgo receptum uerum esse, si ipsum cum opobalsamo comparent, quod apud mul-

tos extat, Venetos, olim huius loci Consules Clarissimos, atque apud alios plures, qui olim hæc loca peragrarunt, & opobalsamū à nonnullis Dominis Turcis acceptum illuc comportarunt, probe an ipsum verum sit, cognoscent. ABDEL. Multum tamen Auiceam admiror, qui dixerit, à gossypio, hunc succum aqua ablui posse, cum tamen superius dixerit, ipsum in aquam instillarum coagulari ac densari: quod cum verum sit, quomodo in gossypio receptum, ac imbibitum, aqua ab ipso ablui poterit? hoc enim fieri non posse cuique patebit. Est demum alterum opobalsamum ex seminibus balsami expressum, cuius etiam inter adulterata nuper recensuimus, quod pro vero succo opobalsami aliquando venditur, quod tamen facile, vt dictum est, ex obscuriore eius odore, amarioreque sapore à vero diuersum ab his esse comprehenditur. Ac de opobalsamo hæc à nobis dicta sufficiant. Restat modo, vt de balsami fructibus, & virgis loquamur, quando multi quoque non desint, qui contendant verum neque carpobalsamum, neque xilobalsamum esse

Veri carpobalsami, & xilobalsami cognitio, & consideratio. Cap. VI.

A L P I N V S.

HACTENVS balsami plantæ, atque ab ea educti succi ambiguitates omnes vir doctissime dissoluisti, veritatemque ita claram effecisti, vt de arbore, ac succo nostri amplius contendere non debeant, sed ipsum potius agnoscere, atque in vsum medicinæ restituere, quod quidem facientes summa laude digni erunt, tantum auxilium in vsum renovantes, atque recipientes. Cum nemo nostrum dubitet amplius veri opobalsami ex Aegypto, & Syria in Italiam cōportari, quod facile à nuper adductis notis ibi an sincerum sit, cognoscetur. Restat modo, vt de eiusdem plantæ fructibus, & virgis, quod apud nostros dubij supersit ab illorum animis etellas. Quando vulgaria semina, pro vulgari falso carpobalsamo à multis recepta, quorum ad nos singulis annis multa copia aduehitur, verum esse antiquorum carpobalsamum me iudice etiam affirmandum sit. Animaduertendum tamen est, duplex genus carpobalsami circumferri &

D E B A L S A M O

ri & vtrumque pro balsami feminibus apud nonnullos recipi, quorum vnum semen est terebinthi magnitudine, atque ferè etiã forma, rotundumque & oblongum, ouo simile, in extremis acutum, flauum, folliculo nigro rubescente vndique contextum; Hocque verum est antiquorum carpobalsamum. Alterum vero pseudocarpobalsamum huic admodum magnitudine, colore, figuraq; est simile; differt tamen à vero, quia ipso est oblongius, ex medietate tantum folliculo contextum est, nam illud extremum, quod suo pediculo appensum est, folliculo caret, minimeque eo totum contingitur, sed tantum ad eius vsque medietatem, de hoc uero, quod falsò pro balsami femine me iudicè recipitur, non loquimur. quãquam odoratum sit, atque aromaticum. Illudque fortassè esset, quod olim Dioscoridis tempore ex Petra oppido Arabiè pro carpobalsamo asportabatur, & quo uerum carpobalsamum adulterabatur, si piperis saporem præferret. De altero uero ab hoc prædictis notis discrepante, quod præsertim à falso differt, quia totum folliculo suo contextum est, quando falsi, ut iam dictum est, tantum medietas folliculo contexta appareat, a nobis sermo habendus est. Audio nunc Venetijs omnes pharmacopolas consilio excellentissimi collegij medicorum in componenda theriaca, atque mitridatio, pro ueris balsami fructibus Iuniperi fructus substituere. quod quanta dignum reprehensione sit, ac in quanto illi uersentur errore, uobis doctissimis uiris nunquam latuit. Et utinam nunc perspectis rationibus ijdem non permittant sine his tanto artis cum dedecore (quando hæc omnia non sit difficile apud eos reperiri) Theriacam atque alia medicamenta amplius parari; sed uereor, ne magis in antiquis erroribus persistere, quam rei ueritatem amplecti uelint. **A B D E L.** Quid? etiam ne fructus balsami, quorũ in Italiam; aliaque loca hinc copia multa aduecta, illis non deest, negant ueros esse, atque pro eis in componenda theriaca alijsque medicamentis baccas Iuniperi substituunt? quid de te audio? pudet me tantorum medicorum, qui hos hæctenus ueros fructus neglexerint, minimeque his utantur. Sed quibus rationibus adducti, negant ista semina meritò ex te pro uero antiquorum carpobalsamo recepta, ueros esse fructus balsami. An non ipsorum magnitudo, color & forma ad eos recognoscendos satis illis erunt? Theophrastus dixit: illos esse similes therebinthi fructibus magnitudine, figura ac colore. Et clarius Serapio ex Dioscoridis mente

hunc

hunc in modo eos descripsit : Et granum quidem ipsius, quod nominatur carpobalsamum, est grauum rotundum ad longitudinem aliquantulum tendens ad acuitatem in ambobus capitibus, in medio uero grossius. Cuius color tendit ad rubicunditatem, & est plenum, graue, mordēs linguam mordicatione aliqua non multa, & quando frangitur interius habet humiditatem similem melli, & eius odor est bonus. At Dioscorides addidit hoc semen redolere opobalsamum. Certè, ut uerum fatear, fructus balsami ab Italis tuis medicis, atque pharmacopeis neglecti, tum Serapionis descriptioni omnino respondere cognoscuntur, tum etiã notis à Theophrasto allatis, quando hi colore, figura, atque magnitudine uere fructibus terebinthi proximi spectentur. Serapio uero eos multo diligentius ac exquisitius declarauit, qui ipsos grana esse rotunda statuit; oblonga, extremis acutis, & medio crassiore, ad coloremque subrubrum tendentia, grauia plenaque esse, ac modice gustum mordentia, quæ intus substantiam melli similem habent. Ex quibus notis vulgare carpobalsamum uerum omnino esse certissime ostenditur, sed quamobrem isti negant hos, ueros balsami esse fructus, scilicet carpobalsamum antiquorum? ALPIN. Omnes unò ore prædicant prædicta semina non una, at omnibus carere prædictis notis, quibus ea prædita esse Dioscorides omnium antiquorum in plantarum descriptione facile primus, memoriæ olim prodiderat, hisque speciatim uerbis. Quare eligatur flauum, plenum, grande, ponderosum, mordens gustum, feruens in ore modice, opobalsamum olens. Dicunt itaque istæc semina à uobis pro carpobalsamo monstrata, non flaua, ut Dioscor. docuit, sed nigra subrubescencia spectari, uacuaque non plena esse, leuia & non grauia, parua & non magna, neque gustum aliquo pacto mordere, neque opobalsamum olere. Hisque rationibus negant illa semina uerum carpobalsamum antiquorum esse, sed potius ea, quæ olim ex Petra oppido Arabiæ aduecta, uerum carpobalsamum adulterari Dioscorides animaduertit, quod ipse hisce uerbis docuit, dicēs: Adulteratur semine hyperico simili, quod à Petra oppido defertur, sed coarguitur magnitudine, inanitate, uirium ignauia, sapore piperis. Idemque ferè Plinius testatum reliquit: atque hæc sunt aduersus balsami uulgares fructus à quampluribus Italiæ, aliarumque nationum medicis, & pharmacopeis disputata. AB DACH. Ex his duobus alterum uerum esse arbitror, vel illos scilicet uiros à te recitatas

D E B A L S A M O

citatas carpobalsami notas nunquam probè cognouisse, aut nunquam hos fructus, vel semina, quæ præ oculis omnes hi pharmacopœe quotidie habent, inspexisse, quod si illi hæc aliquando inspexissent, ac rectè obseruassent, proculdubio fieri non potuisset, vt ex omnibus notis ipsos non agnouissent, veros esse balsami fructus, quando non solum falsum sit ipsos omnibus notis à Dioscor. traditis carere, sed ne vnam quidem illis deesse. Nam istæ semina sunt humiditate melli simili plena, quorum si multa fracta intus ij inspexissent, nisi cæci omnino fuissent; fieri nullo modo poterat vt non id animaduertissent. Cernuntur etiam longe hyperici seminibus maiora, sunt graua, cum aliqua mordicatione, atque opobalsami odoris fragrantia, quorum saporem; atque odorem unusquisque gustu, ac olfactu minime destituto, poterit cognoscere. Nemo mea quidem sententia erit, qui prius opobalsamum olfecerit, ac gustauerit, mox ista fracta semina olfaciendo & gustando; in ipsis eundem saporem, atque odorem opobalsami aperitissime non cognoscat. **A B D E L.** Verissima prædicas, neque indigna, vt ab illis medicis audirentur, ac animaduertentur. Nam hæc semina vulgaria à nobis pro carpobalsamo recepta, eadem esse, quæ in multis Arabiæ Foelicis locis supra balsami fructibus colliguntur, omnes, qui illa loca peragrarunt, vere testantur: neque vllis unquam alijs Aegyptij pharmacopœi pro balsami fructibus ad componenda medicamenta usi fuere. Neque aliorum Aegyptiorum memoria constat, vniquam ex Petra oppido, quod nunc Mecha dicitur, alios, quàm hos fructus pro carpobalsamo ad nos delatos fuisse. Neque Galenus existimat homines in eorum seminum cognitione hallucinari, ac decipi posse, quando in libro de Antid. dixerit, carpobalsamum non posse adulterari, idque merito, cum minime fieri posse videatur, vt aliquis, qui vera balsami semina semel tantum viderit, posset ab alijs decipi; sed concedatur posse adulterari; tamen cognosceretur id saltem, ut Dioscor. docuerat, inanitate; paruitate; & sapore piperis. Verum non possum non vehementer illos medicos admirari, dicentes, notas à Dioscoride nobis carpobalsami eo traditas fuisse, ut ista semina ab alijs distingueretur, quando ipse illas notas non ob id tradiderit; sed potius, vt ijs homines perdocti felligerent ex seminibus balsami, ea, quæ flaua existunt, plena, maiora, graua, sapore, atque odore opobalsami prædita, quoniam hæc cæteris meliora

meliora existunt. Quis ignorat, agricolas etiam ipsos aliqua semina ementes, siue triticum sit, siue hordeum, seligere plena, magna, ponderosa, optimi saporis, atque odoris, abijcereque inania, parua, leuia? Quamobrem istud? quia hæc inutilia, illa optima existunt. ALPIN. Dicunt, flauum colorem, quo vera semina balsami spectari Dioscor. tradidit, in istis seminibus non conspici, cum ipsa subrubra potius, & nigrescentia cernantur. ABDEL. Rectè dicunt, sed hinc conijcitur, ipsos minime esse in horum seminum obseruatione exercitatos, seduloque nunquam ea inspexisse, quoniam si sæpe multa sedulo, variisque modis obseruassent, proculdubio duplici colore referta esse cognouissent, quippè nigro rubescente, suis folliculis vestita, hisque spoliata, ac nudata, flauo. Ex qua obseruatione, nec Dioscoridem, docentem illud semen flauum esse, nec Theophrastum cum Serapione subrubrum nigrescens, falsum prodidisse, patet. Quando hi semen vestitum suo folliculo, quod nigrum subrubescens cernitur: & Dioscor. folliculo spoliatum, quod flauum est, intellexerint. Hæcque à nobis de carpobalsamo dicta sufficiant. De xilobalsamo vero non puto à nobis multa esse dicenda, quando nõ ita omnibus, vt carpobalsamum, ignotum videatur. esse illas virgas communiter ab omnibus pharmacopæis pro carpobalsamo receptas, etsi ijs tamen non vtantur, argumentum erit certissimum, ipsas redolere odorem opobalsami, & carpobalsami, eundemque gustui saporem etiam præferre. Optimæ autem existunt, fermen tosæ, tenues, fuluæ, & recenter excisæ, odorem opobalsami manifestissimum spirantes. Quem odorem eximium spirare a Theophrasto ac Serapione proditum est. His vero recentibus pharmacopæi uti debent, cum paruo etiam tempore omni odore ac sapore destituantur; tanta est enim illius humidæ substantiæ, in qua odor, saporque fundantur, tenuitas, vt cito exolnatur, simulque cum ea sapor, atque odor euanescat. ALPIN. Fascem recentissimarum virgarum Dominicus à Rege noster pharmacopola ab amico suo Turca, apud oppidum Sues, illuc Mecha aduectum habuit, qui multum opobalsami odorem spirabat, qui tamen paucis mensibus ferè omnino exolutus est. Multas virgas recentes habui, quæ apud me adhuc asseruantur; quas comparatas cum ijs, quæ apud Venetos pharmacopolas sunt, easdem utique esse sine dubio cognoscitur, quæ si recentes conseruarentur, ueritas

D E B A L S A M O

hęc omnibus ẽffet manifestissima , ita ualidus, ac manifestus in ijs odor opobalsami perciperetur, ex quo omne dubium ex ipforum animis sponte excidisset. ABDEL. Tibi sufficiat, hęc de balsami planta, succo, fructibus, virgis, ex nobis audiuisse, atque didicisse, veramque hanc huius plantę ichonem, nunc Alpine spectare poteris, atque ex dictis ipsam recognoscere. Sed absoluto de ijs sermone, cum iam Sol supra orizontem multum ascenderit, aeremque inflammare cœperit, satius erit nos hinc abire, & in urbem redire, priusquam augeatur caloris æstus. ALPIN. Re

cte suades, abeamus, vobisque, quod tantum hætenus susceperitis laborẽ, multas gratias refero, meq; vt pro vestra humanitate ametis, quemadmodum facitis, etiam, atque etiam rogo.

valete. ABDEL. Atq; tu interim

vale. mementoq; nos tui

esse studioffimos, te

q; multum, atq;

multum, ob

serua-

re.

BALSAMVM.

BALSAMVM.

X 2 Cur

DE BALSAMO

*Cur Petri Bellonij obseruationes in Aegypto circa
balsami plantam factæ hic adnotatæ sint.*

Cap. VII.

VM hisce diebus librum olim in Aegypto a me de balsamo conscriptum in publicum emissurus essem, Ecce in manus meas perueniunt doctissimæ itinerariæ obseruationes a Petro Bellonio Cenomano, uiro tum in alijs, tum in plantarum materia doctissimo, ante annos ab hinc quadraginta litteris traditæ, atque hoc tantum anno in lucem editæ. In quibus cum balsami nonnullarum plantarum olim in Aegypto uiuentium diligentissimam obseruationem ab eo rectissime exaratam, ac descriptam legerim, optimum fore putauij, si eâ sub fine huius libelli adijcerem, Siquidem speraui ex tanti uiri in plantarum materia exercitatissimi lectione, ea, quæ dicta sunt à nobis, ac litteris de balsami historia mandata, posse haud parum animos legentium confirmare, quod is omnia ferè complexus sit, quæ in meo libello leguntur. Hæcque priusquam balsami obseruationem Bellonij hic adiecissim, præfari libuit; ne ex abrupto hic ea inserta candido lectori uiderentur.

Aegyptij balsami obseruatio: ex Petro Bellonio in libro I I. itinerariarum obseruationum, capite XXXIX. collecta.

Cap. VIII.

N quodam pago spectatum iuimus hortum balsami fruticibus confitum, qui à Cayro longius haud abest, quam Lendit à Luretia. Quoniam porro balsami planta admodum celebris, preciosa, raraque est; hic scribere libuit quidquid ad eius historiam pertinere arbitrari sumus. Quosdam esse scimus, qui Mataræ Balsamum ex Iudæa delatum esse putent: rem autem haud ita se habere, postea demonstrabimus. In magno quodam horto sunt, sed angusto loco muris conclusæ, quos extractos fuisse aiunt, postquam Turca Aegyptum Sutrano ademit: Bacha autè à Turcarum Imperatore huic regioni

ni, perfectum, ea arbuta digna existimasse, quæ peculiari loco concluderentur. Cum ibi effemus, nouem, aut decē duntaxat frutices eius aderant, qui nullum liquorem præbebant. Inter notas à ventibus proditas, quibus balsamum dignosci possit, una est, vt perpetuo uireat: illud tamen in Materea, apud Cayrum, pauca admodum folia Septembri mense habebat: quod nobis insolens visum est. Nam reliquæ arbores, quæ hyeme virere solent, folia solum nouo vere abijciunt, cum videlicet noua germina produxerunt: solentque autumnō magis uirere, quàm nouo vere. At reliquæ, quæ folia abijciunt, id sub hyemem facere solent, vt æstate noua adquirant. Ideo quæ nobis præter naturam videbatur, balsamum folia abijcere, vt hyeme noua germina produceret: nobis enim id obseruantibus, quæcumque habuit, folia, recens nata erāt. Eius iustam magnitudinem tradere nequimus; nam quotquot eius frutices in horto aderant, stipitem solum habebant, pedis longitudine, & pollicari crassitie, tenuibus ramulis præditum, raris foliis obsitis. Vbicunque autem tandem nascantur, duorum aut triū cubitorum altitudinem non superāt; & pedali altitudine cum sint, in multos graciles ramulos anserinæ penne caule haud crassiores finduntur. Balsami frutices Matereæ iam recens putati fuerant, sic vt soli stipites superessent, qui ramulorum rudimenta producebant. Eiusdem etenim est balsamum cum vite naturæ, quam singulis annis putare necesse est, alioqui degenerat. Noua illa balsami germina sub rubente cortice erāt tecta, foliaque viridia habebant, lentiscinorum foliorum modo formata, hoc utrinque in nervo nata, ut in rosarum, vel fraxini, vel iuglandis folijs videre est, ciceris tamen foliorum magnitudinem non excedebant, sicque cōstructa erat eorum series, ut postremum foliolum extimam alam occupans, imparem numerum efficeret: nam totius alæ foliolis numeratis, terna, quina, aut septena inueniuntur, septenarium certe numerum superare uix animaduertimus: extremum autem foliolum reliquis maius est, factō etenim ab illo progressu, reliqua sensim minutiora fiunt, vt in rutæ folijs. Plinius in eius historia Theophrastum per omnia sequutus est, quemadmodū etiam Dioscorides, eiusque vestigijs insistentes, balsami folia rutæ folijs compararunt: quod veritati consonum esse deprehendimus. Quoniam autem primum in Materea illud exacte non obseruaueramus, de nouo illud spectatum iuimus, eiusque ramulum nacti, ipsum, atque

illius

D E B A L S A M O

illius folia degustauimus, quæ facultatis non nihil adstrictoriæ esse comperimus, pinguisque aliquantulum saporis, atque aromatici, ramulorum autem cortex his odoratior est. Gemino cortice præditi sunt ramuli, extimo foris subrubente, qui ut membrana intimum viridem operit. Is gustatus inter Thus, & Terebinthi folium sapit, saturiciæ syluestri sapore simili admodum grato, atque digitis tritus cardamomum olet: ipsum lignum candicat, odorisque & saporis expers est, non secus atque aliud inutile lignum. Ipsius virgæ rectæ sunt & graciles, rarique foliorum alis sparsim & confuso ordine nascentibus obseptæ, quæ (vt diximus) ternis, quinis, aut septenis foliolis cõstant. Variæ sunt auctorum, qui de balsamo scripserunt opiniones: & nisi nos ipsi plantam conspexissemus, nihil post illos de eo scribere ausi fuissimus: atque in eam serè opinionem inclinaremus, illud Hierico planis nunquam cultum fuisse. Quia autem ipsum fruticem vidimus, diligenterque obseruauimus, de eo, tanquam de re quæ diligenti obseruatione digna, differere libuit. Experientia autem didicimus, lignum illud vulgo xilobalsamum nuncupatum, quod ex Fœlici Arabia delatum à mercatoribus venditur, cum Aegyptio quod in Matærea colitur, conuenire: nam desiccatum nostrum balsami ramum cum eo, quod in officinis venale reperitur contulimus, atque omnibus notis respondere, deprehendimus: estque ex duobus alterum necessarium, aut xilobalsamum & carpobalsamum, quale in officinis venditur, adulterinum esse, aut illud Aegyptium, quod colitur in Matæreæ horto, legitimumque balsamum esse censetur. Nam cum in omnibus conueniant, certique simus idem esse, asserimus, & concludimus id, quod hoc nomine uenale reperitur, simile ei esse, quod ab omni antiquitate in usu fuit. Balsamum nunc temporis in sola Aegypto colitur apud Cayrum. Et licet Theophrastus in ea opinione sit, id syluestre & sponte nasci non inueniri: asserere tamen audemus, ab omni æuo in fœlici Arabia fuisse, atque etiam nunc nasci, cuius lignum, & fructus etiam olim ad nos perlata fuerint cum alijs Arabiæ mercibus. Atque demonstrare uolumus ea non minus cognita fuisse mercatoribus, quàm reliqua aromata, vt ex medicamentorum, quibus perpetuò iniici solita sunt, cõpositionibus apparet. An non Mithridates in suum medicamentum intulit? An non in officinis uenalia reperiebantur? Id ex sola Diosc. auctoritate probari potest, qui in sua ætate carpobalsamum

mū adulterari cōqueritur. Carpobalsamū (inquit) adulteratur femine hyperico simili, quod à Petra oppido defertur per Petrā oppidū Mecā intelligimus, atq; de xilobalsamo: è ligni genere, quod xilobalsamū vocant, probatur recens, sarmento tenui, sūluū odoratū, quoadatenus opobalsamum spirans. Ex his liquido apparet vulgaris vsus inter reliqua aromata fuisse. Sed & ex Diodori Siculi vetustissimi scriptoris Arabiæ felicitatis opes enumeratis, uerbis, manifesto liquet. Maritimis enim locis balsamum producere ait. Cultum igitur id esse non intelligit, sed sponte nascens. Pausanias etiā tradit balsamum Arabiæ fruticem esse. Plerique tamen auctores de balsamo agentes, inter se non conueniunt. Nam Strabo prodit in Syria nasci apud lacum Genezareth, inter montem Libanū & Antilibanum. Reliqui volunt solam Iudæam regionem id producere, eiusque ramos osseo cultro, aut uitro duntaxat vulnerandos esse ad liquorem eliciendum, alioqui si ferro cędantur, statim emori, Cornelius Tacitus scribit, ferro iuxta adposito, metu exhorrescere, idcirco alijs quàm ferreis instrumentis uulnerandum; si liquorem elicere quis cupiat. Percontantes a mercatoribus Cayri de balsamo, cum nostrum ramulum conferremus, nobis affirmarunt, quidquid xilobalsami, uel carpobalsami unquam uendidissent, id omne ex Meca cum alijs aromatibus accepisse;

atque meminisse suo tempore balsami frutices, qui nunc in Matarea coluntur, ex Arabia foelici

delatos esse, magnis sumptibus Sultani.

Quoniam uero id nobis tam

multi affirmarunt, existima-

uimus sine ullo scrupulo

aut dissimulatione

nobis licere

id scribe

re.

Laus Deo Opt. Max.

F I N I S.

